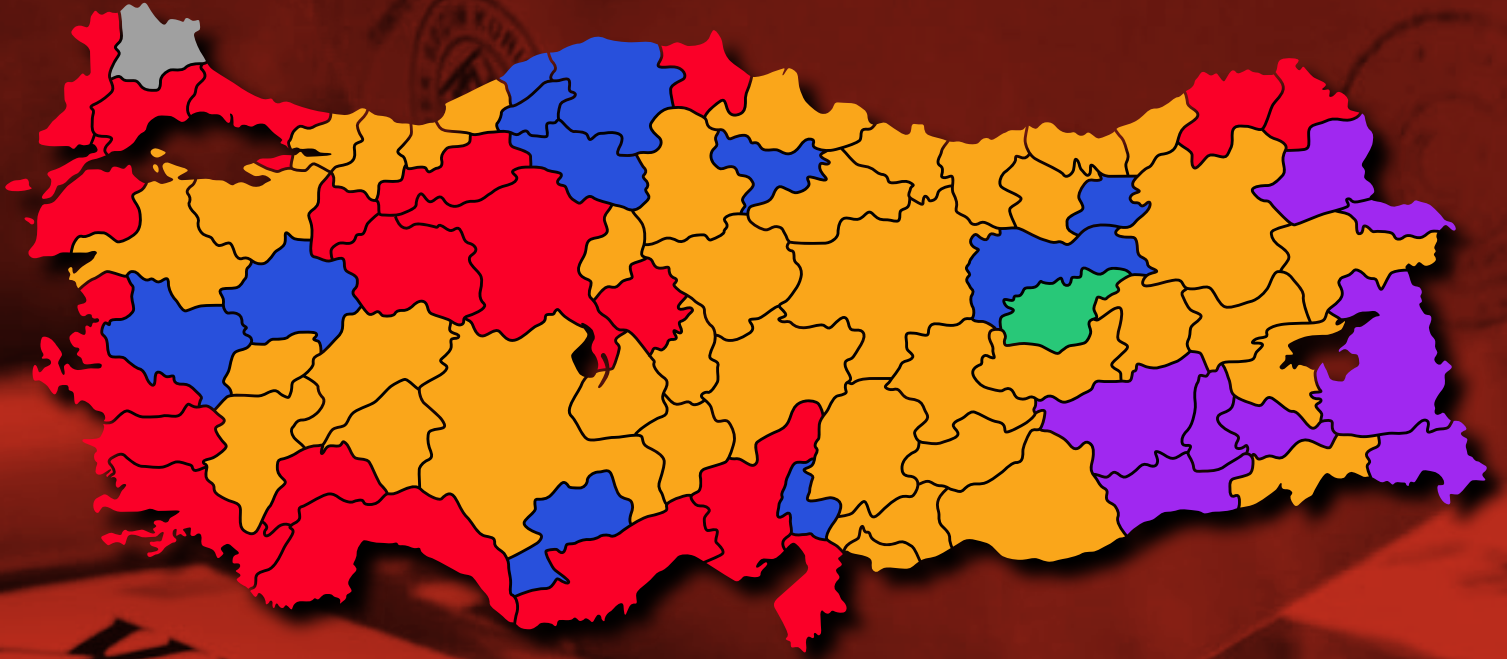

SEÇİM 2019

İÇ POLİTİKA 1

Sol bir hareket için: Koşullar, süreçler, imkanlar

İltisaklı bedenler ve belediyeler

Yüzümüzü sola dönmek

Binali Yıldırım neden istifa etmez?

Beka, bela, seçim ve siyaset

Ozan Arif'i anma ihtiyacı nereden kaynaklanıyor?

Erdoğan'ın hassasiyetleri ve siyasal gerçeklik

2

Türkiye'de seçimin iki anlamı

Özgürleştirilen baskı aygıtları karşısında özgür insan

Kurumların haysiyeti neden önemlidir?

Sosyalistler neyi seçecek?

Feyzioğlular, Davutoğlular, anketler, siyasetler

Seçim kampanyası mı, savaş mı?

Büyük resmi gördünüz mü?

Muhalefet 'bekliyor'

Duygu durumu: Fena

Tanzim satıştan siyasi alışveriş

Rakam değil insan olmak

Meydan mahkemeleri

Seçim neyi çözer, ne gösterir?

Seçim okuma kılavuzu

Topçu Kışlası yeniden

Kanaat siparişleri ve klişe müfettişleri

Kaybetmeyen hep kazanır mı?

Olasılığın gücü kime çalışacak?

Beka gömleğinin örtemeyeceği çaresizlik

Dersin değil sınavın zamanı

Ezberleri yavaşça yere bırakalım lütfen

Türkiye tarihinin belki de en kritik seçimini geride bıraktık. 16 Nisan 2017 referandumuyla başlayan, 24 Haziran 2018 seçimiyle devam eden süreçte 31 Mart 2019 seçimleriyle kritik bir eşik daha aşılmış oldu. Hem referandum ve genel seçim, hem de yerel seçim, rejim değişikliğinden yeni devlet kuruluşuna kadar farklı adlandırmalar altında hararetli tartışmalara yol açtı. Gazete Duvar olarak yaşanan sürecin bu kritik dönemecinden önceki tartışmalara alabildiğine geniş çerçevede katılım sağlamaya çalıştık. Hem Gazete Duvar'ın yazarları hem de Forum sayfalarına katkıda bulunan dostlar tartışmalara aktif olarak katıldı. Seçimler geride kaldı. Sıradan bir seçim olmaması hasebiyle, seçim öncesinde ve

hemen sonrasındaki tartışmalara ilişkin ürettiğimiz içerikleri bir araya toplamaya karar verdik. Maksudumuz çok basit: internet içerik sunma konusunda sağladığı yeni imkanların yanı sıra, içeriklerin arşivlenmesi ve okurun bu arşive ulaşması bakımından önemli güçlükler getiriyor. Günde 200 kadar içeriğin girildiği bir sitede, eski metinleri derli toplu bir şekilde bulabilmek hayli zahmetli olabiliyor. Biz de bu güçlüğü aşmak için seçim dönemindeki tartışmaları birkaç kategori altında ve e-kitap ya da e-dergi denilebilecek biçiminde bir araya getirdik. Her zaman dediğimiz gibi: Gayret bizden taktir okurdan. İşe yaraması umuduyla herkese iyi okumalar...

© 2019 Gazete Duvar

Yayın Tarihi: Nisan 2019

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Duran Topuz

Yayına Hazırlayan: Cennet Sepetci

Kapak Tasarım: Ersan Uğur Gör

AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San. ve Tic. A.Ş. adına Yayın Sahibi: Vedat Zencir

İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ömer Araz

Katkıda Bulunanlar: Dinçer Demirkent, Kemal Can

Yönetim Yeri: Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul Santral
(212) 3463601, Faks (212) 3463635

E-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Seçim 2018 İç Politika-5'de yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden ıktibas edilemez

Sol bir hareket için: Koşullar, süreçler, imkanlar

Eylül faşizminin bütün ağırlığıyla sürdüğü bir dönemin içinden geçiyoruz bugün. 12 Eylül'ün kurduğu yönetim aygıtları, sistemi demokratik, sosyalist hareketlere tamamen kapatmak için konsolide edildi. 12 Eylül basının sesini kısmıştı, Erdoğan rejimi hepsini kendi ofisinden konuşurmaya çalışıyor.

DİNÇER DEMİRKENT

Türkiye biçimsel demokrasisi sola kapalı bir mutabakat üzerine kuruldu. 1945 sonrası düzen içinde komünist ya da sosyalist partilerin demokratik mücadele içinde kamusal bir görünüm kazanması iki partinin uzlaşması ile baskı altına alındı. Vedat Türkali Güven'de ne hoş bir üslup ile anlatır genç komünistlerin yer altındaki Türkiye Komünist Partisi'ni aramalarını. 1961 Anayasası'nın kurduğu düzende, anayasal kararın sosyalizme açık mı kapalı mı olduğu uzun uzadıya tartışılır, kurucu

meclis tutanaklarına kadar izi sürülebilir bu tartışmanın, rejim sosyalizme açık olarak kurulmuştur, ama komünist siyasal hareketlere kapalıdır hâlâ.

Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşundan kapanışına kadar yürüttüğü parlamenter mücadele, 1968 devrimcilerinin sürüklediği eşit, özgür ve bağımsız bir ülke imgesi 1961 sınırlarına dayanınca 1971 darbesi ile rejim kendisini yeniden kapattı. Mart faşizmine karşı yükselen halk hareketleri Türki-

ye'de ilk defa sol, sosyalist söylemlerini kendi içine taşıyan bir sol popülist partiyi iktidara taşıdı. İşte 12 Eylül faşizmi de rejimi en kapalı haline, eşitlik ve özgürlük mücadelelerinin yürütüleceği bütün zeminleri kapatma politikalarına taşıdı.

HANGİ KOŞULLARDAYIZ?

Eylül faşizminin bütün ağırlığıyla sürdüğü bir dönemin içinden geçiyoruz bugün. 12 Eylül'ün kurduğu yönetim aygıtları, sistemi demokratik, sosyalist hareketlere tamamen kapatmak için konsolide edildi. 12 Eylül basının sesini kısmıştı, Erdoğan rejimi hepsini kendi ofisinden konuşturmaya çalışıyor. 12 Eylül siyasi partileri kapatmıştı, Erdoğan rejimi bütün siyasi partileri kendi tarzında yapılandırmaya çalışıyor. 12 Eylül işçi sınıfı mücadelesinin bütün araçlarını kapatmıştı, Erdoğan rejimi emekçilere karşı sınıf mücadelesini bizzat sürdürüyor. 3. havalimanı inşaatında olanların, 12 Eylül rejiminde bile yapılabilir olduğu şüphelidir. 12 Eylül'ün ideolojik dayanağı Türk-İslam senteziydi, bugün cisimleşmiş hali açıkça iktidarda. Bugün devletin okullarında, devletin yayın kuruluşlarında, bürokrasinin koridorlarında açıktan bir ideolojik mücadele yürütülüyor.

Türkiye'yi bugüne taşıyan süreçleri bu sayfadan birkaç defa analiz etmeye çalıştım, bunları tekrar etmeyeceğim. Fakat analizin özünü dile getirmek isterim, Erdoğan rejimi, 12 Eylül'ün bütün siyasi kanalları tıkayan aygıtlarını tasfiye etme söylemiyle iktidarını kurumsallaştırdı; yani onun için hep bir beka sorunu vardı, hep bir kriz vardı. Ve krizi demokrasi adına çözüme vaadiyle diktatörlük talep etti. Onun diktatörce eylemleri, anayasa ve yasaları çiğnemesi bu nedenle yaygın bir kurumsal ve ideolojik körlük içinde görmezden gelindi. Darbe ve vesayet gibi kavramlar üzerine kurulu, toplumsal mücadelelerin kıyısına değmese de dönem dönem solun 12 Eylül'e karşı halkta biriktirdiği öfkeye dayanarak kurulan geçici "diktatöryel kriz yönetimi" kalıcı bir rejime dönüştü. Bugün ise bu süreci neredeyse kimse tartışmıyor. Bunun ötesinde herkes ona benzemek istiyor, muhalefet onun yerini, konumunu talep ediyor. Hiçbir yerde gerçek bir tartışma görmememizin nedeni bu.

SOLA AÇIK BİR MOMENTE, SOL BİR SİYASAL POZİSYON

Erdoğan rejiminin 12 Eylül cuntasının ötesine geçen asıl "başarısı" da bu. Siyasal yelpazenin neresinde durursa dursun baro başkanlarından belediye başkanlarına; parti başkanlarından belediye meclisi üyelerine kadar burjuva siyasetinin içinde yer alan hiç kimse Erdoğan'ın çizdiği başkan profilinin dışında bir siyasal tarzı gerçekçi bulmuyor. Erdoğan rejiminin ideolojik dayanaklarının çok uzağına düşmek istemiyor. Rejimin dayanaklarını ortadan kaldıracak bir politik pozisyona yerleşme cesareti gösteremiyor.

Tüm bu süreçler ve koşullar içinde gerçek anlamda bir potentia'ya yani iktidarın kaynağı olabilecek bir potansiyele sahip tek siyasal özne olarak halkın bütün ayrıcalıksız kesimleriyle güçlü bağlar kurmanın maddi imkanlarını kategorik olan taşıyan sol bir hareket düşünülebilir. Bütün burjuva partilerinin halkın çıkarlarına sırtına döndüğü bir yeni devletleşme aşamasında, halkın arzu ve çıkarlarına seslenen siyasal pozisyonların tamamen boşaldığı bir siyasal momentte siyasal öznelliğin tek koşulu cesaretle bu pozisyonu almaktır.

On altı yıldır yerleşen ve yukarıdaki süreçlerde bahsettiğim ötesinde bir siyasal kültürden beslenen diktatöryel yönetimin kaynaklarını kurutmanın bugünden yarına olamayacağını bilincinde olmak gerek. Yerel seçimleri böyle bir hattın ilk adımı olarak düşündüğümü geçen hafta yazmıştım. Bu hatta yerleşen bir siyasal pozisyonu, Erdoğan rejiminin ve siyasal ortaklarının siyaset tarzının, uygulamalarının ve söyleminin tam karşısında yer alacak hareketlerle buluşturmanın yolları da seçimleri siyasallaştırmaktan geçiyor. Böyle bir pozisyon seçimi siyasetin odağından çıkarmayı, ülkenin geleceğine ilişkin bir siyasal pozisyonu odağa almayı gerektirir. Bu nedenle Barış İnce'ye atıfla tekrar ederek söyleyeyim, "bizi" tanımlamak, yeniden yaratmak ve mobilize etmekten bahsediyorum.

Ekmeleddin İhsanoğlu'ndan Mansur Yavaş'a Türk-İslam sentezinin bütün unsurlarını solun seçeneği olarak gösterenleri gerçek siyaset sahnesine çağırmanın yolu da ancak bu olabilir.

Türkiye’de seçimin iki anlamı

Bir yandan iktidarın yerel yönetim seçimlerini sınırlandırma olasılığını düşünebilecek kadar istisnai bir süreç içindeyiz diğer yandan her şey olağan bir süreç içinde akıyormuş gibi politik manevraları izliyoruz.

DİNÇER DEMİRKENT

2019’da yerel seçimler var. Rejim bir yandan muhtarları düzenli olarak Saray’da misafir ederken bir yandan da yerel yönetim kuruluşlarını demokratik yönetimler olmaktan çıkarmaya, onları idari şubeler haline getirmeye ilişkin söylentiler yayıyor. Aynı zamanda milliyetçi cephe içerisinde uzlaşmalar, uzlaşmazlıklar; muhalefet arasında görüşmeler sürüyor. Yani seçimler bakımından durum şu: Bir yandan iktidarın yerel yönetim seçimlerini sınırlandırma olasılığını düşünebilecek kadar istisnai bir süreç içindeyiz diğer yandan her şey olağan bir süreç içinde akıyormuş gibi politik manevraları

izliyoruz. Seçim yapılacak birimlerin sınırlandırmasından, seçimlerin organizasyonundaki açık hale gelmiş usulsüzlüklere varana kadar bir olağanüstülüğün karşısında, kim nereden aday olmalı gibi bir olağanlıkla ittifak stratejileri üzerinde duran muhalefeti izliyoruz.

Türkiye’nin son beş yılı seçimler ile geçti. Bizzat seçimin kendisinin ülkemizdeki istisnai rejim ve kurumların anlamını tesis eden bir hale geldiğini kavramamız kritik bir önem taşıyor. 2013’te Türkiye’deki temsili kurumların tamamına karşı gerçek-

leşen Gezi direnişinin ardından geçen beş yılda iki cumhurbaşkanlığı seçimi, üç genel seçim, bir referandum ve bir yerel seçim ile karşı karşıya geldik. Kurulan sandıkların her biri rejimin inşasına ilişkin belirli momentlere denk gelse ve her birinin özgül koşulları olsa da son beş yılda yapılan seçimlerin hem rejimin inşası açısından hem de toplumsal muhalefetin yapılandırılması bağlamında genel bir anlamı olduğunu düşünüyorum.

REJİMİN İNŞASI BAĞLAMINDA SEÇİMLER

Rejimin inşası bağlamında seçimlerin en üst düzeydeki anlamı, fiili olarak, hukukun dışına çıkılarak yapılan demokratik meşruiyet sağlamak, onu halka onaylatarak hukuktan kaçırmaktır. 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimleri, “cumhurbaşkanının partisiyle ilişkisi kesilir” ve “cumhurbaşkanı tarafsızdır” hükümleri varken gerçekleşmiş; Erdoğan, Cumhurbaşkanı seçildikten sonra düzenlenen AKP'nin birinci olağanüstü kongresinde “parti başkanı” olarak konuşmuş ve parti başkanlığını devretmişti. Bu kongre Yeni Türkiye'nin kuruluşuna ilişkin en geniş tartışmaların da yapıldığı kongreydi. AKP kongresi Türkiye'nin yeni kurucu iktidarı olarak kendini sunmuştu.

7 Haziran 2015 genel seçimleri kampanyasında Erdoğan cumhurbaşkanıydı, anayasadaki kural hâlâ yerinde duruyordu. Fakat seçim kampanyası boyunca parti başkanı olarak davrandı. 7 Haziran seçimlerinde oylanan AKP değil Cumhurbaşkanı Erdoğan oldu. 7 Haziran, olağanüstü dönemin seçimlerinin anlamı bakımından da bir kırılma noktasıdır. Bu seçimlerin sonucunda AKP tek başına hükümet kurma olanağını yitirdi, parlamento çoğunluğunu kaybetti. Hukuk dışı yollarla girişilen yeni rejim inşa sürecinde demokratik meşruiyeti kullanan Erdoğan rejimi için siyasal hegemonyayı kaybetmek felaket demektir. Rejim bu felaketi 7 Haziran 1 Kasım arası geçen dönemde bütün bir ülkeye yaşattı.

Dört aylık yıldırı ve korku döneminin ardından gerçekleşen 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde yine aynı anayasal ilkeler varlığını sürdürüyordu ve yine partinin temsilcisi olarak Cumhurbaşkanı sahnede idi. Kendisini oylattı, yıldırı döneminin

ardından seçimleri kazandı. Seçim güvenliği, seçim adaleti çok uzun zamandır olmadığı kadar ayaklar altına alınmıştı. Bunun işe yaraması sonraki seçimler için de rejime yol gösterecektir.

1 Kasım'da varlığını hâlâ tehlikede gören rejim, 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin lütfuyla inşa sürecini hızlandıracak 20 Temmuz istisnai rejimini ilan etti. Anayasaya aykırı olarak, KHK'ler yoluyla bütün devlet yapılanması ve kamu çalışanları yeniden düzenlendi. Hukukun ve öngörülebilir değişikliklerin yerini biçimsel ve içerik olan kağıttan ibaret olan keyfi kararname aldılar. Bu fiili düzen de yine bir demokratik meşruiyet arayışıyla halka götürüldü. 16 Nisan 2017'de halkın önüne götürülen şey 18 maddelik anayasa değişikliği kanunu değil, fiili rejimdi. Tabii bu defa demokratik meşruiyet de tesadüfe bırakılmadı. YSK, kanuna aykırı olarak iki buçuk milyon civarında oyu geçerli saydı.

24 Haziran 2018 seçimleri sistemin hukuki olarak yürürlüğe gireceği seçimdi. Yani referanduma sunulan rejim değişikliğinin yürürlüğe girmesi yeni

Her seçimin yarattığı umutların ve hayal kırıklıklarının sebep olduğu yorgunluğu görmek, buna bir daha sebep olmamak gerekir. Tüm bu çabayı da politikaya kanalize ederek, belediye meclislerinde sahip olunacak koltukları değil, ülkenin geleceğini belirlemeye dönük stratejileri seçimler aracılığıyla sunmak, bunu örgütlemek için kullanacak kadroları taşıyabilecek çatılar çatmak...

bir seçime bırakılmıştı. 24 Haziran seçim güvenliği ve adaleti bakımından seçim prosedürünün sonu oldu. Artık kuralları iktidar tarafından belirlenen, oyların iktidar tarafından sayıldığı ve iktidar tarafından denetlendiği, amacı iktidarı meşrulaştırmak olan seçimlerle karşı karşıyayız.

MUHALEFETİN YAPILANDIRILMASI BAKIMINDAN SEÇİMLER

Muhalefetin yapılandırılması bağlamında seçimlerin genel anlamını tarif etmek için en uygun ifade olağanlaştırma. Her seçim süreci fiili hale gelen yeni Türkiye inşa sürecinin muhalefet tarafından olağanlaştırılması anlamına geldi şimdiye kadar, muhalefet bu tuzaktan kaçacak hiçbir argüman ve politika geliştiremedi.

2014 Cumhurbaşkanlığı seçimleri bunun ilk örneği oldu. Selahattin Demirtaş'ın CHP ve MHP'nin ortak olarak çıkardıkları İslamcı aday Ekmeleddin İhsanoğlu ile yeni Türkiye'nin kuruculuğu rolüne soyunmuş İslamcı diğer aday Erdoğan'a karşı yürüttüğü kampanya dışında seçimler, fiili rejimin olağanlaştırılması dışında bir politik süreci başlatmadı. 2015'te gerçekleşen 7 Haziran seçimlerinde yine rejime ilişkin tek politik muhalefet, Demirtaş'ın "Seni başkan yaptırmayacağız" sloganında kendini gösterdi. Rejimin dönüştürülmesine karşı muhalefetin birleştirilmesini sağlayacak bu politik zeminde ne yazık ki muhalefet buluşamadı, sonrasında Demirtaş cezaevine gönderildi, HDP büyük bir baskı altına alındı. Sonuçta seçimler muhalefetin olağanlaşma umutlarını ve sonrasında da hayal kırıklıklarını besledi.

Muhalefetin seçimler aracılığıyla iktidar tarafından yapılandırılan rejimi "olağanlaştırma" işlevi yalnızca 16 Nisan 2017 referandumunda kırılabilirdi. Referandumda başlatılan HAYIR kampanyası,

Türkiye'de rejimin tek adam etrafında örgütlenmesine karşı güçlü bir birliktelik yarattı, fakat seçimin kurallarını koyan, yürüten ve denetleyen mercilerin tek elde toplanmasının politik bir sorun haline getirilmesinden kaçınıldığı için, kanunen geçersiz oylar tek hamlede geçerli sayılınca hayal kırıklığı daha da büyüdü.

24 Haziran'ın özel bir anlamı var. CHP'nin adayı Muharrem İnce Erdoğan rejiminin karşısına, aynı dili konuşan bir başkan adayı olarak çıktı. Buna rağmen, muhalefetin boşluğunu doldurdu, ülkenin geleceğine ilişkin endişe ve tedirginliğin önce büyük bir umuda, seçim gecesi ise önce Adil Seçim Platformu'nun, sonra bizzat kendisinin gösterdiği performans nedeniyle büyük bir hayal kırıklığına neden oldu.

Bugün Türkiye'de yaklaşan yerel seçimler üzerine kafa yorarken muhalefetin olağanlaştırma stratejilerine hapsolmesi, siyasal, sosyal ve ekonomik olarak yoksullaştırılmış ve yoksunlaştırılmış geniş halk kesimleri yerine, iktidar tarafından yapılandırılmış muhafazakar, dindar vs. tanımlarına seslenmesi, seçimleri örgütlerini yeniden yapılandırarak kitleleşmeyi sağlamak yerine aday belirleme süreçleri olarak görmesi meselelerini iyi değerlendirmek, değerlendirmeye buradan başlamak en uygun yoldur.

Her seçimin yarattığı umutların ve hayal kırıklıklarının sebep olduğu yorgunluğu görmek, buna bir daha sebep olmamak gerekir. Tüm bu çabayı da politikaya kanalize ederek, belediye meclislerinde sahip olunacak koltukları değil, ülkenin geleceğini belirlemeye dönük stratejileri seçimler aracılığıyla sunmak, bunu örgütlemek için kullanacak kadroları taşıyabilecek çatılar çatmak...

Tüm bunlar için de tartışmayı sürdürmek, olağanlaşmamak, olağanlaştırmamak...

İltisaklı bedenler ve belediyeler

Belediyeler, demokrasinin gerçek mekanları; yönetime katılmanın temel birimleridir. Erdoğan'ın açıklaması teröre ilişkin bir açıklama değil, seçimlere ilişkin bir açıklamadır. Seçmene söylenen doğrudan doğruya şudur: Kimi seçersen seç, ben istediğim memurumla yönetirim.

Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan 7 Ekim 2018 tarihli konuşmasında “Bu seçimlerde de teröre bulaşmış olanlar sandıktan çıkarsa gereğini yapıp kayyım tayinleriyle yolumuza devam edeceğiz” dedi. Türkiye’de olağanüstü halin olağanlaşmasının, demokratik seçim prosedürünün ortadan kaldırılmasının belki de en açık ifadelerinden biri olarak tarihe geçecek bu cümle. Tabii geleceğin tarihçileri açısından olduğu kadar 2019’da seçime gidecek olan Türkiye’nin politik atmosferini anlamak bakımından da büyük önem taşıyor söz konusu ifade. Çünkü rejimin istisnai statüsünün seçim sürecinde ve sonrasında kendini nasıl konumlandıracağına dair açık bir veri sağlıyor.

Türkiye’de siyasetin diline 2010’lu yıllarda, kamu hukukuna 20 Temmuz rejimi ile birlikte giren iltisak sözcüğünü Erdoğan’ın cümlesindeki bulaşma ile ilişkilendirebiliriz. İltisak sözcüğünün en önemli özelliği 20 Temmuz’da ilan edilen OHAL KHK’leri öncesinde herhangi bir suç tanımında yer almamasıdır. Nişanyan Etimolojik Sözlük’e göre sözcük 1990’lara kadar yapı mevzuatında kullanılırken, 90’larda emniyet-istihbarat alanında dolaşıma girmiş, 2010’da ise Ahmet Davutoğlu tarafından siyasi jargona sokulmuştur.

İhraç içeren OHAL KHK’lerinin hepsinde yer alan “terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulu’nca devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan” ifadeleri ile kurulan çember bağlamında iltisak ya da Erdoğan’ın genişlettiği anlamıyla bulaşma, hukuksuzluk düzenimize sokulmuştur. KHK’ler ile değiştirilen yasalara da giren bu sözcük hemen herkesi kuşatacak bir genişlikte yorumlanmaya açıktır. Ayrıca bu yorum da hakimler tarafından yapılmamaktadır.

2016 Eylül’ünde başlayan kamudan ihraçlar, bu iltisaklı sıfatına dayandırılmıştır. Ne ile iltisaklı? Milli Güvenlik Kurulu’nca devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplar ile. İltisaka kim karar veriyor? İstihbarat örgütü, emniyet, sizden nefret eden bir meslektaşınız, öğrenciniz vs. Bu keyfi kararlara karşı hangi yola başvuruyorsunuz? OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu’na. Bu komisyonun vereceği kararlar ne hakkında? Artık

yasa haline gelmiş, yasa haline gelmesi hukuk düzeni bakımından mümkün olmayan OHAL KHK’leri.

OHAL’İN NİTELİĞİ VE TERÖR İLE İLTİSAKLI OLMAK

Hukuki olarak elle tutulacak yanı olmayan iltisaklılık meselesi OHAL’in resmiyette kalkmasının ardından daha da tuhaf bir hal almıştır. Çünkü olağanüstü hal doğası gereği geçicidir. Olağanüstü halin anayasal statüsü geçici olması üzerine kuruludur. Olağanüstü haller yoğun şiddet olayları ya da doğal afetler nedeniyle yürütme tarafından ilan edilir. Bu süre içinde yürütme, olağan dönemde yapamayacağı, anayasanın izin vermeyeceği düzenlemeleri yapabilir ve olağan dönemde kanunla kısıtlanabilen temel haklar KHK’ler yoluyla kısıtlanabilir. Olağanüstü hale sebep olan durum ortadan kalktığında ve olağanüstü hal uzatılmadığında olağan anayasal düzeni aşacak önlemler içerebilen düzenlemeler de kendiliğinden sona erer. Anayasa koyucunun açık amacı olağanüstü hali ortaya çıkaran durumun ortadan kaldırılmasını sağlayacak önlemlerin alınabilmesi için yürütmeye geçici diktatör yetkileri verilmesidir. OHAL KHK’leri bu nedenle OHAL ilanını gerektiren sebep ile bağlantılı, OHAL süresi içinde çıkarılmış ve OHAL’in ilan edildiği bölge sınırlarında geçerli olmak koşulu ile Anayasa Mahkemesi denetimi dışındadır.

20 Temmuz rejimini ilan edenler ise anayasa ile iltisaklı kalmamayı tercih etmişlerdir. İltisakta kalarak kısaca açıklamaya çalışalım. Örneğin bir MİT raporu nedeniyle iltisaklı buldunuz, bu nedenle de kamudaki görevinizden ihraç edildiniz ya da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması nedeniyle işe giremediniz. Tabii ki bu durumda merakınızı gidermek, üzerinize atılı suçu öğrenmek, kimin ile iltisaklı olduğunuzu bilmek istersiniz. Fakat ne yazık ki bu mümkün değil. Hakkınızdaki MİT raporuna ulaşma, üzerinize atılı ve sizi cezalandıran suçun ne olduğunu öğrenme hakkınız, kamuoyunda olağanüstü hali devam ettiren torba kanun olarak bilinen 7145 Sayılı Kanun ile elinizden alınmıştır. MİT raporları Bilgi Edinme Kanunu’nun dışında bırakılmıştır. Her şeyin ötesinde, yasallaşması anayasa koyucunun koyduğu kuralın lafzı, amaçsal yorumu, sistematik yorumu

hatta tarihsel yorumu bakımından bile mümkün olmayan OHAL KHK'leri yasalaşmış; yani diktatör yetkilerinin geçici anayasal niteliği sürekli hale gelmiştir.

İLTİSAKLAR, BELEDİYELER, DEMOKRATİK KARAKTER

Dolayısıyla iltisak daimidir, kapsayıcıdır, herkes her şeye bulaşabilir. ÇED raporlarını onaylamayan hakimlerden, yürütmenin izlediği politikalara karşı muhalefet eden politikacılara, hakikati yazan gazetecilerden evinde dinlediği müziğin, okuduğu kitabın iltisaklarını bilmeyen insanlara kadar.

Herkesin teröre bulaşma ihtimali vardır, buna Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı karar verme yetkisine sahip olduğu sürece.

Peki bunun seçimlerle ilgisi nedir? Parlamentodan yasa olarak çıkarılmadığı için OHAL KHK'si olarak düzenlenen, yasalaşamaz niteliğine rağmen yasalaşan (Anayasa Mahkemesi bu konudaki esasa ilişkin başvuru hakkında halen bir karar verememiş değil, raportörlerimizin çılgınca çalıştığına canı gönülden inanıyorum tabii) 674 Sayılı OHAL KHK'sininin 38, 39 ve 40'ıncı maddelerinde düzenlenen kayyım hususu nedeniyle ilgisi var.

Belediyeler, demokrasinin gerçek mekanları; yönetime katılmanın temel birimleridir. Erdoğan'ın açıklaması teröre ilişkin bir açıklama değil, seçimlere ilişkin bir açıklamadır. Seçmene söylenen doğrudan doğruya şudur: Kimi seçersen seç, ben istediğim memurumla yönetirim. Burada söz bitmektedir, ama yazı için birkaç cümle daha var. Onu da Spinoza'ya bırakalım:

“Bu masaya istediğimi yapmaya hakkım var dersem bununla kuşkusuz istesem bu masanın ot yiyeceğini kastetmem. Aynı şekilde insanların kendilerine değil, kente [devlete] bağlı olduklarını söylemiş olsam da bununla insanların kendi doğalarını kaybedip bir başka doğaya bürüneceklerini kastetmiyoruz. Dolayısıyla, kentin [devletin], insanları uçurmak için kanatlara sahip kilmaya ya da onları iğrenilecek bir şeye saygı duymaya zorlaması kenti [devleti] ortadan kaldırır.” (Tractatus Politicus-Politik İnceleme)

Özgürleştirilen baskı aygıtları karşısında özgür insan

Demokrasinin doruğunda değil miyiz? Muhtarlardan belediye başkanlarına ve milletvekillerine artık kimseyi seçmek zorunda kalmayacak halk daha ne isteyebilir? Hem de bütün risklere rağmen iktidar seçim yaparken. Hem seçim olacak hem de yanlış kişi seçilirse siyasal iktidar bu kişiyi görevinden alıp yerine bir memurunu atamak ile uğraşacak. Bu kadar geniş bir özgürlük alanı dünyanın neresinde olabilir?

DİNÇER DEMİRKENT

Türkiye’de özgürlük konusunda iktidar ve yancı cephelerden gelen açıklamalar ilgiyi hak ediyor. İlk ilgimi çeken açıklama, Perinçek’in Türk yargısının son elli yılın altın çağını yaşadığı şeklindeki açıklamasıydı. İktidarın hükümet kanadından da yargının en bağımsız ve en tarafsız dönemini yaşadığına dair açıklamaları sıkça duymaktayız. Savunmasından dolayı bir avukatı tutuklatan hakimin özgür olmadığını söylemek mümkün mü gerçekten? Ya da kendi üyesini Anayasaya ve mah-

kemenin kuruluş kanununa rağmen sosyal çevre ilişkilerini kanıt sayarak üyelikten atan Anayasa Mahkemesi özgürleştirilmemiş midir? Brunson davasında gizli tanıklar özgürleşip ifadelerini geriktikten sonra mahkeme özgürce karar vermedi mi? Pazarlık özgürlüğü mahkemelere işlemiyor mu? Barış Akademisyenleri yargılamasında avukatı beklemeden duruşmaya başlayan, tutuklama tehditleri savuran hakimler? İddianame hazırlamak için hiç acele etmeyen aylarca hatta yıllarca

Zira yerel seçimler öncesinde muhtarları görevden alacağını açıklayan, belediyelere beğenmediği kişilerin seçilmesi halinde kayyum sopası gösteren bir iktidar aygıtının karşısında hâlâ “Muhtar Kent İstanbul’a mı?” “Mansur Yavaş Ankara’ya mı?” tartışması yapma metanetini gösterebilen muhalefet partisine hayranlığımı ifade etmek istiyorum. Seçimin AKP açısından hâlâ bir anlamı olduğu için seçim sürecine girdiğimizin farkına vararak bu koşullardaki tek siyasetin bu anlamı ters yüz etme gereğinden geçtiğini görmemelerine hayret içinde bakarak.

bekleyen savcıların gerçekten özgür olmadığını mı düşünüyoruz? Ülkemizde görülen her siyasi davada yargıçlar ve savcılar uymak zorunda oldukları hukuktan ve vicdanlarından özgürleştirilmediler mi? Yüksek yargıçlar saraya kalkan özgürlük otobüsüne binmek için birbirlerini itmediler mi? Karadeniz’in yaylalarında iç huzuruyla çay toplarken özgürlük değil miydi soludukları hava?

AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Türk üniversitelerinin en özgür dönemini yaşadığı iddiasını neden ciddiye almayalım? Daha dün, 16 Ekim 2018’de, özgür bir dekan Mülkiye’de bir yıldır hazırlıkları süren bilimsel kongrenin bir bölümünün iptali pahasına, özgürleştirici Dışişleri Bakanı’nı ve özgür rektör İbiş’i fakülteye davet ederek toplantıya katılmak isteyen bütün öğrencilere güvenlik soruşturması yaptırmadı mı? Özgür Rektör İbiş’in oğlu tesadüfi bir kontenjan artırımını ile Tıp Fakültesi’ne yatay geçiş yaptırılmadı mı? İbiş bu özgürlüğün havasını iktidar partisinin siyaset akademilerinde solumadı mı? Özgür rektör, Mülkiye’yi eleştiriden, bilimden, özerk üniversite idesinden özgürleştirmede mi? Ege Üniversite-si’nde büyük özgürleştirici için yapılan ritüel nedeniyle otoyola dizilen öğretim üyeleri, özgürlüğe geçiş yapmadılar mı? Ailelerine üniversite kuran bütün rektörler hukuktan; atıf çetelerine makale göndererek rütbe elde eden bütün akademisyenler akademik teamüllerden özgürleşmedi mi?

Medya konusunda da benzer açıklamalar dinliyoruz. Bunların da hakkını vermek gerek. Gazetelerin editörleri manşet bulma zorluğundan kurtarılıp kendilerine zaman ayırmaya başladılar, az bir şey değil. Her büyük siyasi krizde Türkiye’deki 6-7 gazete aynı manşetle çıkmıyor mu? Gazeteler, kafa karışıklığı sebebi olan birkaç gazeteciden de özgürleştirilmedi mi?

Peki ya halk? Demokrasinin doruğunda değil miyiz? Muhtarlardan belediye başkanlarına ve milletvekillerine artık kimseyi seçmek zorunda kalmayacak halk daha ne isteyebilir? Hem de bütün risklere rağmen iktidar seçim yaparken. Hem seçim olacak hem de yanlış kişi seçilirse siyasal iktidar bu kişiyi görevinden alıp yerine bir memurunu atamak ile uğraşacak. Bu kadar geniş bir özgürlük alanı dünyanın neresinde olabilir? Seçme, kendine uygun bir kurul tarafından temsil edilme arayışından kurtulmuş bir halktan özgür ne olabilir?

CHP ÖZGÜRLEŞTİRİLDİ Mİ?

Hakimlerin, savcılarının, medya çalışanlarının, rektörlerin, dekanların ve seçmenlerin özgürleştirildiği ülkemizde, özgürleşme açıklamalarını yapanlarla dalga geçme gibi bir niyetim yok. Aksine niyetim durumun ciddiye alınmasına katkı sunabilmek. Zira yerel seçimler öncesinde muhtarları görevden alacağını açıklayan, belediyelere beğenmediği kişilerin seçilmesi halinde kayyum sopası gösteren bir iktidar aygıtının karşısında hâlâ “Muhtar Kent İstanbul’a mı?” “Mansur Yavaş Ankara’ya mı?” tartışması yapma metanetini gösterebilen muhalefet partisine hayranlığımı ifade etmek istiyorum. Seçimin AKP açısından hâlâ bir anlamı olduğu için seçim sürecine girdiğimizin farkına vararak bu koşullardaki tek siyasetin bu anlamı ters yüz etme gereğinden geçtiğini görmemelerine hayret içinde bakarak. Bugün Türkiye’de demokratik siyasetin koşulu, bütünüyle kişiselleşmiş iktidar formunu askıya almak, çoğullaşmaya, kamuya bir alan açmaksa bunun yolu kişiselliği kuran şeyi yıkmaktır. Yani seçimler demokratik değilse

demokratik araçlar yaratmaktır. Bu, olmadığına inandığınız hukuka davet yoluyla olmaz; o hukuku kurmaya uğraşmakla olur. Bu olmadığına inandığınız bir basına hitap etmekle olmaz, başka kamusal iletişim yolları yaratmakla olur. Bu adil olmadığına inandığınız seçime hazırlanarak olmaz; adil seçimin olanaklarını yaratmakla olur. Fakat bu olabirlerin hiçbirine kalkışmayan bir siyasal yapının da özgürleştirildiğini düşünmek için bir sebep yok. Siyasal iktidarı elde etme çabasından; eşitlik, özgürlük ve adalet davasından özgürleştirilmiş bir siyasal partide geniş koltuklarda oturmaktan güzel ne olabilir?

BİRAZ KAVRAM TARİHİ

Özgürleşme kavramına ciddiyetle yakından bakalım. Reinhart Koselleck'in Kavramlar Tarihi'nin (1) içinden. Emancipation (özgürleşme) kavramını "E manu capere"ye götürüyor Koselleck. Bu bir hukuk edimi. Roma'da babanın oğlunu kendine tabi olmaktan kurtarmasını düzenliyor. Baba oğlunu özgürleştiriyor yani. (Yukarıdaki özgürleştirme örnekleriyle ilişkilendirirsek çarpıtılmış oluruz tabii. Bizim özgürleştirilenler kategorisi daha çok babanın babalığını sürdürmesi için onlara sınırsız ve dizginsiz bir alan yaratması ile ilgili. Onları kamuya eşit kişiler olarak sokması değil, onları kamusal kurallardan özgürlestirmesi.)

Emancipation terimi daha sonra, Ortaçağ'da genel bir ergin olma halini işaret ediyor. Ta ki Aydınlanma'ya, Aydınlanma'yı yaratan sınıf mücadeles-

ine, burjuvazinin yükselişine ve yüksek kültürde Aydınlanma Nedir'in yazarı Kant'ın ifadesindeki biçime kadar: "İnsanın kendi sorumluluğuyla düşmüş olduğu bir ergin olmama durumundan kurtulması." Yani başkasının kendisi üzerindeki egemenliğinden kurtulması. Sonrasında kavram hukuksal, siyasal ve ekonomik özgürleşmeye, insanın insan üzerinde kurduğu her türlü egemenlik biçiminden kurtuluşa işaret eder hale gelecektir.

Roma hukukundan kaynağını alan kavramın tersine çevrilmesini görürüz artık. Özgürleşme, ancak, kişinin kendi çabasıyla iradesine yapılan müdahaleleri kabul etmemesi, özerkliğini savunması ve bunu kazanması ile mümkün olabilir. Devletin bütün baskı aygıtları ve ajanları, kendilerini bağlayan normlardan ve değerlerden "özgürleştirilirken" belki de en korkutucu şey bu insan tipidir. Çünkü onu "özgürleştirecek" bir baba yoktur.

Bu defa da La Boetie ile bitsin yazı, Mehmet Ali Ağaoğulları'nın çevirisiyle: "Ülke ona kulluk etmemeye karar versin bir kere, tiran kendiliğinden yok olur gider. Ondan herhangi bir şey eksiltmek gerekmez, ona hiçbir şey vermemek yeterli olur. Ülke kendi yararına bir şeyler yapmak için varsın güçlülere katlanmasın; tek gerekli olan, kendi zararına olabilecek sıkıntılı bir işe kalkışmasıdır. Demek ki halklardır kendilerini teslim edenler, daha doğrusu kendilerini ezdirenler; çünkü kulluk etmeye son verdikleri an üstlerinde ki bu yükten de kurtulmuş olacaklardır."

[1] Reinhart Koselleck, Kavramlar Tarihi, Çev. Atilla Dirim, İletişim, İstanbul, 2009.

Yüzümüzü sola dönmek

Bahçeli'nin açıklamasından beri neredeyse konuştuğum herkes, AKP'nin hangi siyasi aktöre yaklaşacağı üzerine kuruluydu ne yazık ki... Bu zaten bir biçimle olacak, Erdoğan bekasını korumak üzere her pazarlığa girecektir; peki böyle bir dönemde sol bu soru üzerine mi düşünmelidir?

DİNÇER DEMİRKENT

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin yerel seçim çıkışını, Ertuğrul Özkök'e yaptığı açıklamalarla birlikte okumak gerek. Bu açıklamada Cumhuriyet İttifakı'nın üç büyük şehirde yerel seçimleri kaybetmesi halinde muhalefetin cumhurbaşkanlığı sisteminin meşruiyetini tartışmaya açacağını söylemişti.(1) 23 Ekim 2018 tarihli grup toplantısında da yerel seçimlere MHP olarak gireceklerini, her şehirde aday çıkaracaklarını deklare etti. Ardından yapılan AKP Grubu'nda da aslında cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi denen olgunun nasıl bir

kişiselleştirme, pazarlıklar ve ittifaklar sistemi olduğunu tekrar görmüş olduk.

Türkiye Devleti'nin kural ve kurumlara dayanan bir siyasal örgütlenme olmaktan çıkıp saf çıkar ve pazarlıklara döndüğünü, bir racon devleti haline geldiğini tekrar yaşamış olduk. İstikrar sözcüğünün AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı'nın bekasının korunması, milli çıkar kavramının bir avuç imtiyazlının imtiyazlarının sürdürülmesi, milli irade kavramının da kaba bir meşruiyet

aracından başka bir şey olmadığını çok uzun zamandır biliyoruz. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi de zaten Türkiye'nin en az yarısı tarafından hem biçimsel kabul koşulları hem geçiş uygulamaları hem de siyasi açıdan meşru bir rejim olarak kabul görmüyor. Karar verici tüm organlar kurul ve kural bağlarından kurtulmuş durumda, ülke birkaç kişinin özel ilişkilerinden aldığı tavsiyelerle yönetiliyor.

İTTİFAKLAR, PAZARLIKLAR

AKP ve MHP arasındaki Türk-İslam ittifakının çatlama işaretlerinin ortaya çıkmaya başladığını varsayabileceğimiz günler aynı zamanda olağan yönetim usullerini sürdüren, hesap veren bir siyasal iktidarın altından kalkabileceği bir iktidar da değil. Türkiye olağan bir biçimsel demokrasi koşullarında olsa ülkeyi bu hale sokanların siyasi bir hesap vereceklerini ve iktidarı normal yollarla terk edeceklerini rahatlıkla söyleyebiliriz. Zira Bahçeli tarafından Nisan 2018'de yapılan erken seçim açıklamasının ardından seçimlerin kasım ayından hazirana alınarak kriz koşulları kendini ağır biçimde dayatmadan seçim yapma ve rejim değiştirme acelesinin nedeni de buydu. Hükümet halkı, emekçileri, yoksulları ateşe attığı bir ortamda kendini, kendi bekasını güvenceye almak zorundaydı ve bunu erken seçimle rejim değişikliğini yürürlüğe sokarak bir ölçüde yaptı. Şimdi cumhurbaşkanı danışmanları ulusal ve uluslararası sermayenin kapılarını, onları rahatsız etmeden hafifçe çalarak önlerinde hiçbir engel olmadığını, sermayenin her istediklerini kurum ve kural tanımadan hızlıca yapabileceklerini fısıldıyor kulaklarına. Yeter ki para aksın, destek sürsün. Ama burada başka bir siyasal cephe, emekçilerin kendi haklarını savunma hattı olabilecek bir politik hat hesaba katılmıyor, daha doğrusu elbette siyasal iktidar emekçileri ve yoksulları kendisine yeniden bağlamak, bağlanmayı siyasetin ve yaşamın dışına etmek için azami çaba sarf ediyor. Fakat zaten burada bahis konusu edilmesi gereken Erdoğan değil.

DEMOKRATİK MEŞRUIYET KRİZİ VE EKONOMİK KRİZ

Hem kabul edilme hem de sürdürülme biçimi bakımından demokratik meşruiyeti bulunmayan bir rejim altında, bedelinin kime ödetileceği açık olan bir krizin içinde ve yapılanların, yapılacakların bir ailenin geniş çevresinin imtiyazlarını korumak ve istikrarını sağlamak için yapıldığı bir pazarlık devletinde yerel seçimlere gidiyoruz, az kaldı. Adil seçim için güvenceler sağlanmamışken, seçilme yeterliliğine sahip belediye başkanları daha seçilmeden tehdit ediliyorken seçimlere hiçbir şey yokmuş gibi gitmenin anlaşılmazlığını, hayranlık ve hayretimi geçen hafta yazdım. Bahçeli'nin MHP grubunda yaptığı konuşmanın ardından yeni bir şeyi daha önce hayretle sonra anlamaya çalışarak izledim.

Meşruluğu tartışmalı bir rejim altında yaşanan ekonomik krizin daha da ağırlaştığı koşullarda, siyasal çürümenin devleti teslim alan partiye ve genel olarak Türkiye sağının bütününe sıçramış olduğu koşullarda Türkiye solu, sosyal demokratlardan sosyalistlere, hangi soru etrafında düşünür?

Bahçeli'nin açıklamasından beri neredeyse konuştuğum herkes, AKP'nin hangi siyasi aktöre yaklaşıcağı üzerine kuruluydu ne yazık ki... Bu zaten bir biçimiyle olacak, Erdoğan bekasını korumak üzere her pazarlığa girecektir; peki böyle bir dönemde sol bu soru üzerine mi düşünmelidir? Yani bir yanda CHP gibi, sağın hangi kanadıyla ittifak kurmalıyım diye sorarak bir yandan da sağın hangi ittifakları bizi yönetecek tahminlerinde bulunarak.

Türkiye'de sol fikirlerin yeniden yeşereceği ve yerleşebileceği büyük bir alan vardır; gerçekliğin kendini dayattığı koşullarda, halkın gerçeklerinden başka siyasal malzemesi olmayanların siyaset alanı her biçimde genişleyecektir. Dolayısıyla, hangi sağ ittifak bizi yönetsin sorusundan artık kurtulmak gerekir.

(1) <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ertugrul-ozkok/devlet-bahceli-28-ayi-anlatiyor-dun-bu-gun-yarin-40985454>

Kurumların haysiyeti neden önemlidir?

Kendi bekasını iktidarın demokratik yollarla değişmeyeceğine endekslemiş, sermaye, bürokratik aygıtlar, kurumlar hızlıca ve hep birlikte haysiyetsizleşiyorlar. İktidarın demokratik araçlar yoluyla değişmesi ihtimalinin yokluğunun yarattığı şahsiyetsizlik; adaleti sağlaması gereken, bu nedenle bağımsız ve tarafsızlık güvenceleri sağlanmış yargı kurumunun, adalet yerine iktidara sadakati önüne koymasının zeminini sağlıyor.

DİNÇER DEMİRKENT

Türkiye'de kurumların haysiyet kaybı çok geniş bir şahsiyetsizleşmenin zeminini sağlıyor. Bugün Türkiye'de hiçbir kamusal kurumun haysiyetinden bahsetmek mümkün değildir. Dolayısıyla kurumların içinde kişilerin de bir şahsiyet gösterme olanakları giderek zayıflamaktadır. Kurum, güvence ve öngörülebilirlik vaat eder. Güvence ve öngörülebilirlik sağladığı sürece kurumların haysiyeti, itibarı var kalır. Kurumsallık alanında yer alan herkes bu zeminde kavgaya edebilir. Kurum sağlar bunu. Elbette her kurum kendi özgüllüğü

içinde güvenceler taşır. Örneğin bir burjuva parlamentosunun en önemli özelliği kürsü dokunulmazlığıdır. Çünkü parlamentonun özgüllüğü, burjuva aklın açık ve kamusal tartışma yoluyla çıkarlardan arındırılmış biçimde herkes için en doğruya ulaşabileceği şeklindeki ideolojik varsayımdır. Bu varsayım ise parlamentoya seçilmiş her parlamenterin özgürce konuşabilmesinin güvence altına alınmasını gerektirir. Bizzat bu kurumla siyasal-ideolojik bir kavgaya da tutuşsanız karşınıza söz konusu varsayımı alırsınız ama güvenceler

Türkiye’de en kritik kurumsal haysiyetsizleşme seçim kurumuna ilişkindir. En geniş şahsiyetsizleşmeyi yaratan da budur. Demokratik seçim kurumunun özünde siyasal iktidarın belirli bir süre sonunda seçmenlerin özgürce oluşan kanıları sonucunda değişebilme ihtimalidir.

size de sağlanır. Böylece kurum bir siyasal yanıl-samanın ürünü de olsa bir haysiyete sahip olur, bir gücü olur ve çeperindeki herkesin şahsiyetini de güvence altına alır. Fakat siz anayasaya aykırı biçimde kuruma haysiyetini sağlayan güvenceleri ortadan kaldırırsanız, orası haysiyetsizleşmeye başlar. Siz de şahsiyetsizleşirsiniz.

Bugün Parlamento Başkanının açık kurala aykırı olarak bir partinin aday olabileceği karşısındaki genel şahsiyetsiz duruşun temelinde bu vardır. Eğer haysiyeti, itibarı, değeri olan bir kurum olarak varlığını sürdüren bir parlamento olsaydı, bu ihlal karşısında muhalefetin yapacağı parlamentodan çekilmek olurdu. Bu çekilme restinin de elbette siyasal bir anlamı olurdu. Fakat zaten itibarını yitirmiş, bunu muhalefetin anayasaya aykırı onayıyla yapmış bir parlamentoda olmanın ya da olmamanın arasında kayda değer bir şahsiyet farkı yoktur. Bu nedenle böyle restlerin de karşılık bulması zordur.

SEÇİMLERİN HAYSİYETSİZLEŞMESİ

Türkiye’de en kritik kurumsal haysiyetsizleşme seçim kurumuna ilişkindir. En geniş şahsiyetsizleşmeyi yaratan da budur. Demokratik seçim kurumunun özünde siyasal iktidarın belirli bir süre sonunda seçmenlerin özgürce oluşan kanıları sonucunda değişebilme ihtimalidir. Bu nedenle seçimlerin güvenli ve adil olması gerekir. Seçim kurumunun sağladığı güvencenin koşulu ise seçimlerin yönetim ve denetiminin siyasal iktidar aygıtını elinde tutanlardan bağımsız kurullarla yerine getirilmesidir. Seçim süreci başladığında sorumlu bakanlıkların tarafsızlaştırılması, seçimlerin denetiminin bağımsız yargıçlara verilmesi gibi güvencelerin sebebi hikmeti budur. Peki seçimlerin haysiyetini, itibarını sağlayan güvenceler ortadan kalkarsa ne olur? Basitçe seçimlerin çeperine aldığı her şey şahsiyetsizleşir. Sevgili hocam Murat Sevinç’in yıllar önce “YSK’ya dokunmayın!” olarak okunabilecek uyarısının ne kadar önemli old-

uğunu bugün görmüş bulunmaktayız. Türkiye’de mahalli ya da genel olması fark etmeden bütün seçimlerin “reis”in istediği onayı almaya dönüşmesi süreci siyasal iktidarı, muhalefeti ve seçmeni şahsiyetsizleştirme süreci olarak görülebilir. Kimsenin inanmadığı bir oyun içinde bir biçimde rol almanın yarattığı şahsiyetsizleşmeden söz ediyorum. Siyasal iktidarı paylaşan partiler, reislerinin bekası için partinin kişiliğini feda ediyorlar. Muhalefet kendine bırakılan alanlardaki varlığını korumak adına oyuna giriyor, seçmense bir umut, sürekli kullanılan ve ihanet edilen bir umudun peşinden.

ÇÜRÜME

Demokratik araçların haysiyetsizleşmesi, bu denli geniş bir şahsiyetsizleşmenin zeminini oluşturuyor. Kendi bekasını iktidarın demokratik yollarla değişmeyeceğine endekslemiş, sermaye, bürokratik aygıtlar, kurumlar hızlıca ve hep birlikte haysiyetsizleşiyorlar. İktidarın demokratik araçlar yoluyla değişmesi ihtimalinin yokluğunun yarattığı şahsiyetsizlik; adaleti sağlaması gereken, bu nedenle bağımsız ve tarafsızlık güvenceleri sağlanmış yargı kurumunun, adalet yerine iktidara sadakati önüne koymasının zeminini sağlıyor. Bilimsel araştırmanın ve öğretimin mümkün olabilmesi için akademik özerklik ve bilim özgürlüğü güvenceleri sağlanmış üniversite yöneticileri aynı nedenle saraya kapılanıyor. Kamuya ait olanı koruması gereken bütün kurumlar, o malı siyasal iktidarın malı gibi görmeye başlıyor. Yani hızlıca ve topluca çürüyoruz, hem de en kötü kokuların içinde duyarlılığımızı yitirecek hale gelene kadar.

Kurumların haysiyeti önemlidir, siyasal iktidara da muhalefete de şahsiyet sağlar. Eğer bu yoksa o kurumları yeniden yaratma iddiasıyla ortaya çıkacak şahsiyet sahibi bir muhalefete ihtiyaç var; kendine sunulan iktidar alanlarını maksimize etmek için çürümüş oyuna giren bir muhalefetten gelecek, kendisinin bile inanmadığı bir seçim başarısına dair bir öngörülebilir hayal kırıklığına değil.

Binali Yıldırım neden istifa etmez?

Erdoğan daha önce olduğu gibi rakiplerini test etmektedir. Anayasa'ya uymak zorunda olmadığını, onun üzerinde olduğunu dostuna düşmanına göstermektedir. Bu bir hükmetme stratejisidir. Muhalefetin kendi hükmü altında olduğunu, kendi çizeceği sınırlarda varlık gösterebileceğini deklare etmektedir.

DİNÇER DEMİRKENT

AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan TBMM Genel Başkanı Binali Yıldırım'ı partisinin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı aday olarak tanıttı. Durumu gözyaşları ile karşılayan Yıldırım'ın adaylığı bir siyasal-hukuksal tartışmayı da beraberinde getirdi. Erdoğan Yıldırım'ın TBMM Başkanlığı'ndan istifasının söz konusu olmayacağını açıkça söyledi. Muarızı Kılıçdaroğlu, durumun anayasaya aykırı olduğunu ama seçim faaliyetini buradan yürütmeyeceğini beyan etti, daha sonra yaptığı bir açıklamada da YSK'ya başvurmayacağını çünkü YSK'ya güvenmediğini söyleyiverdi. Dokunulmazlıkların kaldırılması döneminde işlettiği akıl yine devreye girdi: Anayasaya aykırı ama... O sürecin sonunu görmüştük. Bunu da göreceğiz. Yıldırım'ın rakibi İmamoğlu

ise AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı'ndan oy istediği toplantının ardından yaptığı açıklamada, biraz yorum katarak söylersem, ben bu işleri bilmem, bunlar siyasi işler yönünde bir açıklamada bulundu. Meseleye tarihi noktayı ise Binali Yıldırım koydu: "Seçim siyasi bir faaliyet değil." Bu tarihi açıklamaya Yıldırım'ın düştüğü bir eki daha anmak gerek: "hukukun olduğu yerde etik konuşulmaz."

Türkiye'nin son beş yılına baktığımızda meselenin asıl kritik yönünün bir hükmetme tarzının yansması olduğunu söyleyeceğim. Asıl önemsedim de bu. Fakat öncelikle hukuksal boyutu açıklığa kavuşturmak gerekiyor. Bunun için uygun bir zeminin, Binali Yıldırım'ın tarihi açıklamasında ve ekinde yansmasını gördüğüm Tolga Şirin'in hukuki

İlgili hüküm şöyle: “Milletvekilleri, belediye başkanları, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile muhtarlar mahalli idareler seçimlerinde adaylıklarını koyabilmek veya aday gösterilebilmek için görevlerinden istifa etmek zorunda değildirler.

Milletvekilliği, belediye başkanlığı, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliği ile muhtarlık bir şahıs uhdesinde birleşemez. ...

yorumunda olduğunu düşünüyorum.(1) Şirin son tahlilde istifa etmesi gerektiğini söylediği Yıldırım'a bir yandan da “seçim siyasi bir faaliyet değil” dedirten bir yandan da hukuk ve etik arasında kurduğu ilişkiyi kurmasını sağlayan mantığın araçlarını veriyor. Şirin'in hukuk yorumu bu iki açıklamaya da zemin sağlıyor. Dolayısıyla TBMM Başkanı'nın aynı zamanda belediye başkan adayı olmasındaki anayasa aykırılığın tartışmaya yer bırakmayacak kadar net olduğunu göstermek için Şirin'in yorumundaki tutarsızlıkları göstermek uygun ve güncel bir zemin sağlıyor.

BİR HUKUKİ YORUMUN SAĞLADIĞI ARAÇLAR

Şirin'in temel iddiası şöyle: “Partili bir meclis başkanının herhangi bir seçimde (2) aday olması için istifa etmesi de zorunlu değildir. Milletvekilliği veya belediye başkanlığı için adaylık, dar anlamda siyasi parti faaliyeti sayılmaz. Aksi hâlde siyasi parti üyesi olmak ile olmamanın anlamı kalmaz. Fakat bir kişinin seçim çalışmalarına katılıp diğer partilerle aktif bir yarışmada bulunmak gibi dar anlamda siyasi parti faaliyetlerine girişmesi için meclis başkanlığından istifa etmesi bir zorunluluktur.” Dolayısıyla Yıldırım'ın “seçim siyasi bir faaliyet değil” açıklamasının da bir hukukçu görüşüyle ilişkisini kurmak mümkün oluyor. Şimdi Şirin'in hukuki iddiasının dayanaklarına bakalım.

Öncelikle konuyla ilgilenen herkesin atıf yaptığı anayasa normunu değerlendiriyor Şirin. Madde şöyle: “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başkanvekilleri, üyesi buldukları siyasî partinin veya parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine; görevlerinin gereği olan haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkan ve oturumu yöneten Başkanvekili oy kullanamazlar.” Burada istifaya ilişkin açık bir hüküm bulunmadığını söyledikten sonra 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri

Seçimi Hakkında Kanun'a atıf yaparak TBMM Başkanı'nın istifa etmesi gerekenler arasında sayılmadığını yazıyor. Halbuki istifa etmesi gerekenler arasında TBMM Başkanı yok. İlgili hüküm şöyle: “Milletvekilleri, belediye başkanları, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile muhtarlar mahalli idareler seçimlerinde adaylıklarını koyabilmek veya aday gösterilebilmek için görevlerinden istifa etmek zorunda değildirler. Milletvekilliği, belediye başkanlığı, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliği ile muhtarlık bir şahıs uhdesinde birleşemez. Bu görevlerin birisinde bulunanlardan bir diğerine seçilenler, seçim sonuçlarının kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde tercih haklarını kullanırlar. Bu süre içinde tercih haklarını kullanmayanlar seçildikleri yeni görevi reddetmiş sayılırlar.” Şirin milletvekillerinin istifa etmek zorunda olmamasından yola çıkarak TBMM Başkanı'nın siyasi faaliyetler bakımından milletvekilinden ayrı bir statüsü olduğunu göz ardı ediyor. Hem de anayasanın sistematik yorumunu yaptığı söylediği bir yazıda.

Peki devam edelim. Şirin, Siyasi Partiler Kanunu'nun 24/2 hükmünün anayasanın sistematik yorumu ve karşılaştırmalı anayasa hukuku ile desteklediğini de iddia ederek yasa koyucunun anayasaya uygun olarak Meclis Başkanı'nın apolitizasyonunu engelleme amacı güttüğünü söylüyor. Bu maddede istifaya ilişkin bir durumun söz konusu olmadığını, hatta tersine Başkan'ın politizasyonunun teşvik edildiğini iddia ediyor. Fakat Birleşik Krallık ve Birleşik Devletler'deki uygulama örnekleri verse de bu hükmü yazısına koymamış, onu yorumlamamış. Çünkü norm Şirin'in bütün argümanını çürütüyor. Hüküm şöyle: “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve başkanvekilleri, üyesi buldukları siyasî partinin ve parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine katılamazlar. Ancak, yeniden milletvekili adayı olmaya ilişkin faaliyetleri bu hükmün dışındadır.” Şirin hükmün birinci cümlesindeki yasaktan ve bu yasağın istisnası olan

milletvekilliği seçimlerinden bahsetmiyor. Genel olarak seçimlerden bahsediyor. Yukarıda TBMM başkanının anayasal statüsüyle milletvekilinin anayasal statüsü arasında bir ayrım yapmadığı gibi milletvekili seçimleri ile yerel seçimlerin anayasal statüleri arasında da bir ayrım yapmıyor. Yasa koyucunun da böyle bir ayrım yapmıyor olduğunu düşünüyor olmalı ki yasa koyucunun neden “seçimler” ifadesini değil de “milletvekili seçimleri” ifadesini kullandığını tartışmıyor. Hükmü yazısına almamasının da nedeni sanırım bu.

Şirin, Anayasa'nın mülga 114. maddesini de sistematik yorumunun içine katıyor. Bu madde 16 Nisan 2017 öncesinde seçimleri yürütmekte aktif görev alan üç bakanlığın, ulaştırma, adalet ve içişleri bakanlarının çekilmesini hükme bağlıyordu. Amacı iktidarda bulunan partinin ilgili bakanlarının seçimlere müdahale etme ihtimalinin önünü kesmekti. Şirin, sistematüğını anlamadığım biçimde, Meclis Başkanı'nın çekilmesi öngörülen kişiler arasında yer almadığını söyleyerek Yıldırım'ın istifa etme zorunluluğu olmadığı tezini destekliyor. Halbuki gerçek bir sistematik yorum için burada bakılması gereken, normun anayasal bütünlük içinde nasıl değerlendirileceğidir, 114. maddede seçimlerin güvenli ve adil yapılmasının yürütücü bakanlıkların çekilmesini gerektirdiğine ilişkin bir norm ihdas edilmiştir. Meclis Başkanı sayılmayan diğer bakanlıklar gibi seçimlerin yürütülmesine ilişkin bir sorumluluk taşımadığı gibi zaten siyasi faaliyette bulunması Anayasaca yasaklanmıştır. Dolayısıyla üç bakan ile Meclis Başkanı'nın birlikte sayılmamasının herhangi bir sistematik anlamı yoktur. Şirin devam ettiği sistematik yorumunda temel hakların ancak kanunla sınırlanabileceği hükmünden yola çıkarak, anayasa ve yasalarda Meclis Başkanı'nın seçilme hakkına ilişkin açık bir yasak olmadığını söylüyor. Bu iddiaya karşı tek önerim Anayasa'nın 94. maddesinin son fıkrası ile Siyasal Partiler Kanunu'nun 24/2 hükmünün alt alta konup okunmasıdır. Özellikle SPK 24/2'nin anılarak değil yazılarak konmasını da tavsiye ederim.

ERDOĞAN TEST ETMEKTEDİR

Şirin, sıraladığı argümanların ardından yine de Yıldırım'ın istifasının anayasal bir zorunluluk

olduğunu söylemektedir. Bu yorumu da siyasi parti faaliyeti ile adaylık arasında bir ayrım yaparak türetmektedir. Yani eğer siyasi parti faaliyeti yapmadan aday olursa, TBMM Başkanı'nın istifası zorunlu olmamaktadır. Güzel, TBMM Başkanı da “seçimlerin siyasi bir faaliyet olmadığı”nı söylemiş miydi zaten? Ayrıca açık bir norm varken bu yokmuş gibi davranarak propaganda ile adaylık arasında ayrım yapmak Yıldırım'ın hukukun olduğu yerde etik konuşulmaz açıklamasına da meşruiyet kazandırmamakta mıdır?

Çok uzatmadan söyleyeceğim. Anayasa'nın 94. maddesi ve Siyasal Partiler Kanunu'nun 24. maddesi açıktır. TBMM Başkanı milletvekili seçimleri dışında bir seçime katılamaz! Milletvekili seçimlerinin genel yasağın istisnası olarak konduğu konusunda bir tartışma türetmek mümkün değildir, karşılaştırmalı hukukun ya da başkaca yolların bunu mümkün kılamayacağını yukarıda gösterdiğimi düşünüyorum. Yani, hukuk vardır, mesele etik meselesi değil, bir hukuk meselesidir ve eğer Türkiye bir hukuk devleti olsaydı, Yıldırım'ın TBMM Başkanlığı'nı sürdürürken belediye başkanı aday olması, yani istifa etmemesi tartışılabilir bir mesele olmazdı.

Fakat mesele bu kadar açıksa Binali Yıldırım neden istifa etmez? Asıl yoruma ihtiyacı olan sorun budur. Erdoğan daha önce olduğu gibi rakiplerini test etmektedir. Anayasa'ya uymak zorunda olmadığını, onun üzerinde olduğunu dostuna düşmanına göstermektedir. Bu bir hükmetme stratejisidir. Muhalefetin kendi hükmü altında olduğunu, kendi çizeceği sınırlarda varlık gösterebileceğini deklare etmektedir. Anamuhalefet de bu deklarasyona yanıtını açıkça vermiştir. “Seçimleri bunun üzerinden yürütmeyeceğiz; YSK'ya güvenmiyoruz ama seçimlere bu koşullarda girmeye de diyeceğimiz bir şey yok” Anamuhalefet bir kez daha Erdoğan'ın yaptığı testi başarıyla geçmiştir, Erdoğan'ın çizdiği sınırlardaki iktidarını koruyacağını şimdiden ilan etmiştir.

Seçimler mi? Bu koşullarda gerçekten siyaset biliminin değil, hükümranlık stratejilerinin konusudur artık. Hukuk bilimi konusuna gelince, bazen onun da nasıl stratejilere yaslandığını görmekteyiz.

(1) <https://www.tolgasirin.com/single-post/meclisbaskani>

(2) Vurgu bana ait.

Sosyalistler neyi seçecek?

31 Mart yerel seçimlerinin özgül anlamı, fiili rejimin kurumsallaşması için bir adımın daha siyasal iktidar tarafından atılma planının hayata geçirilecek olmasıdır. Bu plan seçimlerde alınacak bir pozisyon ile bozulabilir mi? Mevcut koşullarda bunu söylemek çok güç.

DİNÇER DEMİRKENT

Hüzünlü bir soruya yanıt arayacağım bugün. “Önümüzdeki yerel seçimlerde sosyalistlerin tavrı ne olacak?” Hayır, gerçek soru bu değil. Şöyle sormalı, “sosyalistlerin önümüzdeki yerel seçimlere ilişkin bir tavrı mı?” Yok, asıl duygudan kaçmadan sormak zorundayım. “Sosyalistlerin önümüzdeki yerel seçimlere ilişkin tavrı kimin umurunda?” Hüzün, Arapçadan dilimize geçmiş, ad ile nesnesi arasındaki ayrımı kaldıracak kadar, duyduğunuzda nesnesini yaratacak kadar güçlü bir kelime. Bir sosyalist için bu son soruyu duymak ve mümkün yanıtları düşünmek de aynı etkiyi yaratıyor olmalı.

SON YEDİ SEÇİM

Türkiye’de, ülkenin gördüğü en etkili muhalefet ve direniş hareketinin gerçekleştiği 2013 yılından itibaren yedi seçim gerçekleşti. Bu seçimler aracılığıyla iktidar birkaç şey başardı. Milli irade mefhumu istismar edilerek millet ve lider özdeşleştirildi. Bu yolla anayasal sınırlamalardan kurtulmanın zemini yaratıldı. 2014’te Cumhurbaşkanı seçilen Erdoğan, seçilmesinin hemen ardından AKP’nin 1. Olağanüstü Kongre’sinde yaptığı konuşmada parti başkanı unvanını kullandı. O zamanlar anayasa aykırıydı tabii... Kazandığı seçimde güçlü

rakibi MHP'liydi, CHP'nin adayıydı. Sonrasında MHP'den milletvekili oldu, eski rakibine destek veriyor şimdi. Diğer aday, "seni başkan yaptırmayacağız!" sözüyle dimağlarımızda yer eden HDP adayıydı. Aynı yıl yapılan yerel seçimlerde CHP Ankara'da yine MHP'li bir aday çıkardı seçmenin önüne. İstanbul'da Erdoğan'ın bir benzerine ihtiyaç duymuştu. 2015'te millet ile liderin bağı koparacak şekilde tek parti çoğunluğu, HDP'nin çok da beklenmeyen başarısı ile kaybedilince şiddet araçlarına da başvurularak yeniden seçimlere gidildi. Hegemonya ortadan kalkınca milli iradenin yerini devletin bekası aldı. CHP ve MHP Erdoğan'ın bekasına payanda oldular. Seni başkan yaptırmayacağız diyen Demirtaş, CHP'nin "anayasaya aykırı" desteğiyle cezaevine atıldı. 2016'da Fethullah Gülen çetesinin darbe girişiminin lütfü ile ilan edilen OHAL'in ardından artık fiili hale gelmiş zor rejiminin kanuni inşasına girildi. Klasik anlamda bir anayasa metni olarak yorumlanması mümkün olmayan 6771 Sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu, iki buçuk milyon mühürsüz oyun YSK kararıyla o zaman geçerli olan kanuna açıkça aykırı olarak geçerli sayılmasıyla kabul edildi. Sosyalistlerin kadro ve kampanya desteğinin oluşturulmasında önemli pay sahibi olduğu "Hayır Cephesi"nin yarattığı heyecan böylece kırıldı.

Bu sürecin ardından milli irade mefhumu yerini tamamen "iktidarın bekası" söylemine bırakmış, seçim ise artık olağan bir demokratik prosedür olmaktan çıkmıştı. 24 Haziran seçimlerinde CHP başkan aday gösterdi. Başkan adayının fiili rejimin sistem dediği şeye ilişkin ciddi itirazları yoktu, ama seçimlerin ardından başkan o olacaktı... Gerçi seçim mevzuatı uygunsuz biçimde değiştirilmişti, seçim baskın bir kararla öne alınmıştı, 2017 değişikliğinin seçimden önce yürürlüğe giren maddesiyle seçim sürecinde yürütücü bakanlıkların istifa zorunluluğu kaldırılmıştı ama CHP'nin başkan aday seçim güvenliğini sağlama sözü verdi. Ne aksi ki sistemi çalışmadı. Zor rejiminin geriletilebileceğine inanan, çok büyük bir çoğunluğu CHP'nin oldukça solunda yer alan binlerce insanı motive eden, sandıklara taşıyan ve sandıkları onlara korutan sözler, sistem çalışmayınca tutulmamış oldu. Seçim güvenli değildi, artık seçimin güvenli hale getirilebileceğine dair inancın son kırıntıları da temizlenmiş oldu. Seçim adil değildi, parti başkanları, milletvekilleri, cumhurbaşkanı aday cezaevindeydi. Seçime giren partiler, bunu çok önemsemedi. Nasıl olsa seçim güvenliği sağlanacaktı. Son yedi seçimin her birinde normalleşme beklentisi yaratıldı, fakat her seferinde bir eşik daha aşılarak seçim, diktatörlük yetkilerinin onay aracına dönüştü.

31 MART YEREL SEÇİMLERİ

Türkiye 31 Mart yerel seçimleri ortamına bu siyasal bağlam içinde gidiyor. Garp cephesinde yeni birkaç şey var. HDP İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere Batı'da kimi illerde aday göstermiyor. ÖDP ve Emek Partisi seçimlere girme hakkı elde edemedi. ÖDP'nin seçime giremeyeceğinin belli olmasının hemen ardından CHP ön seçim sözü verdiği Hopa ve Şavşat'ta kendi adaylarını açıklayıverdi.

CHP, kaybettiği bir önceki seçimden sonra dile getirdiği seçim güvenliği ve adaletine ilişkin söylediklerini unuttu. Çünkü her seçime olduğu gibi buna da hazırды. Ankara'da 2014'te gösterdiği eski MHP'li adayını yeniden aday olarak gösterdi. İstanbul'da Karadeniz bölgesi oylarını almayı hedefleyerek, Karadenizli klasik merkez sağ profilindeki adayını çıkardı. Gaziantep'te de eski MHP'li aday CHP-İYİ Parti ittifakının adayı oldu. Son beş yılda gerçekleşen yedi seçimde gösterdiği başarısız istatistikçiliği çerçevesinde, programsız-gevşek merkez sağ hattını biraz daha sağa taşıyarak, seçimlere her zamanki gibi güvenerek ve yüksek gerilimli parti meclisi toplantılarında sadece adayların parti içi merkezlere uzaklıklarına ilişkin hesapları yaparak 31 Mart yerel seçimlerini nasıl kavradığını gösterdi.

Peki mevcut fiili rejimden demokratik bir düzene geçilmesini savunan solcular, demokratlar; bunların içlerinde yer aldıkları, HDP dışındaki siyasal özneler?

Her seçim, özgül bağlamı içinde değerlendirilir, bu değerlendirmenin ardından politika üretilir ve bu politikayı uygulayacak politik araçlar kullanılır. Eğer repertuvarda yoksa icat edilir. 2013 Haziran'ının heyecanlı günlerinin öğrettikleri arasında en çok da icat deneyimleri var.

31 Mart yerel seçimlerinin özgül anlamı, fiili rejimin kurumsallaşması için bir adımın daha siyasal iktidar tarafından atılma planının hayata geçirilecek olmasıdır. Bu plan seçimlerde alınacak bir pozisyon ile bozulabilir mi? Mevcut koşullarda bunu söylemek çok güç. Peki fiili rejimin devamına yönelik pozisyonların dışında gerçekçi bir seçeneği, güçlenmek için, en azından hareket etmek için, ayağa kalkmak için düşünmek de mi çok güç? Örneğin CHP'nin kurumsallaşmış sağcılığından sol bir beklenti duymak yerine, siyasal merkezi sola çekecek güçlü programların ve adayların, seçilmiş kentlerde ya da ilçelerde bağımsız olarak çıkarılması, bunun için çalışacak kadroların yaratılması mümkün müydü? Gerçekçi olmak gerekirse artık bu da güç. O zaman en baştan başlamak gerek, bu güçlüğü doğuran örgütsel formlardan...

Hüzün, dingin de bir duygu, anlamayı kolaylaştıran bir duygu, fakat anlamının harekete geçirici hale geldiği bir son nokta vardır. Harekete geçmek, hüznün yerine heyecanı koyar, aniden hem de. 31 Mart yerel seçimlerine ilişkin tek umudumun bu olduğunu söyleyeyim, seçim sonrasında, hareketsiz kılıcı örgütsel formların çökeceğine ilişkin beklentim...

Beka, bela, seçim ve siyaset

Anlaşılması gereken şu: 31 Mart seçimlerinin özgüllüğü onun bir yerel seçim olarak değerlendirilemeyeceğidir. Artık Türkiye’de yerel seçim, genel seçim, referandum ve parlamento seçimleri ayırımının ortadan kalkmasıdır. Bu seçimde de Erdoğan oylanacaktır. Dolayısıyla AKP’nin gösterdiği adayların düşük profilli ya da yüksek profilli olmasının, karşısındaki adayın sağdan-soldan oy toplayabilecek olmasının pek bir önemi yok.

DİNÇER DEMİRKENT

Türkiye'nin istisnai bir ara rejim içinde öngörülmez bir geleceğe doğru ilerlediği günlerde seçim atmosferine giriyoruz. Olağanüstü hal resmi olarak bitti, fakat olağanüstü hal zaten 20 Temmuz'da ilan edildiği tarihten itibaren de anayasal bir statü olmadı. Seçimler de 1 Kasım 2015 seçimlerinden beri anayasal güvencelerin sağlanmış olduğu seçimler değil. Anayasal statülerinden koparılmış bu iki kurum da bugün birbirine bağlanmış biçimde tek bir şeye hizmet ediyor: Erdoğan'ın siyasal iktidarının devamı.

Yalın bir biçimde ifade etmek gerekirse, olağanüstü hal ilanının Resmi Gazete'de yayımlanması ile resmîlik kazanmış istisna durumu ile zor, bu zorun baskısı içinde ve siyasal iktidarın kontrol ve yönetimindeki seçimlerle de onay kullanılarak Erdoğan rejiminin sürdürülmesi sağlanıyor. Tabii seçim ve referandum dönemlerinde Sedat Peker, Halk Özel Harekat gibi mafya ya da paramileterlerin sesi biraz daha çıkmaya başlıyor. Bu da zorun kullanılma biçimlerinin ne boyutlara varabileceğini gösteriyor.

SİYASAL ZOR VE SEÇİM İLİŞKİSİ

Muhalefet rolü zorun arttığı dönemlerde ikiye ayrılıyor. Zorun doğrudan uygulandığı muhalefet kesimleri ile iktidarın zoruna örtük ya da açık destek sunan muhalefet kesimleri. Siyasal partiler düzleminde bakarsak konu açık. AKP, AİHM kararında da belirtildiği gibi Demirtaş'ı siyasi rehine yaparken, dokunulmazlıkların kaldırılmasında aldığı tavır nedeniyle diğer muhalefet partileri siyasal iktidara utangaç bir destek sunabiliyor.

Toplumsal muhalefetin yükseldiği anlarda durum biraz daha çetrefil. Gezi direnişi ile yükselen muhalefetin sönümlenmesinde alınan siyasal tutumların, ilk üç gün ve sonrasında göre belirlendiğini gördük. Fakat adındaki adaleti intikam olarak okuyabileceğimiz iktidar partisi bu konudaki tavrını dönüştürmüyor, kendinden başka herkesten günü geldiğinde intikam, kendine bağlı herkese de kalkınma sağlıyor. Bunlar yapılırken temel söylem ise istisna halini meşru kılacak bir söylemi örgütleyen beka sorunu. Hem insanları hayatlarından eden, özel hayatlarımıza kadar bütün dünyamızı öngörülmezlikler alanına terk eden, hem de bütün siyasal muhalefeti hareketsiz bırakacak kadar etkili biçimde örgütlenen beka sorunu her gündeme geldiğinde, arkasında büyük bir hukuksuzluğun gizlenmesine karşın muhalefet "terör" ile iltisaklanmamak için hukuksuzlara gözlerini kapatıyor.

Seçim dönemlerinde de benzer bir durum var. 1 Kasım seçimlerinde fiili olarak uygulanan yöntemler, 16 Nisan referandumunda kanuna aykırı YSK kararıyla, Referandumda değiştirilen Anayasa ve 24 Haziran seçimleri öncesinde yasa değişiklikleri ile daha güçlü biçimde uygulandı. İktidarın bekası aksine bir sonuç doğmasının engellenmesi için önlemleri içeren bu değişikliklere karşı muhalefetin tepkisi siyasal zora karşı gösterdiğine benzer oldu. Örtük biçimde kabul edildi, "terör" ile "bela" ile "illet" ile ilişkilendirilmek istemedi. Dolayısıyla her seçim dönemi de iktidar için rahatlama muhalefet için mutsuz ve yoksul halk kesimlerinin değişim umudunun kırılması dönemleri oldu.

SİYASAL TAVIR

Her seçim stratejinin kendi bağlamında oluşturulacağı ve kendi özgül koşullarında değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Dolayısıyla seçimler

karşında, özellikle adil ve güvenli olmayan ya da gerçek bir sonuç doğurması beklenmeyen seçimler karşısında siyasal öznelerin tutumları da değişebilir. Bu siyasal stratejiler siyasal bir olay seçimin siyasal olarak karşılanmasının gerekleridir. Ayrıntı Dergi'nin son sayısında bunun birkaç örneğini ele almaya çalıştım. En çarpıcı olanını da burada tekrarlamak istiyorum. "1979 yılında yapılan Kısmi Senato ile Milletvekili Ara seçimlerinde 'Oy Verme Hesap Sor!' sloganı ile Boykot çağrısı yapan Devrimci Yol, mevcut Fatsa Belediye Başkanı'nın ölümü üzerine aynı gün Fatsa'da yapılan yerel seçimlerde Fikri Sönmez'in belediye başkanı seçilmesini, ördüğü siyasal strateji ile sağlamıştır."

31 Mart seçimlerini de kendi özgül koşullarında değerlendirmek gerek. Bu özgül koşulları yazının ilk iki paragrafında tarif etmeyi çalıştım. Hayatlarımızı, varlığımızı tehdit eden bir istisnai rejimin rahatlaması ve muhalefet partilerinin de özellikle seçim dönemlerinde bir normalleştirme atmosferinde hareket etmeleri, elbette muhalefete tanınan çıkar ve siyaset alanlarını kaybetmeme apolitik güdüsü de bu hareketi beslemekte.

Böyle bir sürecin siyasal olarak karşılanmasına ilişkin bir stratejinin herhangi bir muhalefet partisi ya da bir siyasal özne tarafından sergilendiğini söylemek 31 Mart seçimlerinin özgül bağlamı için mümkün görünmüyor. CHP, 7 seçimdir izlediği stratejiyi sürdürüyor, seçimlerin sağladığı zeminde bir politizasyon imkanını doğuracak siyasal stratejiler sosyalist sol tarafından da benimsenmiyor. Yarının nüvelerini bugünden oluşturacak, istisnai rejimin karşısına, yaşanacak bir ülke imgesini yerleştirecek, seçimlerde takınılacak tavrı belirleyecek bir politik strateji siyasal öznelerin gündemine giremiyor. YSK, seçim kanunları, seçimin adil ve güvenli bir ortamda yapılması gibi problemler siyasal sorunlar olarak görülüyor. Mesele temelde adaylara indirgenmiş durumda. Halbuki, iktidarın gerçek bir derdi var, o da kendi bekasını ve kendisine organla bağlanmış olan çıkar çevrelerinin bekasını korumak. Bunun için her şeyi yapabileceklerini defalarca kanıtladılar. Ana muhalefet yurttaşların verdiği oyun bir sonuç doğurması için

her şeyi yapmayacağını defalarca kanıtladı. Anlaşılması gereken şu: 31 Mart seçimlerinin özgüllüğü onun bir yerel seçim olarak değerlendirilemeyeceğidir. Artık Türkiye'de yerel seçim, genel seçim, referandum ve parlamento seçimleri ayrımının ortadan kalkmasıdır. Bu seçimde de Erdoğan oylanacaktır. Dolayısıyla AKP'nin gösterdiği adayların düşük profilli ya da yüksek profilli olmasının, karşısındaki adayın sağdan-soldan oy toplayabilecek olmasının pek bir önemi yok. Seçimlerin denetimi ve yönetiminde iktidarın bu düzeyde hakim olduğu bir yerde, siyasal iktidarın ve ona bağlı çıkar şebekesinin yapabileceklerinin ve karşısındaki siyasal öznelerin yapabileceklerinin önemi var. Buna ilişkin algının da seçmenin seçime katılımında büyük önemi olacağını es geçmemek gerek.

Seçimlere ve zora ilişkin son iki söz.

Birincisi, Alper Taş'ın tartışılan belediye başkanlığı adaylığı. Kendisinin 31 Mart'ın özgül koşullarında İstanbul'da bir ilçe belediye başkanlığı adaylığının ötesine geçecek siyasal hattı göstermesinin imkanını ve elbette CHP'nin genel siyasetsizliğinden ve apolitik ittifaklar stratejisinden bağımsız bir siyaseti ortaya koyabilme kapasitesini değerlendirmek için göstereceği çabaya destek vermek gereği. Bu koşullarda aldığı siyasal riski görerek... ve geçen haftaki yazımda tekrarladığım gibi yeni örgütsel-siyasal formlar yaratmadan seçim siyasetinin iktidarın istediği dışında sonuçlar yaratmayacağını görerek.

Son sözüm bir yıldönümü için. Zora ilişkin. Bugün, bekasını siyasal iktidarın bekasına bağlamış Ankara Üniversitesi Rektörü Erkan İbiş'in üniversiteden onlarca barış imzacısının adını KHK listelerine ekletmesinin ikinci yıl dönümü. Bu dönemin bütün hukuksuzluklarının, insanların hayatlarında açılan yaraların hesabı, tek tek hesabı sorulacak. "Bir gün mutlaka!"

Ozan Arif’i anma ihtiyacı nereden kaynaklanıyor?

Hrant’ın katillerini öven birini rahatlıkla anmayı tercih edebilirsiniz, hem de herhangi bir siyasal bedel ödemededen, cezasız kalarak, olduğunuz yerde kalarak, ülke siyasetini, siyasal iktidarın onu götürdüğü yere motive ederek... Sizlere oy veren milyonlarca insan bu yaptığınızı anlayacaktır diye düşünerek...

DİNÇER DEMİRKENT

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, son grup toplantısında Hrant Dink'in, devrimcilerin, Alevilerin katillerine övgüler, CHP'nin sosyal demokrat liderlerine sövgüler düzen Ozan Arif'i Neşet Ertaş, Erzurumlu Emrah, Aşık Veysel ve Pir Sultan Abdal ile bir tuttu, Ülkücüler adlı şiirini okudu. Onun ne kadar büyük bir değer olduğunu anlattı. Neden?

Nedenini değil ama sonucunu, bir ozanımızın, 2001 yılında kaybettiğimiz Aşık Hüdai'nin dizeleri benim burada yazabileceklerimden çok daha yalın anlatır.

*Hakikat şehrine yolcu değilsen
Ne yolcuyu eyle ne yolu incit...*

SAĞCILAŞMA-SAĞCILAŞTIRMA

Hrant Dink öldürüldükten sonra, İsmail Türüt'ün söylediği, Ozan Arif'in sözlerini yazdığı bir "şey" vardı hatırlarsınız, insanlığa karşıydı, ülkeye, Karadeniz'e karşıydı... Ogünler, Yasinler, Hrant Dink'in katilleri bitmez Karadeniz'de diyordu. Andığımız, övdüğümüz kişinin yazdıkları bunlar. Aynı kişi Cumhuriyet Halk Partisi'nin liderlerine de bolca hakaret etmişti.

Türkiye'de siyasetin, siyasal olmaktan çıkarılması sürecinin vardığı son aşamayı gösteriyor bu durum. AKP'nin yarattığı sosyolojik, siyasal ve ideolojik dönüşümün bir parçası olarak yaşanan sağcılışmanın CHP'nin kendi hattı açısından hangi düzeye taşındığını da. Siyasal söyleme, seçim ve aday belirleme stratejilerine yansıyan bu sağcılışma/sağcılaştırma eğilimini belki Baykal dönemine kadar götürebiliriz. Fakat 2014 Cumhurbaşkanlığı adayı belirleme döneminde yapılan tercihlerin AKP'nin inşa etmeye çalıştığı siyasal-ideolojik kurguyla taşıdığı paralelliğin, eğilimi başka bir düzeye taşıdığı çok açık.

Siyasal yelpazenin neredeyse bir bütün olarak sağa kaydırılmak istenmesi, siyasal stratejilerin sağ varsayımlar üzerine, Türkiye sağının "hassasiyetleri" üzerine inşa edilmesinin gerekçeleri olarak

sunulan üç varsayımı ele alalım. Birincisi üzerinde durmayacağım, daha önce defalarca değindim. Türkiye'deki seçmen yapısının çoğunluğunun muhafazakar-sağ kanata bağlı olduğunu öne süren ilk argüman aslında soldan kaçmanın konforunu en basitçe meşrulaştıran gerekçe.

BEKA-TERÖR ÇEMBERİ

Bu yazıda olası iki gerekçeden daha bahsetmek istiyorum asıl olarak. AKP'nin inşa ettiği, konsolide ettiği ve siyasal çatışmayı sürekli üzerine kurduğu beka stratejisi kapsamında Cumhuriyet Halk Partisi başta olmak üzere sosyal demokrat ya da solda olma iddiasını taşıyan çoğu siyasal özne, ülkenin gerçek sorunlarıyla yüzleşecek bir siyasal hattın dışına sürülmektedir. Bunun en önemli nedeni de Türkiye'de siyaset kanallarının Erdoğan'ın iktidarının bekasını ülkenin ve halkın bekasıyla özdeşleştirilmesi bağlamında "gerçek sorunlara" ilişkin bir siyasal stratejiyle "terör söylemi" kapsamına alınan illet, zillet şemsiyesine ilişkin alınacak tavrın belirlenmesindedir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin bugüne kadar tavrını belirlemede aldığı temel ölçüt terör-beka ekseninde kurulan söylemsel stratejinin

sınırlarına yaklaşmamaktır. Örneğin yolsuzluk ya da bugün için daha doğru tabirle siyasal iktidarın iktidarda kalması gerekli finansmanın sağlanması, havuzun oluşturulması, firmalara payların dağıtılması için kurulmuş şebekeye hukuki prosedürler aşılarak aktarılan kaynakların deşifre edilmesinde sınıra yaklaşıp hemen geri dönülebilir. Ya da anayasaya aykırı eylemler onaylanmayarak onaylanabilir, seçimlerin meşru olmadığı söylenerek girilen seçimler yoluyla iktidar meşrulaştırılabilir. Dolayısıyla Türkiye’de ekonomi, hukuk devleti ve demokrasiye ilişkin hiçbir gerçek sorun iktidarın çizdiği beka-terör hattının sınırlarına yaklaşımdan muhalefet aracılığıyla iktidara yeni meşruiyet alanları sağlayabilir.

Tabii sağ söylem ve stratejiler de hakikatten kaçmanın en kolay yoludur. Hrant’ın avukatlarının mücadelesinden bahsettiğinizde cinayette sorumluluğu iddia edilen devlet memurlarının yargı önüne çıkarılmasındaki güçlükleri de dolayısıyla Türkiye’deki cezasızlık sorununu ve işleyen düşman hukukunu da halka anlatmanız gerekir. Böylece terör-beka söylemsel stratejisini bozabilecek, çemberi yarabilecek bir hatta doğru zorlu bir yola girersiniz. Ama Hrant’ın katillerini öven birini rahatlıkla anmayı da tercih edebilirsiniz, hem de herhangi bir siyasal bedel ödemedi, cezasız kalarak, olduğunuz yerde kalarak, ülke siyasetini, siyasal iktidarın onu götürdüğü yere motive ederek... Sizlere oy veren milyonlarca insan bu yaptığınızı anlayacaktır diye düşünerek... Onları matematiğin gücüne inanmasına, 2014’te MHP’nin 2019’da İYİ Parti’nin stratejisini izlemesine ikna ederek... Ekmeleddin İhsanoğlu’ndan Bucak’a giden yol neyse Ozan Arif’i övmeye varan yol da odur.

Sağcılaşmaya ilişkin diğer gerekçe birinciyle bağlantılı olarak, siyasetin terör-beka ekseninde siyasal iktidar bloku tarafından kaba güç ilişkilerine indirgenmesidir. Bütün demokratik kanalları kapatan, rıza oluşturmayı kaba güce indirgeyen, iktidarının bekasını bu güçte gören AKP’nin karşı-

na çıkabilecek toplumsal hareketlerin, sendikaların demokratik kitle örgütlerinin halk hareketlerinin güçsüzlüğü ve zor kullanılarak sürekli güçsüzleştirilmeye çalışılmasıdır. Siyasal çatışmanın sürekli en üst gerginlik seviyesine çıkarılabileceğinin siyasal iktidar tarafından hiç sakınmadan gösterilebildiği bu ortamda siyasal özneler de ana muhalefet partisi başta olmak üzere risk almamayı, olduğu yerde durmayı ya da biraz daha sağa kaymayı tercih etmektedir. Çünkü sağın hassasiyetleri, solun aklı vardır. Sosyal demokratlar ve solcular bu ortamda siyasal risklerin neden alınmadığını daha doğrusu gerçek sorunların neden siyasallaştırılmadığını anlarlar. Örneğin milletvekillerinin tutuklanmasının önünün neden açıldığını, savaş politikalarına neden itiraz edilmediğini, seçim güvenliği ve adaletin sağlanması için siyasal adımların neden atılmadığını...

SORUNLARI SİYASALLAŞTIRMA CESARETİ

Bu gerekçeler, Türkiye siyasetinin Erdoğan ve onu destekleyen ulusal, uluslararası güçlerce nasıl şekillendirildiğinin de kanıtlarıdır aslında. Türkiye’de gerçek sorunların politikleştirilmesi için siyasete cesaret etmek gerekir. Beka-terör ekseninde çizilen siyasal hattın ve söylemsel stratejinin, halkın gerçek sorunlarını çözecek siyasal strateji ve söylemlerle parçalanması, özgür ve eşit, insanca yaşam koşullarını yaratacak öngörülebilir bir somut düzenin siyasal imgelemin yaratılabilmesi, toplumsal muhalefet güçleriyle bağlar kurulabilmesi ve demokratik siyaset kanallarının bu yolla açılabilmesi... Bunun için cesaret gerekir, yol gerekir, yordam gerekir... Hüdaî’nin söylediklerini tekrarlayalım...

*Hakikat şehrine yolcu değilsen
Ne yolcuyu egle ne yolu incit...*

Feyzioğlular, Davutoğlular, anketler, siyasetler

31 Mart'ı, Davutoğlu'nu, Gül'ü, Feyzioğlu'nun beklentilerini ve anketleri düşünmekten sıyrılıp nisana ve sonrasına odaklanmayı ciddiye almalıyız. Aksi takdirde beklemeye devam edeceğiz, çok şükür yaşama lütfuyla...

DİNÇER DEMİRKENT

Sonuçları ne diyor pek bilmesek de anketler var gündemimizde, bir seçim var. AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan pek güvenmiyor anketlere, nasıl oluyor bilmiyor; ana muhalefet de şaşırıyor anketlerde önde çıkmasına! Bir yanda kayyumlar, diğer yanda tanzim satışlar, büyük krediler, küçük krediler ve belediye meclis üyelikleri... Olaylar iyice karışırken yine Davutoğlular, yine Güller, yine yeni partiler. Bir de her dönem isimleri değişen Feyzioğlular...

Bir yanda dörtte biri kamusal alandan silinmiş genç nüfus, işçi cinayetlerinde birincilik, yoksulluk, mahkemeye erişme hakkının bile yurttaşlara tanınmadığı bir pazarlık devleti, kürsüsü alınmış hocalar, makam tahsis edilmiş eşler dostlar, intikamcı bir adalet, saraydan taşan korku, yuvasında boğulan umut ve beka. Evet beka, yani her şeyin olduğu gibi devam etmesi. Erdoğan'ın sarayının, Erdoğan'ın havuzunda yüzen sermayenin sultasının, Erdoğan'ın çözdüğü kurumların; adaletten bağımsızlaşan yargının, hakikat arayışından kur-

Beklentili girişimler de var elbette. Baro Başkanlığı'nı iktidar partisi ziyaretleriyle renklendiren, yetmeyince hamaseti nefrete taşıyan Feyzioğlu'nun beklentileri vardır mutlaka. Davutoğlu'nu köpürtenlerin, Gül'ü takdir edenlerin, seçim öncesinde yine onları gündeme getirme stratejisi izleyenlerin beklentileri vardır. Anketler yoluyla seçime bir rekabet havası katmak isteyenlerin, kamu ihalelerine girenlerin, sağdan sağa taş sektiren sosyal demokratların, bakanlık kapılarında referans arayanların...

tulan üniversitenin, egemenlik yükünü taşımaktan vazgeçen parlamentonun, liyakat yerine referans usulünü icat eden bürokrasinin, vaatten kurtulan siyasetin sürmesi.

Enver Gökçe'nin Gelmeyen Bahar'ının mısra-ı bercestesinde sorduğunu duyumsamıyor muyuz?

Açar mı bugün dört bahardır kanayan çiçek...

BEKLEMEK, BEKLEMEK...

İki yıl önce bu sayfaya tuhaf başlıklı bir yazıyla başlamıştım: "Beklemenin beklentisiz ülkesi". Klişeler, hele gerçek bir bağlamı varsa derinden yaralar insanı. En acılarından biri de "insan her şeye alışıyor" klişesi. Evet beklentisiz bir ülkede beklemeye alıştık. Yüz bin, aileleri ve yakınlarıyla neredeyse bir milyon kişi OHAL Komisyonu'nu beklentisiz bekliyor örneğin. Binlerce tutuklu aylarca yargıç önüne çıkmayı bekliyor. Milyonlarca yoksul, yarinsız biçimde yarın da hayatta kalmayı bekliyor, on binlerce öğretmen umutsuz biçimde atama bekliyor, milyonlarca seçmen inanmadan değişim bekliyor. Herkes, öngöremediği bir gelecek içinde öngörülebilir, güvenli, nitelikli bir hayatı beklentisizce bekliyor.

Beklentili girişimler de var elbette. Baro Başkanlığı'nı iktidar partisi ziyaretleriyle renklendiren, yetmeyince hamaseti nefrete taşıyan Feyzioğlu'nun beklentileri vardır mutlaka. Davutoğlu'nu köpürtenlerin, Gül'ü takdir edenlerin, seçim öncesinde yine onları gündeme getirme stratejisi izleyenlerin beklentileri vardır. Anketler yoluyla seçime bir rekabet havası katmak isteyenlerin, kamu ihalelerine girenlerin, sağdan sağa taş sektiren sosyal demokratların, bakanlık kapılarında referans arayanların, Cuma namazlarında üstatlarının yanında saf tutan genç müfettişlerin, öğle yemeklerini mutlaka idare mahkemesi başkanlarıyla yemek isteyen üniversite

rektörlerinin beklentileri vardır.

Beklentisiz bekleyen insanlar ülkesinde beklentisi olanların rejimi işliyor; kurumsuz, kuralsız, celep pazarlığı ve körleşmiş çıkar ilişkileriyle. Herkesin herkesle ittifak yaparak herkesin hayatına göz dikebileceği bir kara düzen içinde. İhbarcılar ikbal, ihbar edilenler Yargıtay bekliyor.

SİYASETEN BEKLENTİ

Türkiye'de bildiğimiz anlamda siyaset bitti. Siyasal olma iddiasını taşıyan yapı ve örgütler dar çıkar ilişkileri içinde beklentisi olanlara yanıt veriyorlar. Hem de her düzeyde verebiliyorlar. Bu nedenle tanımı gereği bu örgüt ve yapıların da bildiğimiz anlamda siyasal işlevlerini tamamladıklarını söyleyebiliriz. Peki beklentileri yeniden yaratabilecek, bu kara düzene ilişkin renkli, neşeli, harekete geçirici, öngörülebilir bir gelecek vaat eden, içinde geliştiği düzeni delip geçecek bir siyasal söylem ve buna uygun bir siyasal örgütlenmenin bundan daha uygun koşulları olduğu söylenebilir mi?

Bu koşulları değerlendirebilecek, taşıyabilecek ve siyasetsizliği kırabilecek bir örgütlenmenin temeli, hareketsizleştirilen alışmayı, beklentisizliği kırmak olabilir ancak. Elbette Türkiye'deki çürümüş organizasyonel yapıları delip geçecek; katı temsili bir parti olarak değil, sürekli genişlemeye meyyal bir siyasal hareket olarak. Kurma iddiasında olduğu ülkeyi, yaratacağı somut hukuki düzeni kendini örgütlerken düşünen bir örgütsel formu ve siyasal söylemini yaratarak...

31 Mart'ı, Davutoğlu'nu, Gül'ü, Feyzioğlu'nun beklentilerini ve anketleri düşünmekten sıyrılıp nisana ve sonrasına odaklanmayı ciddiye almalıyız. Aksi takdirde beklemeye devam edeceğiz, çok şükür yaşama lütfuyla...

Seçim kampanyası mı, savaş mı?

Rejimin bütün aygıtları siyasal erkin hiyerarşisi içinde sıraya girmiş sağ baştan sayarak neredeyse bir savaşa hazırlanıyorlar. Peki neden? Bir yerel seçimden bahsediyoruz. Son tahlilde siyasal iktidar değişmeyecek. Son tahlilde seçimin demokratik bir prosedür değil, onay prosedürüne dönüşmüş durumu sürüyor.

DİNÇER DEMİRKENT

Türkiye'de 1 Kasım 2015 seçimlerinden beri seçimlere ilişkin geliştirilmesi gereken temel politikanın seçimleri politize etmek olduğunu, Erdoğan'ın bütün seçimleri kendi bekası olarak gördüğü argümanını çok kez dile getirdim. İstisnai bir dönemde, istisnai biçimde organize edilen seçimlerin, seçime girecek muhalefet partilerince de istisnai kılınmadan, demokratik bir araç olmaktan ziyade diktatörlük kurumunun onay mekanizmasına dönüştürüleceği iddiasındayım. Bu nedenle ve ekleyeceğim yeni bir şey olmadığı için de 31 Mart yerel seçimleri üzerine yeni bir yazı yazmayı düşünmüyordum, zira yeni bir fikrim yok.

Fakat siyasal iktidarın seçim kampanyasını ya da bekasına ilişkin kampanyasını taşıdığı yer, belki seçim üzerine değil ama siyasal vaziyetimiz üzerine yeni bir şeyler söylemeyi gerektiriyor. Türkiye'de egemenlik kullanan tüm erkler seçim sürecinde beka-terör-savaş ekseninde ülkeyi büyük bir kargaşaya hazırlıyorlar. İktidar yitirdiği demokratik meşruiyeti gördükçe şiddete sürükleniyor, yeni rejim bütün unsurlarıyla sarsılıyor, sarsıldıkça saldırganlaşıyor. 2013'te başlayan çöküş, 2015'ten beri zorun egemen kılınmasına dönüşmüştü, bugün sıradüzenli bir saldırıyı yaşıyoruz. Kendisinin dışında kalan herkese...

BAŞKAN VE AYGITLARI

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Yeni Zelanda saldırısının görüntülerini izlettiği mitingde ana muhalefet partisi genel başkanını “Bir tek Kılıçdaroğlu ve Yeni Zelanda’daki sapkın bir siyasetçi, bu saldırının sorumluluğunu İslam’a ve Müslümanlara yüklemeye kalkıyor.” diyerek hedef gösteriyor. Ardından AKİT TV siyasal iktidarın bir aparatı olarak Kılıçdaroğlu’nun kamuoyunun gözünde idam edilmesi gereken biri olduğunu açıklıyor. Sonrasında da Erdoğan “Bir yanlış yaptık, idamı kaldırdık. Eğer parlamento karar verirse ben onaylarım” açıklamasında bulunuyor. Yeni rejimin üstün erki bunu yaparken o erkin memuru olan, hiçbir demokratik meşruiyeti bulunmayan atanmış içişleri bakanı (bu kişi seçimlerin yürütücü organlarından biridir ve yeni rejim inşasının öncesinde seçim sürecinde tarafsızlaştırılması gereken bir bakanlığı işgal etmektedir) seçim propagandası yaparken (ki kendisi asıl olarak üst düzey bir memurdur, seçim propagandasında bile yeri olmamalıdır) Saadet Partili bir kişinin itirazının ardından o kişiyi karakola gönderebiliyor.

Rejimin aile figürü damat ise THY’nin battığını sosyal medyada paylaşan bir kişiyi emniyet ile siber güvenlik savcılarıyla irtibata geçerek “tek kişilik bir hücre evinde dijitalerle” Adana ya da Mersin’de yakalattığını söylüyor. Hakimler ve Savcılar Kurulu’nun yeni açıkladığı etik ilkeleri okuyan savcılar da hemen harekete geçerek insan haklarına dayalı devlet ilkesini uygulayarak seçim öncesinde Mansur Yavaş’a soruşturma açıyorlar. Soruşturmanın içeriği hemen yayımlanıyor. Rejimin ana erki HDP vekillerinin protesto gösterilerini bile terörize eder, etik ilkelerini okuyan savcı ve hakimleri bunun için mobilize ederken pasif erki parlamento da HDP üyesi vekillerin kurul ve komisyonların yurt dışı gezilerine davet edilmediğini, hiçbir prosedürün HDP için geçerli olmadığını biliyoruz.

Peki rejimin yeniden organize edilmiş erkleri neyliyor? Siyasal iktidarın kullandıkça anlamsızlaşan aparatı amiral medya, açıkça yalan haberlerle haber içeriğinde olmayan başlıklar yazıyor. Ana muhalefetin İstanbul adayını yalan ve manipülasyon ile kötülemek için bütün çığılı ile gözünden ter ve nefret akar halde program sunuyor. Peki erkin bir

diğer ayağı Sedat Peker... O da boş durmuyor, Yeni Zelanda’da Müslümanlara karşı girişilen katliama karşı silahlanma çağrısı yapıyor.

ŞİDDET VE ZORUN KARŞISINDA SİYASET

Evet rejimin bütün aygıtları siyasal erkin hiyerarşisi içinde sıraya girmiş sağ baştan sayarak neredeyse bir savaşa hazırlanıyorlar. Peki neden? Bir yerel seçimden bahsediyoruz. Son tahlilde siyasal iktidar değişmeyecek. Son tahlilde seçimin demokratik bir prosedür değil, onay prosedürüne dönüşmüş durumu sürüyor.

31 Mart seçimlerinin sonucunun anketler ya da sosyolojik araştırmanın diğer yöntemleriyle öngürebileceğine ilişkin bir inancım yok ama bugün siyasal iktidarın sürüklendiği yer, demokratik meşruiyetin tamamen yitirildiğini, eski yöntemlerle maniple edilmesinin imkanlarının da olmadığını gösteriyor. Yönetilemeyen bir ülkede, yaratamadıkları kurumlar içinde debeleniyor, saf şiddete dönüşmüş bir güç politikasına sarılıyorlar. Bütün organ ve unsurlarıyla.

İktisadın verisi basit bir sonuç sağlıyor: Para bitti. Servetin aktarıldığı partizan-tüccarlar da yeni değer üretme kapasitesini sağlayacak araçlar yaratmak yerine başka inşaat ihaleleri kovaladılar. Emekçi sınıflar baskı altında ve patlama noktasında. Sosyolojinin verisi de basit: Toplumun dinamizmi dinci-tekçi inşayı hazmedemiyor. Toplumsal barış bozulmuş durumda; partizanlık, işsizlik ve nepotizm hattında gençlik geleceksizleştirilmiş durumda. İşte siyasal iktidarın beka sorununu oluşturan bu. Bütün demokratik siyasal kanalların tıkanmasının da, saf zor siyasetinin nedeni de.

Tıkalı olan demokratik kanalları açmak, seçimleri politize etmek bu nedenle önemli. Barışçıl, demokratik, eşit ve özgür bir cumhuriyetin kurumlarını yaratacak ekonomik ve demokratik bir program etrafında örgütlenmiş siyasal bir hareket oluşturma, bunu 31 Mart’ın ötesinde, hemen düşünme ve yarının geleceği olacak kurumsal güvenceleri kendi içinden başlayarak inşa etme artık muhalefetin öncelikli görevi olmalı.

Erdoğan'ın hassasiyetleri ve siyasal gerçeklik

Erdoğan rejiminin seçim stratejisi yerel seçim, milletvekili seçimi, cumhurbaşkanlığı seçimi ya da referandum fark etmeden aynı çizgiyi izliyor. Devlet tehdit altında ve bu tehditle ancak Erdoğan başa çıkabilir, onun karşısına çıkanlar da bu açıdan gayrimeşru. Bu stratejinin nedeni açık, AKP yenildi ve Genel Başkanı'nın seçmene vaat edebileceği hiçbir şeyi kalmadı.

DİNÇER DEMİRKENT

Yerel seçimlere üç gün kaldı. İçişleri Bakanı, Yüksek Seçim Kurulu'nun onayladığı yani seçimleri yönetmek ve denetlemekle görevli en üst yargısal organın uygun bulduğu adaylardan terörle iltisaklı olanların görevden alınacağını beyan etti. İçişleri Bakanı kim? Demokratik meşruiyeti olmayan, halkın seçmediği, Cumhurbaşkanı tarafından atanmış bir üst düzey bürokrat. Peki seçimlerle ilişkisi ne? İktidarın seçimlere müdahalesini engellemek için bir anayasal güvence olarak düzenlenmiş seçimlerde yürütücü bakanlıkların tarafsızlaştırılması normunun sonucu olarak görevde olmaması gereken bir bakan. Tabii 16 Nisan referandumu öncesi. 16 Nisan referandumunda anayasa değişikliği kabul edildikten sonra, yani henüz yeni sisteme geçilmeden yürürlüğe giren birkaç maddeden biri de seçimlere ilişkin bu güvenceyi, anayasanın 114'üncü maddesini kaldıran değişiklik. Yani İçişleri Bakanı dahil ilgili diğer iki bakanın tarafsız birer bakan lehine görevden çekilme zorunluluğu. Sistem değişikliği onu memur konumuna indirmediği için bunun değiştirildiği hukuk lafazanlarca söylenebilir fakat bu zorunluluk, henüz sistem değiştirilmeden yani bakan hâlâ seçilmiş bir kişiye 24 Haziran seçimleri öncesinde kaldırıldı.

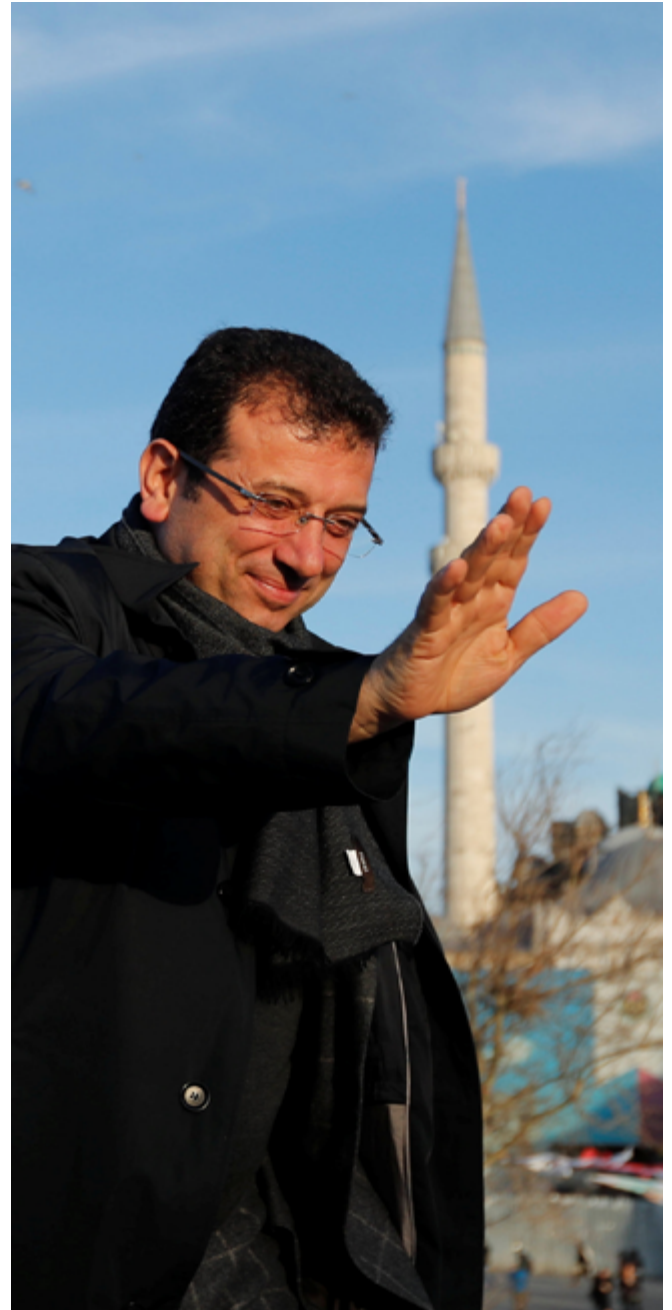
Artık İçişleri Bakanı atanmış bir kişi ve seçilmişlere ya da seçilmek için aday olmuş kişilere karşı ağza alınmayacak hakaretlerin yanı sıra hukuksal ve siyasal tehditler yöneliyor. Sadece seçilme hakkını kullanmak için aday olmuş kişilere değil, seçmenlere de. Bir daha söylemek istiyorum, partizan bir memur olarak, hiçbir demokratik meşruiyeti olmadan.

YENİLMİŞLİĞİN ZOR STRATEJİSİ

Erdoğan rejiminin seçim stratejisi yerel seçim, milletvekili seçimi, cumhurbaşkanlığı seçimi ya da referandum fark etmeden aynı çizgiyi izliyor. Devlet tehdit altında ve bu tehditle ancak Erdoğan başa çıkabilir, onun karşısına çıkanlar da bu açıdan gayrimeşru. Bu stratejinin nedeni açık, AKP yenildi ve Genel Başkanı'nın seçmene vaat edebileceği hiçbir şeyi kalmadı. Artık sadece kendi bekalarını düşünüyorlar ve sadece varlıklarını ortaya koyabiliyorlar. Dolayısıyla kendi sözcülerinden başka kimse medyada yer alamı-

yor, en ufak eleştiriler bile cezalandırma konusu yapılabiliyor. Güldür Güldür adlı programın başına gelenler tek başına düşünüldüğünde bile durumun saçmalığa nasıl vardırıldığına ilişkin bir kanaat oluşabilir.

Pazar günü yapılacak seçimlerin özgünlüğü ise HDP merkeze alınarak Türkiye'deki bütün partilerin düşman stratejisine eklenmesi. AKP ve MHP ittifakının dışında kalan herkesin terörist, terörle iltisaklı ilan edildiği bir seçim atmosferine giriyoruz. Kılıçdaroğlu'na idam tehdidi yöneltecek zemini bu ortam sağlıyor. HDP vekillerinin ve adaylarının kayyum ve cezaevi tehditlerine, İYİ Parti Genel Başkanı Akşener'in hapis tehdi-

dine maruz kaldığı bir ortamdan bahsediyorum. Muhalefet, özellikle de ana muhalefet iktidarın bu stratejisini yarıp geçecek bir politik hattı tercih etmiyor. Sosyal demokrat çizgiden çoktan vazgeçmiş bir biçimde “seçmen hassasiyetleri”nin sanki emek, demokrasi ve eşitlikten yana bir siyasal hatta karşı konumlanmış olduğunu düşünerek. Bu da elbette Erdoğan tarafından belirlenen “hassasiyetleri” merkezine alıyor. Bu bağlam içinde Kürtler de, kadınlar da, LGBTİ bireyler de, direnen işçiler, köylüler de; en geniş yelpazede Erdoğan tarafından terörle iltisaklandırılan bütün halk kesimleri “yerli-milli” yarışında geri kalmak istemeyen muhalefet blokunun söyleminden uzak tutuluyor.

İstanbul Büyükşehir Başkan Adayı İmamoğlu'nun bu “hassasiyetleri” en pespaye biçimde kendisine karşı kullanan muhabire verdiği yanıtları dahi bir düzeyde, mahalli seçimler düzeyinde başarılı bulmak mümkün.

GELECEĞİ KURMAK

Fakat seçim sonuçlarından daha önemli bulduğum ve Türkiye'nin 31 Mart sonrasına ilişkin bir gelecek tasavvurunu içeren iki tavrı daha çok önemsemek gerektiğini düşünüyorum. Bu iki tavrın da soldan geldiğini görmek gerekiyor. Birincisi cezaevinde cumhurbaşkanı adayı olmuş ve Türkiye siyasetine etkisini ve Türkiye'nin demokratik geleceğine ilişkin umudu diri tutan Selahattin Demirtaş'ın yaptığı açıklamalar ile yaratabildiği tartışmaydı. Abdurrahman Aydın dün bunu çok güzel yazdı.

31 Mart seçimlerinin sonrasında politik bir gelecek tasavvuru bakımından önemli olan ikinci tavır, Cumhuriyet Halk Partisi Beyoğlu Belediye Başkan adayı Alper Taş'ın Erdoğan tarafından belirlenen “hassasiyetler”in sınırını aşma biçim-

dir. Alper Taş Müslüman olmak ile sağcı olmak arasındaki bağı, yoksul kesimlerin muhafazakarlık ile kurduğu bağı aşmak için onlara benzemeyi reddediyor. Bu bağı yapay olduğunu, halkın içinde olanların devrimciler olduğunu söylüyor. Hatta tanımlanmış hassasiyetlere, Kürtlerin eşit yurttaşlık ve özgürlük taleplerine, cinsel ayrımcılığa uğrayan yurttaşların eşitlik taleplerine, bütün iltisaklıların eşit yurttaşlar olduğu taleplerine yanıt vererek; ayrıcalıklılara değil ezilene dönük politikalar izleyerek karşılık veriyor. Gerçeği reddetmeden onu dönüştürme gücünü siyaset yapmada bularak ve bu siyaseti doğrudan doğruya halkın yönetiminde olması vaadiyle başlatarak... Hassasiyetler ve tehditler ise halktan değil yine tanınmış bir simadan, memur edilmiş İçişleri Bakanı'ndan yükseliyor.

Türkiye'nin geleceğine ilişkin tasavvurlar, AKP'nin kapattığı bütün siyaset alanları açabilecek, siyasetin önüne veri olarak konan barajları, Erdoğan'ın belirlediği hassasiyetleri cesur biçimde aşabilecek, verili olanı dönüştürebilecek kadar gerçeğin gücüne dayanan bir siyaseti zorunlu kılıyor. Yalan düzeninde yalana karşı, talan düzeninde talana karşı olduğu kadar, hassasiyetlerin de gerçeğin gücüyle aşılabileceği, verili gerçeği dönüştürebilecek hatların nüvelerinin yaratılması gerekiyor. Türkiye'de bütün kurumların yeniden yaratılacağı uzun bir geçiş dönemindeyiz; böyle bir geçiş döneminde siyaset olduğu kadar ahlak da yeniden kurumsallaşacak, “hassasiyetler” de. Özellikle de ahlak, yani en basit biçimde çalmanın, yalanın ayıp görüldüğü; öldürmenin, ölüye saygı göstermemenin zalimlik görüldüğü; zenginliğin çoğundan şüphe etmek gerektiği; bir görevin ancak hak edince icra edilebileceğine inanma, kadın ve erkeğin eşit olduğu gibi basit ahlaki normlardan bahsediyorum. Siyasetin öncelikli müdahalelerinden biri de bu aşınmaya karşı konumlanacak... Solda konumlanacak.

Büyük resmi gördünüz mü?

31 Mart yerel seçimleri 20 Temmuz'un, 16 Nisan'ın asla konsolide olamayacağına ilanıdır. Sıradan insanın siyaset sahnesine en basit aracıyla seçimle müdahalesidir. Biçimsel demokrasinin niteliksel bir demokratik zemine alan hazırlamasıdır ve iktidar dilinin aktarıcısı gazetelerin, seçimi bile operasyon, darbe gibi kavramlarla açıklaması artık nafiledir, demokrasi düşmanlığının maskesi düşmüştür.

DİNÇER DEMİRKENT

Türkiye’de ana akım siyasette ve onu topluma empoze eden medyada kullanılan sözcüklerdeki dönüşümü izlemek, siyasal dönüşümleri anlamak bakımından önemli bir referanstır. Örneğin doksanlı yıllar siyasal iktidardan Hürriyet gazetesine, oradan da topluma yayılan yeni bir siyasal terminoloji yaratmıştır. Anarşistin yerini teröristin alması, ölümün yerini etkisiz hale getirmenin alması, hareketin yerini operasyonun alması bu yıllara denk gelir. Tabii bunların neredeyse her toplumsal meseleye yayılması da. Trafik terörü bu yayılmanın en bilinen örneği. Dilin yörüngesinin bu hatta çekilmesi uğraşı, elbette zihinlerin de aynı hatta çekilmesi amacına dayanıyor.

AKP gazetelerinde seçim sonuçlarına darbe diyebilen dilin, buna inanan zihnin nasıl yaratıldığını da burada aramak, bulmak gerekir. AKP iktidara geldiğinden itibaren bu dille oynadı. Demokrasi karşıtı bir dilin hattına çekilme uğraşydı zihinlerde yaratılmak istenen dönüşüm. Demokrasinin sıradan insanına karşı bir savaş dili kurgulandı. 2013 Gezi sonrası süreçte açık hale gelen 2017 plebisitinde kurumlaştırılmaya çalışılan demokrasi düşmanlığından bahsetmiyorum. Demokrasinin sıradan insanının nasıl siyaset sahnesinin dışına itildiğinden bahsediyorum. HES’lere karşı direnen köylülerin nasıl terör çemberine alındığından, Atatürk Orman Çiftliği’nin Saray’ın çiftliği haline getirilmesine karşı kent hakkı mücadelesi veren yurttaşların neye hizmet ettiğinden, ataması yapılmayan öğretmenlerin, greve çıkan işçilerin, eşitlik talep eden kadınların, savaş politikalarına direnenlerin, laik eğitimi savunanların, demokratik üniversite mücadelesi verenlerin “neye hizmet ettiği”nden bahsediyorum. Önceleri Fethullah Gülen çetesinin televizyonlarında sergilenen dizilerin dilinden, sonrasında AKP tarafından sahiplenilip geliştirilen Abdülhamid dizilerinden, ana haberlerden, sabah programlarından... Yani büyük resmi bizlere anlatan her şeyden.

DEMOKRASİ KARŞITLIĞI

Bu dilin demokrasi karşıtı kurgusunu güçlü kılan, demokrasi ile kurduğu ilişkiydi. Bu da darbe, algı operasyonu, milli irade karşıtlığı, dış mihraklar, iç düşmanlar kavramları ile şekillenen dildi ve hep liderle ilişkili oldu. Demokrasi karşıtlığı kurgu-

sunu güçlü kılan ve çözümünü zorlaştıran da bu oldu. Demokrasi liderdi, halk Erdoğan’la özdeşti, dolayısıyla o her şeyi yapabiliirdi. Üzerinde hiçbir “vesayet” olamazdı. Eğer yaptıklarının hukuka uygun olmadığını söyleyen bir mahkeme varsa o bir vesayet mercii idi. O mahkeme Erdoğan düşmanı, dolayısıyla halk düşmanı bir vesayet kurumu idi. Dolayısıyla onun kararlarını tanımayabilir, ona uymayabiliirdi. Anayasa bir vesayet kuruyordu, dolayısıyla bizzat halk olarak bu vesayeti tanımayabiliirdi. TEKEL’i satabiliirdi örneğin, direnen işçiler onu eleştirdiği için darbeci olurdu, vesayet mekanizmalarının hizmetkarı olurdu. Kamunun olan her şeyi satabilir, şirketlerin kârını garantiye almak için toprak düzenlemeleri yapabilir, köylülerin can damarları olan dereleri yok edebilir, üniversiteleri kendi yönetimi ve denetimine alabilir, eğitimi ve sağlığı özelleştirebiliirdi. Eleştirenler darbeci, demokrasi düşmanı, terörist, faiz lobcisi vs. ilan edilirdi. Büyük resme bakınca, üst aklın neler planladığını görürdünüz. TEKEL’in kapatılması örneğin üst aklın asla kabul edemeyeceği bir şeydi, dolayısıyla direnen işçiler de üst akıl tarafından örgütlenmiş, hükümeti devirecek bir darbe planının parçası haline gelmişlerdi. Üniversite öğrencileri, öğretmenler, hakkını arayan, protesto hakkını kullanan bütün sıradan yurttaşlar yalnızca büyük resmi görebilenlerin anlayacağı bir büyük oyun içerisinde cereyan eden bir algı operasyonunun parçasıydılar. Demokrasiyi, Erdoğan ve halk arasındaki özdeşliği vesayet altına almak isteyen üst aklın... En büyük demokrasi nefreti, demokrasinin öznesini siyaset sahasından uzaklaştırmaya çalışandır. AKP darbe karşıtlığı kurgusu içinde bu dili yarattı, kendisine karşı eleştiri yönelten herkesi darbeci, Ergenekoncu, Balyozcu, terörist ilan etti. Ardından eski müttefikinin bu politikayı ve dili yaratmada ortak olduklarının darbe girişiminin yarattığı lütufla demokrasiyi ortadan kaldıran rejimini inşa etti.

HEGEMONYANIN SONU VE YEREL YÖNETİMLERİN SORUMLULUĞU

Bu politikaya, bu politikanın yaygınlaştırdığı dile karşı en güçlü karşı çıkış Gezi direnişinin öznelere, sıradan yurttaşlardan geldi. AKP dilini bozan, hegemonyasını sarsan ve yıkan bu dönemin ardından Gezi direnişi de darbecilikle, üst aklın

oyunuyla suçlanmaya başlandı. O dönem bugün Fethullahçı yargı çetesinin parçası olmaktan dolayı cezaevinde olan savcıların açtığı davaların kapatılmamış olanlarından, özenle gizlenenlerinden biri aynı dil ile yargıda. Hiçbir illiyet bağı kurulmamış bir iddianame ile. Fakat Gezi o kadar zor kıldı ki sıradan insanın böylece terörleştirilmesini, kriminalize edilmesini. O kadar meşru, o kadar doğrudan, o kadar kalabalık ve hiyerarşi karşıtıydı ki. Elbette kullanılan dil bir daha asla hegemonik bir zihin yapısı yaratamadı.

Ardından 7 Haziran seçimlerinde hegemonya ile birlikte tek parti düzeni de yıkıldı. AKP'nin beka sorunu da MHP ile ittifakı da doğrudan savaş dilinin devreye sokulması da milli irade söyleminin ortadan kalkması da bu dönemde başladı. Ondan sonraki seçim süreçleri de artık Erdoğan halk özdeşliğinin onayının tekrarına dönüştürüldü. Darbe girişiminin ardından gelen Allah'ın lütfuyla yeni rejimin inşasına başlandı ve 16 Nisan plebisiti ile bu yasallaştırmaya çalışıldı. Amaç artık halkın politikaya katılımının Gezi'nin ve 7 Haziran'ın yarattığı dönüşüm potansiyeline asla izin verilmemesi, sıradan insanların siyaset sahnesinden zor yoluyla kovulmasıdır. Bütün devlet kurumları partizanlaştırıldı, bütün kamusal hizmetler parti emriyle görülmeye başlandı, medya satın alındı, direnenler uzaklaştırıldı.

İşte 31 Mart yerel seçimleri, bunların hepsinin, 20 Temmuz'un, 16 Nisan'ın asla konsolide olamayacağını ilanıdır. Sıradan insanın siyaset sahnesine en basit aracıyla seçimle müdahalesidir. Biçimsel demokrasinin niteliksel bir demokratik zemine alan hazırlamasıdır ve iktidar dilinin aktarıcısı gazetelelerin, seçimi bile operasyon, darbe gibi kavramlarla açıklaması artık nafi'dir, demokrasi düşmanlığının maskesi düşmüştür.

Bundan sonra açılan zeminde kamu kurumlarının yeniden, demokrasinin koşulu olan kamusal güvencelerin inşa edilme mücadelesinin zamanıdır artık, demokrasi nefretinin ortadan kaldırılması, yurttaşın siyaset sahnesine girişinin zamanıdır. Yerel yönetimlerin üzerine düşen görevin iktisadi ve siyasal zorlukları şimdiden çok güçlü yazılarla kaleme alındı. Bu zorlukları aşmanın yolu da sıradan yurttaşların sahnede tutulabilmesindedir.

Muhalefet ‘bekliyor’

Mevcut koşullar, giderek derinleşen çaresizlik hissi, muhalefet seçmenini şikayetçi olduğu siyaset profesyonelleriyle aynı bekleme açmazına sürüklüyor. Bazen başına gelecekleri, bazen nasıl geleceği belirsiz bir değişimi, bazen de kötü gidişin durdurulmasını beklemek. Ama hep kendi dışında tarif ettiği bir şeyi beklemek.

KEMAL CAN

Seçmen listelerinin askıya çıkmasıyla birlikte, zaten artık çok yaygın bir kanaat haline gelen seçim usulsüzlükleri yapıldığı/yapılacağı konusu yeniden gündemde. Her gün çoğu kayyım atanmış belediyelerin olduğu merkezlerde; Bingöl’de, Batman’da, Diyarbakır’da, Hakkari’de aynı adrese yazılmış taşıma seçmenler ortaya çıkıyor. Aynı tür depo adresler, İstanbul’un göbeğinde, mesela Üsküdar’da da görülüyor. AKP’nin İstanbul adayı olan Meclis Başkanı Binali Yıldırım’ın istifa etmemesi, etmemekle kalmayıp resmi sosyal medya hesabından propagandaya başlaması ve YSK’nın seçimde oynayabileceği rol hakkında şüphelerin artması da, bu kanaatleri besleyenler listesine eklenebilir. Bu sorunlar sınırlı imkanlarla kamuoyuna yansıdığına, gündeme getirildiğinde sorumluluk makamındaki-

lerin takındığı umursamaz tavır ve çok daha önemlisi bazı muhalefet aktörlerinin de bunları mesele etmeye pek yanaşmaması seçim güvenliği, adaleti endişelerini büyütüyor. Bu endişelere ek olarak, seçim atmosferinin büyük ölçüde önceki seçimlerdeki gibi şekilleniyor olması, muhalefet adaylarının fark göstermekten çok “kabul görme” ezikliği içeren söylem ve eylemleri de, muhalefet seçmenindeki umutsuzluğu ve küskünlüğü artırıyor.

Dış politikadan ekonomiye kadar hemen her alanda, sapla samanın birbirine karıştığı, kimsenin olanı asla öğrenemeyeceği bir belirsizlik özenle inşa edildi, giderek daha da derinleştiriliyor. Ekonomide giderek kötüleşen verilerin açıklandığı birkaç saat dışında gündemde kalamadığı aksini zorlayanın da

pek olmadığı bir ortam var. Tek taraflı medya, siyasi iktidarın kontrol gücü, oynanmış veriler gibi gerekçelerle açıklanamayacak bu tablo karşısında etkili bir muhalefet performansı izlenmiyor. Böyle olunca ekonomik kriz şartlarının önemli siyasi değişimler yaratabileceği beklentisi giderek zayıflıyor. Dış politika tamamen toz duman. Son olarak yine Trump'ın attığı sosyal medya mesajıyla yenilenen Suriye tartışması bile kendi başına kafa karıştırmak için yeterli malzeme sunuyor. Trump'ın "Türkiye Kürtlere saldırırsa ekonomik olarak mahvolur/mahvederiz" sözleri karşısında mehter çalmaya veya "seçim için uygun pas" analizine hazırlananlar, Erdoğan'ın "aşırı uyumlu" telefon görüşmesi haberinden sonra biraz boşa düştü. Ancak, mealen "Trump'ın söylediği tampon bölgeyi TOKİ'yle biz kuracağız (...) Ama biraz kırıldık" sınırında bir tepkiyle yetinen Erdoğan'a karşılık Bahçeli'nin, yine mealen "Tampon bölge tuzaktır (...) Mütteliklik askıda, biz girelim gereğini yapalım" sertliğine doğru yürümesi yine kafaları karıştırdı.

Yeniden yazının asıl konusu muhalefet seçmene dönersek ciddi çaresizlik, umutsuzluk ve giderek küskünlük içine giren muhalefet seçmeninin önündeki tablo şöyle: Özgür ve adil koşullarda yapılacağına asla güvenilmeyen bir seçim sürecine giriliyor. Her gün endişeleri haklı çıkartacak gelişmeler ortaya çıkarken bunları ifşa etmek dışında değiştirebilecek bir müdahalenin yapılabileceğine ilişkin inanç giderek azalıyor. Seçmen davranışlarında önemli değişimlere neden olabilecek sorunlar, siyasi gündem başlıkları arasına taşınmıyor. İktidarın kendi aleyhine olabilecek sorunları bile kullanarak beslediği "beka davasının" karşısında bir itiraz veya talep dili kurulamıyor, muhalefet söylemi referandumun bile gerisine çekiliyor. "Sadık" muhalefet seçmeni, başka kesimlerden oy almak için yapılan hamlelerin kendisini hiçe saymaya varmasını sineye çekmeye, oyunun cepte olduğunu kabule zorlanıyor. Bu çaresizliğin, umutsuzluğun tepkisi olarak dile getirilen eleştiriler, küskünlük ifadeleri, mecburiyet hatırlatmalarıyla, iktidara hizmet etme suçlamalarıyla karşılanıyor. Muhalefet aktörlerinin önemli bir bölümü ve onlardan memnuniyetsiz destekçileri karşılıklı olarak zorladıkları "ne olursa olsun sonuç alma" baskısıyla giderek birbirlerine yabancılaşıyor.

Muhalefet seçmeninin ve ana muhalefet partisi sözcülerinin bir kısmı, siyasi değişikliği, mevcut koşulların doğal sonucu veya ortaya çıkan/konan yüksek potansiyelden çok bir piyango gibi düşünmeye/göstermeye başladı. İktidarın bazı metropollerde seçimi

kaybetmesi olasılığından, seçmenin ders verme ihtimalinden bahsediliyor. Ancak seçim atmosferi, böyle bir piyango çıkmasının bir siyasi değişiklik anlamına gelmesinin çok uzağında. İktidar ittifakı bunu açık bir endişe olarak dile getirdi ve ilk önlemini de bunu saklayarak değil göstererek aldı. Muhalefet cephesinden karşı bir gündem kurulmadığı için, iktidarın yerel seçim başarısızlığının başkanlık sistemi tartışmasını yeniden başlatması olasılığı -piyango çok yüksek çıkması dışında- şimdiden zayıflamış durumda. Muhalefet seçmenin diğer bir kısmı ise, kimi aktif, kimi pasif ama hepsi derin bir küskünlük içinde: Oy kullanmaktan daha canlı bir kampanyayı gerektiren boykotu evde oturmak olarak yorumlayanlar. Beceriksiz oldukları veya daha ileri giderek "görevlendirilmiş" oldukları için sonuç alınmasını engelleyen siyasi aktörlere savaş açanlar. Olası müttelikleri artırmak için herkese müracaat edilmesini isteyenler veya acilen zararlı "ayrık otlarının" temizlemesini bekleyenler.

Mevcut koşullar, giderek derinleşen çaresizlik hissi, muhalefet seçmenini şikayetçi olduğu siyaset profesyonelleriyle aynı bekleme açmazına sürüklüyor. Bazen başına gelecekleri, bazen nasıl geleceği belirsiz bir değişimi, bazen de kötü gidişin durdurulmasını beklemek. Ama hep kendi dışında tarif ettiği bir şeyi beklemek. Oysa muhalefetin ve özellikle de sol muhalefetin, hem dünya örneklerinden, hem bu ülkenin siyasi deneyiminden, hem de son yıllarda yaşayarak gördüklerimizden anladığımız üzere, birlikte yapılabilir yeni bir anlatı kurmadan, bekleyerek kazanabileceği fazla bir şey yok. Şimdi dünyada çok kuvvetli esen sağ popülist akımlar karşısındaki genel çaresizlik de bu yüzden. Çünkü, mevcut endişeleri, kurgulanmış korkuları, kıskırtılmış düşmanlıkları kolayca soğurabilen sağ popülizm, hazırda konmakta da, odağını şaşırılmış tepki potansiyelini ağına doldurmakta da çok mahir. Bu siyasi dilin, düzeni, sistemi, iktidarı ve yönetebildiği kurgulanmış kimlikleri bekleyerek, hazırı en kaba biçimde dile getirerek sonuç alması, aldığı sonucu koruması mümkün. Dindarlık, muhafazakarlık, milliyetçiliğin hazır sembol ve hassasiyetleri, birlikte sonuç alındığı -seçim zaferi- illüzyonuyla oluşturulan kimlik kalabalıkları bir gelecek fikri ve iddiasına ihtiyaç bırakmıyor. Bir süre önce sosyal medyada dolaşan bir videoda, koşullara isyan eden ama "her seçim bize büyü mü yapıyorlar gidip aynı oyu atıyoruz" diyen kadının anlattığı gibi. Bu büyüü bozabilecek ve artık kronikleşmiş hayal kırıklıklarını engelleyecek olan, beklemek yerine birlikte olmanın sonuç alıcılığını hatırlatan bir anlatı kurmak.

ANKARA'YA
TECRÜBE
YAKIŞIR

İSİN ÖZÜ
HASEKİ SÖZÜ

**Mehmet
ÖZHASEKİ**
Ankara Büyükşehir
Belediye Başkan Adayı

AK PARTİ
ANKARA
İL BASKANLIĞI

ALTINDAÇ, MAHAK, PORSUKLAR, SINCAN
TOPLU AÇILIŞ TÖRENİNDE YUM HALKIMIZI DAVETLEDİR

Mansur
BEREKET VE HUZUR

Evet

Topçu Kışlası yeniden

Erdoğan'ın da "Türkiye'yi düşürme hamlelerinden biri", hatta ekonomik krizin gerekçesi saydığı olayla çok kişisel bir ilişkisi, şahsi bir meselesi var. Bu yüzden, yıllar sonra canlandırılan soruşturmalar raflardan indiriliyor, projeler yeniden çizdiriliyor. "O kışla" oraya dikilmeden hesap bir türlü kapatılmıyor.

KEMAL CAN

Bundan yaklaşık 600 gün kadar önce, 15 Haziran 2017'de Gazete Duvar'da "Berberoğlu'na hapis, devamı Topçu Kışlası" başlıklı bir yazı yazmıştım. Başlıktan da anlaşılacağı üzere, o hafta CHP Milletvekili Enis Berberoğlu'na 25 yıl hapis cezası verilmiş ve tutuklanmıştı. Anayasa referandumunun üzerinden henüz iki ay geçmiş ve sonuçtan pek de memnun kalmayan Erdoğan, kontrollü gerilimi yeniden yükselten adımlarını atmaya başlamıştı. Söz konusu yazıda, başlıktaki ikinci konuyla, yani Topçu Kışlası'yla ilgili de şöyle bir cümle yer alıyordu: "Taksim'deki üç dev proje ve 'kültürel, sosyal alanda iktidar olamadık' yerinmesine özel olarak dikkat kesilmek lazım. 'Sanatçı iftarında' açıkça dile getirilen AKM'nin yıkılması, sürmekte olan Taksim Camii inşaatı düşünüldüğünde, Erdoğan'ın işaret ettiği 'üçüncü proje'nin Topçu Kışlası çıkması hiç şaşırtıcı olmaz. Kuyruk

acısının yanında, bu projelerin tek tek ve birlikte kavgaya elverişliliği, sembol derinliği de bu ihtimali güçlendiriyor."

Önceki gün Rusya'dan dönüşünde uçak gazetecilerine konuşan Erdoğan, Fazıl Say meselesiyle ilgili soruları cevaplarken konuyu yine aynı noktaya getirmiş: "O Topçu Kışlası'nın aslını bir görseniz, 'Yazıklar olsun burayı yıkanlara' dersiniz. O kadar muhteşem bir eser. Onun orijinaline uygun mimari tasarımlarını yaptırıyorum. Orayı ihya edeceğiz. (...) Bir taraftan o tarihi kışla ortaya çıkacak öbür taraftan opera muhteşem eser olarak geliyor, öbür tarafta Taksim Camii..." Yani çok açık biçimde anlaşılıyor ki Topçu Kışlası, ya yerel seçim kampanyasının önemli bir parçası ya da İstanbul'u yeniden kazanacak AKP'nin zafer gösterisi olarak çok kısa bir vadede tekrar önümüze gelecek. Erdo-

ğan'ın konuşmasındaki “yerel seçimlerde meydana gelecek bir başarı, yerel ve merkezi yönetimle el ele vererek süratle halletme imkânı getirecektir” cümlesi, biraz seçim sonrasını işaret ediyor gibi görünse de, seçim sürecindeki gidişata göre meselelerin öne çekilmesi pekala mümkün.

Gezi Parkı hadisesinin üzerinden neredeyse beş yıl geçti. Üzerine beton dökülerek semt pazarı estetiğine kavuşan bir meydan, polis kontrolüne geçen bir park, yıkılanı ve yapılanı kafalara kazıyan eş zamanlı inşaatlar. İnsanların görmemek için yollarını değiştirdiği bir seri çirkinlik. Mevcut fiziki şartlara bakılınca kimin neyi koruyabildiği, kimin neyi kazandığı pek kolay anlaşılıyor. Olayın moral ve politik tarafında ise durum biraz daha karışık. Yaşandığı zamanın anılarından fazla bir şey bırakmamış gibi görünse de, bu ülkenin en önemli politik deneyimlerinden biri olarak somut etkilerinden çok daha fazlasını temsil ediyor. Bir taraftan hâlâ kullanışlı olan bir özgüven deposu, hatıra avantajı; diğer taraftan bir türlü kapanmamış bir hesap.

Erdoğan'ın da “Türkiye'yi düşürme hamlelerinden biri”, hatta ekonomik krizin gerekçesi saydığı olayla çok kişisel bir ilişkisi, şahsi bir meselesi var. Bu yüzden, yıllar sonra canlandırılan soruşturmalar raflardan indiriliyor, projeler yeniden çizdiriliyor. “O kışla” oraya dikilmeden hesap bir türlü kapatılmıyor.

İktidarın 31 Mart'ta yapılacak olan yerel seçimi -hep olduğu gibi- ülke için bir “beka seçimi” olarak göstermesi bir zeka sorunu olabilir ama kendisi için “beka meselesi” olarak görmesi zorunluluk. Dolayısıyla, Topçu Kışlası veya Gezi Parkı gibi önemli sembollerin, geçmişten gelen kapatılmamış hesaplar olmasının yanında, seçim atmosferi açısından da önemi var. Seçimlerin, siyasi içerikten soyutlanarak bir referanduma, kimlik sayımına dönüşmesi, ana kutuplaşma hatlarının katılaşması için böylesi semboller çok kullanışlı. Binali Yıldırım'ın adaylığı ile İstanbul'da yerel iddiasını epeyce zayıflatmış olan AKP'nin yeniden Erdoğan'ın odakta olduğu bir kampanyaya yöneleceği anlaşılıyor. Böyle bir kampanyada, Erdoğan'ın İstanbul özelinden başlayarak yaşadığı en önemli toplumsal direnç, gücünü kabul ettiremediği en önemli eşik olarak gördüğü bu hadise daha da önemli hale geliyor. Fazıl Say olayında da gündeme geldiği gibi, ele geçirilememiş kültürel-fikri iktidar meselesi

açısından da, Taksim'in nasıl biçimleneceği hayli önemli.

Seçimler başta olmak üzere her siyasal süreçte, kutuplaştırma sembolleri sadece kendi taraftarlarını motive etmek için değil, karşı bloktaki gücü veya kararlılığı test etmek için de kullanılıyor. Hatta çoğu zaman bu yönü daha çok işe yarıyor. Taksim'e Topçu Kışlası yapılacağı için AKP'nin oy patlaması yapması elbette beklenmez. Zaten o zaman bile AKP seçmeni meselelerin neden önemli olduğunu pek anlayamamıştı. Ama yaşanan onca şeyden sonra, bunun bir seçim vaadi, bir meydan okuma olarak yeniden gündeme gelmesine verilecek veya verilemeyen cevaplar, başka bir ölçüye işaret edecek: Yerel seçimle iktidarın “bekası” ile ilgili bir tartışmanın açılıp açılmayacağına ilişkin ölçüye. Keyfiliğin yaratabildiği toplumsal gerilim ve fiziki bozulmanın canlı örneği olan Taksim hakkında konuşmadan, başka bir şey yapılabileceği iddiasının altını doldurmak çok zor. Gezi Parkı – Topçu Kışlası gerilimini yeniden siyasi bir enstrüman olarak kullanmaya hazırlananlar, konunun kendi seçmen kitesinin çok önemli bir gündem başlığı olmadığını elbette biliyorlar. Ancak bu cüretin karşısında cevabı olmayan, cevap üretemeyen rakipleri olmasını, rakiplerinin kendi seçmeni nezdinde böyle görülmesini de fazlasıyla yararlı buluyorlar.

Cumhurbaşkanı'nı Beştepe'de ziyaret edip oyunu isteyerek kutuplaştırmaya karşı sembolik bir çıkış yaptığı iddiasındaki Ekrem İmamoğlu, şimdi önemli bir gerilim sembolünün tekrar gündeme gelişine nasıl bir karşılık verecek? Mesela, başka türlü düşündüğü için halkla yakın temaslarından birini Gezi Parkı'na mı taşıyacak? Yumuşama adına “şu harika çizimlere biz de bir bakalım” denmeyecekse, başka bir karşılık vermek gerekmeyecek mi? Ayrıca pek çok konuyu kutuplaşma alanından çıkartmanın yolu, yokmuş gibi davranmak değil, gündeme taşınma biçimini değiştirmek. Taksim Meydanı – dolayısıyla Gezi Parkı ve Topçu Kışlası meselesi, kent yönetme akli ve iktidar etme biçimi açısından tam da böyle bir konu. Tarihi eserlerin inşa edilebildiğini düşünen keyfiliğin, kimlik zorlamalarıyla ortak zeminleri imha etme hoyratlığının karşısına gerilimi yükselterek çıkmak gerekemeyebilir ama değişim iddiasını sürdürebilmek için basit sorularla da olsa bir şey demek gerek.

Duygu durumu: Fena

Herkesin kötü hissetmeye, hatta küsmeye hakkı ve haklı nedenleri var. Bunlardan sorumlu gördüklerini suçlamalarının, hatta cezalandırmak istemelerinin de anlaşılmaz bir tarafı yok. Fakat siyasi zemindeki payın sorumluluğunu almak, buna karşı gösterilecek tavrın sonuçlarını da üstlenmeyi gerektiriyor.

KEMAL CAN

Muhtemelen herkes yakın çevresinde aynı şeyleri gözlüyor. Bir taraftan çok koyu bir umutsuzluk eşliğinde ne olacağı ve ne yapacağı konusundaki belirsizliğe teslimiyet. Bir tarafta yönü ve hedefi belirsiz çok kuvvetli bir öfke veya küskünlük. Belki çok yakında değil ama izlenebilir bir uzaklıkta da, meseleyi küçük hedeflere sıkıştırarak sonuç ve tepki tatmini yaratma gayretleri. Aslında, 2017 Referandumu ve 2018 seçimleriyle muhalefet için ciddi biçimde tüketilmiş olan seçim enerjisinin yeniden ateşlenmesi zaten hiç kolay değildi. Yaşanan gelişmeler de, değil canlanma yaratmak, olan küçücük enerjileri de çok çabuk tüketti. Mevcut ve giderek kötüleyen koşulların kendiliğinden bazı önemli siyasi sonuçlar yaratabileceğine ilişkin beklenti çeki de karşılıksız

çıkınca, “değişim” için umut iyice azaldı. Adaletsiz siyasi denge, giderek kötüleşen tablo, kızgınlığı değil yılgınlığı besler hale geldi.

Teslim olmaktan küskünlüğe kadar yayılan geniş bir aralıkta salınan haleti ruhiye, sonuçta duygular söz konusu olduğu için doğal olarak yönünü ve hedefini de kaybedebiliyor. Neden sonuç ilişkisi, rasyonel değerlendirme, siyasi perspektif gibi meseleler geriye gidiyor, hissedilenler öne çıkıyor. Açıkçası, buna kimsenin de söyleyecek bir sözü olamaz. Kimseye “öyle hissetme” denilemez. Yaşanan her yeni gelişmenin ardından, asıl gerekçeyi bulmuşçasına -sonra başka bir yere hareket etmek üzere- tepkilerin o noktaya toplanması da, yönüzlükten kurtulup

rasyonel gerekçe bulma, yaşananlara sorumlu atama ihtiyacından. Çünkü, pek çok konuda duygusal olmak bir övünç meselesiyken, söz konusu siyaset olunca kimse rasyonel olma iddiasını elden bırakmak istemiyor. Oysa siyaset, birçok sosyal, ekonomik, kültürel dinamiğin ürünü, çıktısı ve belirleyicisi olması yanında, hissedilenlerle (ve hissettirilenlerle) son derece ilişkili.

Bu açıdan bakınca, bütün dünyadaki sağ popülist dalgayla, Türkiye’de yaşamakta olan kutuplaştırma (ve kilitlemiş kimlik) siyasetinin aldığı -ve bir türlü değiştirilemeyen- sonuçların siyaset psikolojisiyle ilişkisi fazlasıyla belirleyici. Siyasetteki psikolojik motivasyonları ve manipülasyonları, Türkiye’deki iktidarın -ve tüm dünyada otoriter liderlerin- etrafında toplanan amorf destek çemberi açısından tartışan yazılar bu köşede de yer aldı. Bu konuyu çeşitli veçhelerini öne çıkartarak irdeleyen çok değerli, kafa açıcı yazılar yazıldı, hâlâ da canlı bir tartışma sürüyor. Meselenin genel olarak muhalefet adıyla aynılaştırılan karmaşık kalabalıklar açısından da konuşulmaya muhtaç tarafları var. Çünkü, sağ popülizmin, otoriter-faşizan eğilimlerin amorf kalabalıklardan bir destek kimliği imal edebilmesini sağlayan hissiyat ortaklığı, bu gelişmeler karşısında endişeli ve giderek daha korunmasız kalan diğer kesimler için negatif bir ruh hali (paylaşılan ve seçilmiş çaresizlik) olarak devrede.

Gönül rahatlığı ile desteklenecek birilerinin, bir hareketin, sadece yaşanan ülkede değil, dünyanın herhangi bir yerinde görülememesi, desteklemeye kalkılanların da hemen pişman edebildiği bir tabloda yüksek moral kolay değil. Yarı kör bir inatla, “özel durumlara” veya sadece tutulan yere göre fil tarifine sığınmak da, durumu idare etmeye yetse de, güvenilir veya aktarılabilir bir moral sağlamıyor. Siyasetin hissiyat kısmıyla kurulan ilişkinin zayıflaması ve akıl - vicdan eşitsizliğinin rövanşı sert geçiyor. On yıllardır çok güçlü bir hakimiyet kuran liberal tezlerin de, onun karşısında kuvvetli bir cevap kuramayan solun da, rasyonellik değneğine fazla sarılarak hissiyat meselesini fazla hafife almalarının faturası bu. Yenik hissederek kazanmak mümkün değil. Kazanılsa bile yenilmişlik hissini değiştirmek kolay değil.

Sadece yerel seçim sürecinde yaşananlara bakıldığında, aritmetik olarak kazanma olasılığının pek de etkileyemediği, yatıştırılamadığı bir moral sorunu kendisini gösteriyor. Yazının başında işaret edilen negatif ruh halinin nedeni olarak işaret edilen pek çok gelişme yaşandı, yaşanıyor. Yapılan araştırmalara göre genel olarak pozitif bulunmuş olsa da, Cumhurbaşkanı’nı

ziyaret ederek kampanya başlatmak. Seçmen alerjileri yaratmamak için her türlü ilkesizliği, AKPM’deki gibi bir utancı göze almak. Oluşabilecek her türlü lokal tatminsizliğe cevap olabilecek genel hedef koymamak. Seçime ilişkin güvensizliği yaratan ifşalardan kararlı bir itiraz toparlayamamak. Teşkilatı da, ittifak ortaklarını da, kamuoyunu da aynı anda tatminsizliğe sürükleyebilmek. Daha bir sürü rahatsızlık yaratan gelişme ve her gelişmenin bir grup insan tarafından kızgınlığının veya küskünlüğünün gerekçesi olarak açıklanması.

Tepki çeken, rahatsızlık yaratan gelişmelerin umutsuzluk, kızgınlık ve küskünlük yaratması çok normal. Ayrıca, beklentilerin çok da benzer olmaması yüzünden, birilerinin pek isabetli bulduğunu diğerlerinin çok sorunlu bulmasında da bir gariplik yok. Ancak, toplamdaki “kötü hissiyatın” tek tek vakalarla ve sadece yapılan yanlışlarla açıklanması o kadar kolay değil, en azından hayli eksik. Galiba sorun biraz da, bu yanlışların bir kısmını engelleyebilecek, önemli bir kısmını -bir süreliğine- önemsizleştirecek olan ortak duygunun olmaması, yaratılamaması. Sanki yapılanlardan çok, yapılamayanlar daha belirleyici. Bütün bu yanlışlar yapılmamış, mümkün olacak en geniş destek sağlanmış, en doğru adımlar atılmış olsa, herkesin kendisini daha iyi hissedeceği bir durum, yüksek bir motivasyon oluşur muydu? Veya seçimi “beka davası” olarak açmış iktidar karşısında, yeterince “yerel” aday gösterilememesi mi, bunun en önemli mesele haline gelmesi mi duygu durumuyla daha ilgili?

Herkesin kötü hissetmeye, hatta küsmeye hakkı ve haklı nedenleri var. Bunlardan sorumlu gördüklerini suçlamalarının, hatta cezalandırmak istemelerinin de anlaşılabilir bir tarafı yok. Fakat siyasi zemindeki payın sorumluluğunu almak, buna karşı gösterilecek tavrın sonuçlarını da üstlenmeyi gerektiriyor. Böyle olunca, “çok kızdım, küstüm, siz de öyle yapın” demek, bir siyasi tavır önerisi gibi durmuyor. Elbette, bir ortak hedef yaratma zahmetine girmeden insanlara “gözünü kapat, bas geç” mecburiyetini dayatmak da aynı şekilde. Türkiye’de ve dünyada, çoğunlukla (neredeyse tamamen) muhalefette olan demokrasi, eşitlik, adalet taleplerinin, kolayca geri alabileceği moral üstünlüğü, alınacak sonuçların sonrasına ertelemekten artık vazgeçmesi gerekiyor. Bu taleplerin moral üstünlüğü, iktidarlar kazanabiliyor olmalarından değil, bunları isteyenlerin kendilerini daha iyi hissetmesindendi, devam etme enerjisi de buradan geliyordu. Bu yüzden, mevcut duygu durumuna göre hareket etmek yerine, iyi hissedeceğinden -sonra kötü hissetmeyeceğinden- emin olunanı yapmak önemli.

Kanaat siparişleri ve klişe müfettişleri

HDP'nin bir zaman aday çıkartarak yaptığına şimdi aday çıkartmayarak yeltendiğini, beyanlarla gerçeğin çok farklı olduğunu iddia edenler çıkıyor. Aritmetik gerçekler kurulan komplolarla tam örtüşmese de, milyon seviyesindeki seçmen gruplarının nasıl bir düğmeye basılmışçasına gizli kararlara uyacağı pek anlaşılmasa da, iddialar asla popülerlik kaybetmiyor. Yeni sürüm dedikodular, başta sosyal medya olmak üzere yoğun alıcı buluyor.

KEMAL CAN

AKP'nin iktidarda olduğu 17 sene içinde, en çok gündeme gelen siyasi dedikodular, Kürtler, Kürt politikası, Kürt seçmenler hakkında oldu. Hayli zengin mönünün en popüler parçaları da, Kürt siyasetçilerin AKP veya Erdoğan ile anlaştıkları veya AKP'nin Kürt oyları için bir açılım yapacağı şeklinde, zıt odaklarca desteklenen tam ters iki uca uzanıyor. Bu tür "bilgi ifrazatının" her tarafta alıcısı, iştahlı kullanıcısı da hayli bol. "Haber" dedikodular, zaman zaman uluslararası boyutları da olan derin analizlere dayandırılırken, bazen de bir akrabadan veya etkili isimlerden duyulan "birinci elden bilgilere" yaslanıyor. Epey izleyeni, okuru

olan yorumcular da, bu temaları büyük bir iddia olarak veya -aşırı yaygın kullanıma rağmen- kim-senin fark etmediği gerçek gibi gündeme taşıyabiliyorlar. İşin ilginç kısmı, bu iddialar boş çıkıp tam tersi gelişmeler yaşandığında da, iddia sahiplerinin pardon dediği görülmediği gibi, aynı iddianın bir başka zaman aynı fütursuzlukta ve aynı isimlerce tekrar edilmesi mümkün olabiliyor. Yani tekrar kullanılmaya, yeniden aynı tür bir heyecan yaratmaya çok uygun plastik malzemeler bunlar. Yerel seçim ittifakları ve yeniden ısınan siyasi atmosfer vesilesiyle böylesi iddialar, dedikodular yine gündemde. Ne alanda yaşananlar, ne açık be-

yanlar, ne de kısa ve orta vadede görünen rotanın aksi işaretleri kimseyi durdurmuyor. “Kürt siyaseti AKP ile anlaştı” veya “yeni bir açılım olabilir” sözleri hızlı biçimde dolaşıma sürülüyor. Ortada duran kocaman “niye” ve “nasıl sorularına cevap verme gereği duyulmadan, bu iddialar üzerinden siyasi çıkarımlar, sonuçlar üretiliyor. HDP’nin bir zaman aday çıkartarak yaptığına şimdi aday çıkartmayarak yeltendiğini; beyanlarla gerçeğin çok farklı olduğunu iddia edenler çıkıyor. Aritmetik gerçekler kurulan komplolarla tam örtüşmese de, milyon seviyesindeki seçmen gruplarının nasıl bir düğmeye basılmışçasına gizli kararlara uyaçağı pek anlaşılmasa da, iddialar asla popülerlik kaybetmiyor. Yeni sürüm dedikodular, başta sosyal medya olmak üzere yoğun alıcı buluyor. Bu tür dedikoduları, bilerek isteyerek kuran, hazırlayan, dolaşıma sokan, destekleyen “iyi niyetli” veya kötü niyetli odaklar üzerine söylenecek çok şey var ama bu yazıda asıl olarak bu malzemenin alıcılarından (hatta talep edenlerinden) bahsetmek istiyorum. Toplumsal algıların, belirli konulardaki hakim/baskın görüşlerin, kolay değiştirilemez önyargıların, süreklilik kazanan endişelerin, siyasi karar alma süreçlerinin yaratılmasında beslenmesinde, medyanın, kanaat önderlerinin, “nesnel-bilimsel” görünümlü bilgi tekellerinin ve artık çok etkin hale gelen sosyal medya aparatlarının rolü üzerine geniş ve giderek genişleyen bir külliyat mevcut. Taraflı veya tarafsız yorumcuların, görüşlerine önem verilen uzmanların, kulağı delik olduğu düşünülen gazetecilerin kanaat oluşturma, taşıma ve yaygınlaştırma açısından kritik önemi olduğunu da herkes biliyor. Ancak siyasi kanaat oluşturma faaliyeti tamamen tek taraflı bir durum değil. Yani, bir tarafta tamamen edilgen bir seçmen/vatandaş kalabalığı, diğer tarafta da onu ellerindeki imkanlarla şekillendiren, yönlendiren odaklar tablosu, fazla eksik ve sorunlu bir şablon. Evet, iletişim imkanları, güç ve baskı aygıtları açısından fazlasıyla eşitsiz bir ilişki söz konusu belki ama hadisenin tamamen tek taraflı işlediğini söylemek pek gerçekçi değil. Kanaat üretiminde pasif alıcı olduğu kabul edilen, yorumcularla bir rehberlik ilişkisi kurduğu varsayılan talep alanının da, önemsiz sayılamayacak bir belirleyiciliği var.

Sinemada, edebiyatta, mizahta, müzikte ve benzer birçok alanda, zaman içinde popüler olan türler ve bunların hayli baskın karakterli alıcıları/takipçileri ortaya çıkıyor. Popülerleşen tarzların kabul gören seri üretimini ve devamını ise, o türün klişeleri

sağlıyor. Klişeler de -oranları tartışılabilir olsa da- aslında arz ve talep edenlerin ortak üretimiyle oluşuyor. Hatta, alternatif, bağımsız, marjinal kopmalar bile, bir süre sonra kendi benzer kalıplarını üretmekten kaçınmıyor. Bir süre sonra, klişelerle kolay idare edildiği düşünülen alıcılar, klişe müfettişi olarak fazlasıyla belirleyici oluyor, sınırları çizen bir muhafazakarlığı zorlar hale gelebiliyor. “Bizim okurumuz/izleyicimiz, bunu kabul etmez” veya “böyle ister” şeklinde özetlenen bir hal bu. Siyasi kanaat alanında da benzer bir işleyişin olduğunu düşünebiliriz. Siyasi süreçleri, yaşanan gelişmeleri anlaşılır kılmaya, bunlardan belirli sonuçlar oluşturmaya çalışan akıl yürütme biçimlerinden türemiş “kanaat öbekleri” ve bunların fazlasıyla baskın alıcıları/takipçileri var. Elbette, her kanaat öbeğinde de, takipçilerinin titizlikle uyulmasını istedikleri klişeler mevcut. İşte bu yüzden, gerçeğe pek uymasa da, defalarca aksi görünmüş olsa da “kanaat klişeleri” yüksek talep nedeniyle uzun süre tedavülde kalabiliyor.

Kürt siyasi hareketi iktidar ile uzlaşır mı? HDP seçmeni AKP’ye oy atabilir mi? Böylesi sorular sorulabilir ve cevapları elbette aranabilir. Ancak, bu soruları güncelleştiren sahici bir gelişme olup olmadığına veya verilecek cevabın isabetliliğine bakılmaksızın, “bunlar anlaşacak” klişesinin daimi bir alıcısı (talep edeni) olduğu da ortada. Kimi sahici bir endişeden, kimi başka bir önyargısını perdelemek için talep ediyor; kimi ortalığın karışmasından, kimi sahici bir “yumuşamadan” yarar bekliyor olabilir ama iddianın alıcısı az değil. Siyasi klişelerin bir sürpriz gibi tekrar dolaşıma sokulmasının sorumluluğu, iddiaları ortaya atanlar kadar hevesli alıcıları ve talep edenlerine de ait aslında. Çünkü, doğru olup olmadığına bakılmaksızın, kendi durduğu yer için ihtiyaç duyduğu bir sözü, bir akıl yürütme biçimini talep etmek, ortaya atıldığında üstüne atlamak, biraz uzağında gezenleri, klişelere tam karşılık veremeyenleri suçlamak çok pasif -ve masum- bir siyasi tavır sayılamaz. Tıpkı ekonomiden rejim tartışmalarına, dış politikadan kültüre kadar, diğer bütün seçilmiş, tercih edilmiş, arzulanmış, saklanılmış körlüklerde, istediğini veya ihtiyaç duyduğuna kulak kesilmiş sağırılıklarda olduğu gibi. Ayrıca, zaten sahip olunan bir önyargıya, dizginlenmeyen bir zaafa veya saklamakta zorlanılan bir defoya meşruiyet kazandırmak için sipariş “kanaat klişesi” kullanan alıcının günahı bazen satıcıyı bile geçebilir.

Tanzim satıştan siyasi alışveriş

Patates, patlıcan kuyruğu fotoğrafı yaratmaya değecek bir siyasi sonuç alıp alamayacağı elbette çok tartışmalı ama “uzun zamandır görülmemiş sahnelerin” daima iktidar aleyhine olmadığı da ortada. Hatırlanırsa, uzun yıllar görülmeyen asker cenazelerinin de iktidarı sarsacağı söylenmiş ama tam tersi yaşanmıştı.

KEMAL CAN

İçinde bulunduğumuz haftanın ve muhtemelen önümüzdeki haftaların da en önemli siyasi gündem maddesi tanzim satış noktaları olacak gibi görünüyor. Bir süredir soğan deposu baskınlarıyla, market zincirlerine yönelen tehditlerle süren “enflasyonla mücadele” yeni bir aşamaya geçti. Erdoğan haftalar öncesinden yapabileceklerinin işaretini vermiş, 5 Şubat grup konuşmasında da tanzim

satış noktaları kuracaklarını açıklamıştı. Ankara ve İstanbul büyükşehir belediyeleri tarafından oluşturulan tanzim satış noktalarında daha ilk gün uzun kuyruklar oluştu. Yine Erdoğan, açılan satış noktalarında sebze fiyatlarının yarıya kadar indirildiğini, yakında deterjan gibi başka ürünlerin de ekleneceğini söyledi. Tarım Kredi Kooperatifleri Genel Müdürü de, tanzim satışların 2.5 ay için

planlandığını açıkladı. Görünen o ki, seçime kadar konu ve tartışmaları gündemimizden inmeyecek.

Meselenin ekonomi tarafındaki tartışma hayli sert ve çok erken bir evrede epey dallanıp budaklanmış durumda. Tartışma sadece iktidara yakın olan ve olmayan yorumcular arasında yaşanmıyor, muhalif yorumcular arasında da, meseleye nereden bakılacağı konusunda yüksek perdeden bir kavga baş gösterdi. Daha liberal veya liberal ekonomi politikalarıyla arası fazla bozuk olmayan yorumcular, tanzim satış noktalarını bir tür kumanda ekonomisine geçiş olarak değerlendirdiler. Devletin ekonomiden elini eteğini çekmesinden, süper serbest ticaret politikalarından geri dönüşe, devletin pazarcılığa başlamasına işaret edip durumu alaya aldılar. Meselenin çok daha derinlikli bir sistem sorunu olduğunu örttüğü iddiasıyla bu yaklaşımlara tepki veren daha soldan yorumcular ise, vazgeçildiği için dalga geçilen şeyin sorunun asıl nedeni olduğunu söylediler.

Tanzim satış uygulamasının olası ekonomik sonuçları konusunda da hayli farklı görüşler mevcut. Bir grup yorumcu, çok göstermelik olan bu uygulamanın herhangi bir ekonomik sonuç üretmeyen siyasi bir gösteri olduğu fikrinde. Fiyatlara bir etkisi olmamasına rağmen “piyasa ahenginin” bozulması endişesi de, dile getirilenler arasında. Bazı kısa vadeli ekonomik sonuçlar yaratsa bile uzun vadede daha derin bir krizi besleyeceği (veya saklayacağı) konusundaki yorumlar da, önemli bir ağırlık oluşturuyor. Elbette çoğunluğu iktidara yakın bazı değerlendirmeler ise bu girişimin dolaylı ekonomik etkileriyle bir disiplin yaratabileceğini ve spekülasyon hareketleri yatıştıracağını iddia ediyor. Özetle tanzim satış operasyonunun etkileri konusunda; bir şey olmaz, olur ama geçici, olur ama iyi olmaz, iyi olur ama yetmez, çok iyi olur versiyonlarıyla uzayan bir olasılıklar listesi var.

Ekonomik gerekler ve olası sonuçlar tartışması bir süre daha devam edecek, muhtemelen ortaya çıkan verilerle yeni tartışmalar açılacak. Ancak olayın çok ciddi bir siyasi yönü olduğuna ve çok önemli siyasi sonuçları olacağına kuşku yok. Zaten ekonomik görünümü tartışmalar da hızla siyasi bir zemine doğru kayıyor. İktidarın, ekonomik olarak piyasanın yüzde birini bile etkilemeyecek bir hamle için bu kadar gürültü çıkartması bu yüzden. Çok kabalaştırırsak siyasi etkileri konusunda iki farklı

yaklaşım söz konusu: Birinci görüş; tanzim satışlar ekonomik kriz dolayısıyla sıkıntıdaki iktidarı daha da zorlayacak riskli bir çaresizlik hamlesi olarak etki gösterecek. İkinci görüş; iktidar daha önce de defalarca yaptığı gibi krizden fırsat yaratarak bunu kendisi için avantaj haline getirecek. Şimdiye kadar tanzim satış kuyruklarında yapılan halk röportajlarında ve sosyal medya hareketliliğinde her iki tezi de destekleyecek veriler bulmak mümkün. Kimin haklı çıkacağına karar vermek için de biraz erken.

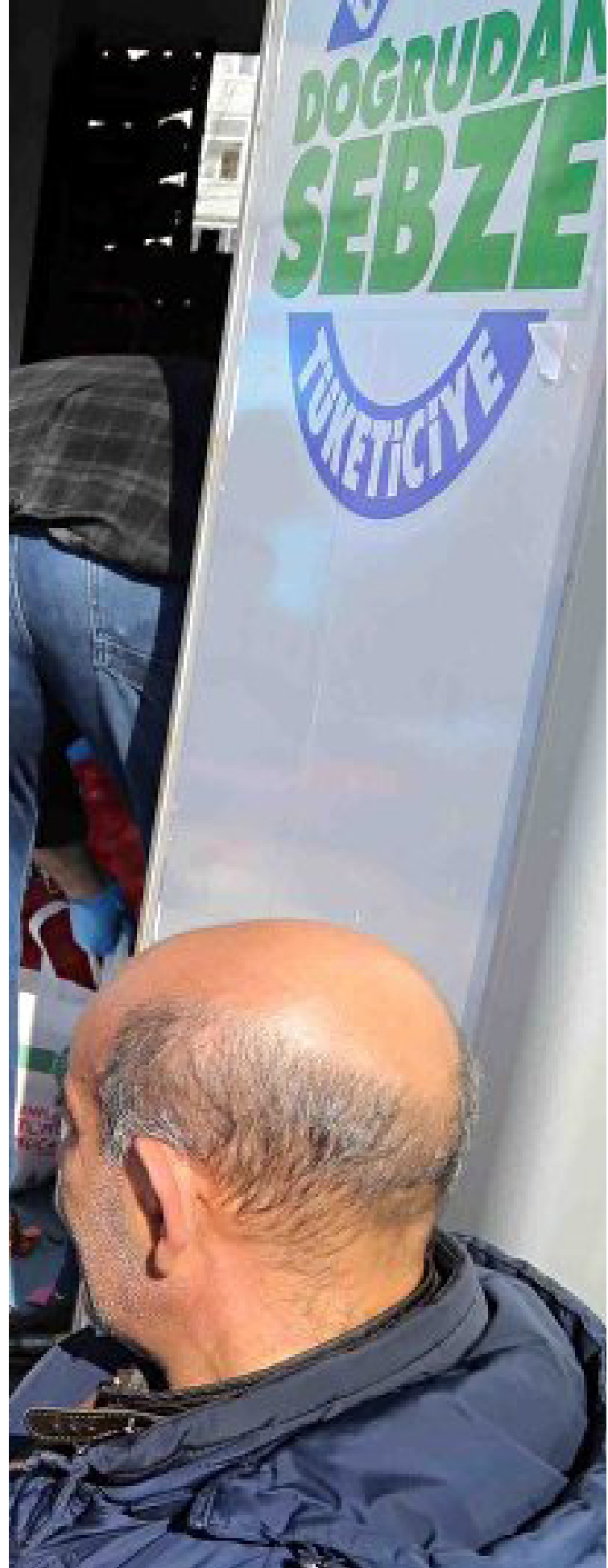
İstediği sonucu alıp alamayacağı tartışmalarını şimdilik bir kenara koyup, iktidarın olası siyasi hedeflerine bir bakalım: Ekonomik kriz olasılığı belirginleştiğinde de, krizin etkileri göstergelere ve hayata yansımaya başladığında da, iktidar bunu dış kaynaklı bir ekonomik saldırı olarak tanımladı ve kabulünü zorladı (kısmen sağladı). Bu siyasi tutum, bazen hareketsiz kalarak “tehditlere pabuç bırakmayan” bir hava, bazen ekonomi elitlerini de hizaya sokan telafi ve kollama önlemleriyle devam etti. Tanzim satış hamlesi, bu politik tutumla uyumlu olarak değişen bir durumu değil, yeni bir aşamayı işaret ediyor: Tehdit ve tehlike (saldırı) devam ettiği için güç göstermek gerekiyor. “Kriz yok gibi davranmak yerine, algıyı bozanlara müdahale ediyoruz” diyor. Durdurulamayan enflasyonu bir acizlik durumu olmaktan çıkartıp bir güç gösterisine (meydan okumaya) dönüştürmek, sürdürmeye çalışılan nedensellik algısıyla ilişkili.

Koşullar, göstergeler değiştirilemiyorsa algı yönetiminin öncelik kazanması pek çok krizde uygulanan bir yöntem. Yapılan araştırmalarda, ekonomik sorunlara ilişkin önem, endişe ve beklenti ölçümlerinin çok hızlı bozulmasına karşın, siyasi tablonun aynı hareketliliğe sahne olmaması, bu yöntemin işlediğini gösteriyor. Elbette, ekonomik sorunların politikleştirilmesi ve alternatiflerinin oluşturulması konusundaki eksikler de önemli bir faktör. İktidarın ekonomik krize ilişkin algı kontrolünün iki yönü var. Birincisi, telafi edici önlemler ve kayırma politikalarıyla seçmen desteğinin endişelerini yumuşatıcı “güvenceler” yaratmak; ikincisi, itiraza veya sorun çıkartmaya eğilimli kesimleri hizaya sokmak. Havucu ve sopayı aynı anda kullanmak. Halkın, fakir fukaranın yanında görüntüsünü sürdürmek. İflasları, işçi çıkarmaları, grevleri yasaklamak, hak taleplerini azarlamak, aynı gemide olma zorlamasıyla kriz yükünün bir

kısının gönüllü yüklenilmesini sağlamak. Yani tanzim satışların kuyruğa girmeyenler için de lafi var.

Tanzim satış olayının, son on yılda defalarca başarıyla tekrarlanmış bir başka siyasi hedefi de, oluşan tepkilerle çok kolay sağlanan kültürel zıtlışmayı yeniden kışkırtmak. Kuyruklardaki insanlarla yapılan röportajlar, o röportajlara verilen tepkiler, arzu edilen gerilim potansiyelinin az olmadığını gösteriyor. Yıllardır, iktidara yönelik eleştirileri ona destek veren kalabalıkların kendi üstüne alması ve buna katılan bir tepki vererek iktidarla özdeşleşmesinde, üstün bakan muhalefet tarzının önemli etkisi oldu. Tanzim satış kuyruğundaki iktidar seçmenlerinin, içinde buldukları durum yerine, iktidarın (ülkenin) sokulmak istendiği durumla daha ilgili görünmesi, “saldırıldıkça sarılacağız” gibi bir slogan üretiyor. İktidarın kendisiyle değil (veya kendisiyle birlikte) kuyruğa girenlerle alay edildiği iddiası, zaman zaman muhalefet tarafından da besleniyor. İktidarın çok sık kullandığı, önceki zamanlardaki kuyruklarla yapılan kıyaslamalar da, bir argümanın elden alınmasından çok meşrulaştırılmasına yarayabiliyor.

Toparlarsak; ekonomik krizin bir dış saldırı olduğu, en güvenli yerin iktidarın yanı olduğu ve Türkiye'nin kaymağını yiyenlerin halkı aşağılamaya devam ettiği gibi argümanları topluca kullanan bir siyasi gösteri ile karşı karşıyayız. İşte siyasi sonuçlarla ilgili tartışma da, bunların bu sefer sonuç verip vermeyeceğine dair. Henüz büyük bir kopuş yaşanmamasına rağmen düzenli bir erime yaşayan iktidar bu riski göze almış görünüyor. Patates, patlıcan kuyruğu fotoğrafı yaratmaya geçecek bir siyasi sonuç alıp alamayacağı elbette çok tartışmalı ama “uzun zamandır görülmemiş sahnelerin” daima iktidar aleyhine olmadığı da ortada. Hatırlanırsa, uzun yıllar görülmeyen asker cenazelerinin de iktidarı sarsacağı söylenmiş ama tam tersi yaşanmıştı. Ekonomide patlıcan-mermi paritesi yaratan, 25 yıllık yerel yönetim, 17 yıllık ülke yönetim döneminin ardından dikey mimari eleştirisi yapabilen iktidarın etki gücünü fazla hafife almamak gerek. Ucuz sebze satan çadırların önündeki kuyruklar bir memnuniyet dalgası yaratmaz elbette ama iktidarın “yeni oy” ihtiyacı olmadığını da unutmamak gerekir.

Kaybetmeyen hep kazanır mı?

Sadece yerel seçim göstergeleri açısından duruma bir bakalım: Beş yıl önceki yerel seçimde yüzde 46 oy alarak önemli büyükşehirleri tek başına almış iktidar partisinin ittifakla bile bunların ne kadarını koruyabileceği tartışılıyor. Nazlanarak girilen ittifakın şimdi daha genişlemesinin yolları aranıyor, hatta belediye meclisinde bile ortak liste ihtimali konuşuluyor.

KEMAL CAN

Yaklaşan yerel seçim ama daha da önemlisi iktidarın gıda enflasyonuna karşı tanzim satış hamlesi, klasikleşme istidadı gösteren bir tartışmayı tazeledi. Sosyal medyada -benim gördüğüm ilklerden- Yahya Madra'nın "Krizin sert etkisini yumuşatıcı yardım ve yeniden dağıtım politikalarını gösterişli bir şekilde uygulayarak, hem krize ilişkin sorumluluğunu unutturuyor hem de krize karşı halkı koruyor izlenimi yaratıyor" değerlendirmesiyle açtığı tartışmaya, Ruşen Çakır Medyascope'da "Erdoğan pekala kaybedebilir" başlıklı seçmen iradesinin hafife alınmaması gerektiğini söyleyen bir yayımla katıldı. Hafta boyunca hem tanzim satış hem iktidarın toplumsal desteği üzerinden tartışma genişledi. Hazır ezberler ve önyargılar da; zihin açıcı fikirler ve özeleştiriler de ortaya kondu. Klasikleşen ve diğer dünya örnekleriyle birlikte küresel bir içerik de kazanan tartışma, kolay tamamlanacağına benzemediği gibi, tatmin edici bir sonuca ulaşıp ulaşmamasından bağımsız olarak son derece geliştirici.

Temsili demokrasilerde, seçimli sistemlerde, otoriterlik-özgürlük skalasındaki yeri nasıl olursa olsun -güvenilirliği tartışmalı da olsa- siyasi destek ölçümünün yapıldığı ve veri özelliği taşıdığı rejimlerde, sonuçlar çok karmaşık siyasal-toplumsal süreçlerle oluşuyor. Gündelik değerlendirmelerde olduğu gibi, fazla iddialı analizlerde de kolayca kullanılabilen genellemeler, çoğunlukla meselenin ancak bir tarafını -bazen de son derece yanlış- anlamaya yarıyor. Toplumsal-siyasal süreçler, seçmen tavrı, oy verme davranışı bir veya birkaç parametreye bakılarak bütünüyle anlaşılamiyor. Elbette, bu tablonun ortaya çıkarttığı iktidar yapılarının arkasındaki destek de, "bundan ibaret" denilecek yalınlıkta tek bir nedene indirgenemiyor. Ayrıca, iktidarlara ayakta tutan tek dinamğin sağlanan oy desteği olmadığını ama dünyadaki popülist dalgalarda olduğu gibi Türkiye örneğinde de önemini koruduğunu belirtmeye gerek yok. Seçime en radikal eleştirileri yöneltenlerin bile "iktidarı meşrulaştırma" argümanını kullanmaya devam etmesi, en yüksek seçim yolsuzluğu iddialarının bile aslında her şeyin bambaşka olduğunu söylememesi de bu yüzden.

Kolay değişmez gibi görünen siyasi tablo için "niye böyle oluyor?" sorusunun kışkırtıcılığı kadar, tatmin edici cevap (ve aslında değiştirecek formül) bulunamamasının yıpratıcılığı da ortada. Çok

anlaşılır biçimde, bu durum karşısında yaşanan tatsız hissiyata göre siyasi çıkarım üretme arzusu da, müşterisi de artıyor. Memleketin beka davasını nüfusun diğer yarısının hain olduğu varsayımına bağlayan iktidar söyleminin simetriği kolay üretiliyor: "Bu memleketin diğer yarısı aptal veya örgütlü kötü." İktidarın yerinden oynatılmaz bir güce sahip olduğu fikri ile, asla eskimeyen "bizden adam olmaz" inancı arasında gezinen tepkiler, bir duygu ifadesinden çok bir durum tespiti gibi işlem görebiliyor. Aynı tabana, hiçbir şeyin farkında olmayan saflık-cahillik ile her şeyin farkında olan kötücül kurnazlık atfedilebiliyor, ikisi de aynı iştahla destek görebiliyor. Duygusal tepkiselliğin siyasi sonuç üretmeme olasılığından ve kızgınlığa gerekçe bulmanın bir anlama çabası olmadığından bahsetmeye kalkanlar, "duyar kasmakla" suçlanıyor. Oysa, neden-sonuç ilişkisi açısından bir meseleyi "anlama" faaliyeti, haklı görme (onları da anlamak lazım) anlamı içermiyor. Ama "niye öyle olduğunu bilme" derdi, olana kızma rehabetine pek iyi gelmiyor.

Sadece yerel seçim göstergeleri açısından duruma bir bakalım: Beş yıl önceki yerel seçimde yüzde 46 oy alarak önemli büyükşehirleri tek başına almış iktidar partisinin ittifakla bile bunların ne kadarını koruyabileceği tartışılıyor. Nazlanarak girilen ittifakın şimdi daha genişlemesinin yolları aranıyor, hatta belediye meclisinde bile ortak liste ihtimali konuşuluyor. Genel seçim oranını tutturamamanın meşruiyet krizi yaratabileceği, rakiplerden çok stratejik ortak tarafından hatırlatılıyor.

Bu girişin ardından, “Erdoğan’ın her durumda kazanması ve seçmen desteğini sürdürmesi bir zorunluluk mu?” tartışmasına, verili durum resmini biraz daha öne çekerek katılalım. Öncelikle, “daima kazanma” diye tarif edilen şeyin -“züğürt tesellisi” sayılamayacak bir yorumla- çok doğru bir adlandırma olmadığını söylemek lazım. Erdoğan’ın başkasının kazanmasını engelleyebilmesi ve kendisini kaybetmekten koruyabilmesi, “her durumda kazanmak” olarak isimlendirilebilir mi? Mevcut durumun sürdürülmesini -iktidarda kalabilmeyi- tarif için, kazanma yerine koruma kavramı çok daha uygun. Üstelik iktidar açısından -dramatik bir kopuş görülüyor olsa bile- oy desteği dahil pek çok parametre açısından mevcut durumun ilerletilmesi bir yana tam anlamıyla korunduğu bile çok tartışmalı. Dolayısıyla, siyasi tabloları maç sonucu gibi okumayacaksak, bu kavram tercihi bir retorik lüzumsuzluk sayılamaz. Kazanacak başka bir seçeneğin karşısına çıkamıyor olması, devam etmenin her sefer bir yolunu bulmak, kimseyi “her zaman kazanan” yapmaz.

Sadece yerel seçim göstergeleri açısından duruma bir bakalım: Beş yıl önceki yerel seçimde yüzde 46 oy alarak önemli büyükşehirleri tek başına almış iktidar partisinin ittifakla bile bunların ne kadarını koruyabileceği tartışılıyor. Nazlanarak girilen ittifakın şimdi daha genişlemesinin yolları aranıyor, hatta belediye meclisinde bile ortak liste ihtimali konuşuluyor. Genel seçim oranını tutturamamanın meşruiyet krizi yaratabileceği, rakiplerden çok stratejik ortak tarafından hatırlatılıyor. Her tür devlet zoru kullanımı, taşıma seçmen, yıldırma çabalarına rağmen, kayyımların karşısındaki siyasi direnç kırılmıyor. Kendi seçilmiş belediye başkanlarını görevden alarak yaratılmaya çalışılan “yenilenme” işinden bir fayda gelmemesi

-açıklanamaz bir kara delik gibi kalması- yanında, yeni aday pişmanlıkları saklanamaz hale geliyor. Ekonomik göstergeler bütün “dengeleme” gayretlerine rağmen bir türlü hizaya girmiyor. Ucuz sebze kuyruklarından iktidar lehine yapılan “memnuniyet” konuşmaları bile, durumun rahatsızlık vericiliğinin gerilimini saklayamıyor (hatta fazlasıyla gösteriyor). Şimdilik kaybetmeyecek olsa da, buna “kazanan” tablosu demek zor.

Durumu biraz daha soğukkanlı tarif etmeye çalışınca, iktidarın karşısına onu kaybettirecek bir seçenek çıkmadığı, değişim dinamiğinin beklenen-umulan kadar güçlü hale gelmediği, kayıplarının dramatik bir hal almadığı görülüyor. Geçen haftaki yazıdan tanzim satış siyaseti üzerinden biraz tartışmaya çalıştığım gibi, iktidarın kolay savunma argümanları hala işleyebiliyor ve kaybetmesini engelleyen destek çemberi kolay çözülmüyor. Ancak karşı karşıya olunan şey, ne her durumdan fayda yaratmayı bilen olağanüstü bir siyasi zeka, ne de asla değişmeyecek, işe yaramaz bir toplumsal-siyasal vasattan ibaret. Kötü zemin, pek sıhhatli olmayan birikim ve bazı kurnazlıkların payı elbette vardır ama bunları asıl/değişmez veriler haline getirmenin fazla şey anlatmadığı çok açık. Sorunlu iktidarların karşısına güçlü alternatifler çıkmadıkça yenilemeyecekleri fikri, etkili siyasi davranış değişikliklerini seçeneklerin tetiklediği genel olarak doğru olmakla birlikte mutlak bir hakikat değil. Çünkü her şey gibi bütün iktidarlar da, karşılındakilerden bağımsız olarak kendi yenilgilerini de biriktiriyor. “Güçlü Türkiye” diye yola çıkıp “mermi kaç para” diye devam etmek o kadar da kolay değil.

Rakam değil insan olmak

Memleketin yarısı, sabah günaydın dediği komşularının vatan haini olabileceğine, aynı mecliste görev yapanlar rakip parti milletvekillerinin halkın temsilcisi olmadığına inanıyor olabilir mi? Tacize, tecavüze, adaletsizliğe, lçszlęe bulunan “hafif” bahaneleri kabul etmenin bir “ağırlığı” yok mudur?

KEMAL CAN

Analizler, yorumlar, okumalar, uyarlamalar, tartışmalar. Memlekette ve dünyada olup bitenler üzerine - belki anlaşılır, belki biraz anlatılabilir diye- sesli-sessiz düşünülüyor. Konuşulanların, yazılanların bazılarına “işte bu”, “bazılarına olur mu öyle şey?” deniyor. Okunanlardan, öğrenilenlerden, hatırlananlardan, görülen-izlenenlerden, daha önce olmuşlardan, olacıklara dair söylenmişlerden, bütün duyulan-dinlenenlerden toplananlarla yaşananlar anlamlandırılmaya çalışılıyor. Yüzlerce yıldır birikmiş külliyyatın, onlarca çözümleme modelinin-yönteminin izinden yürüyerek bugün için benzerlikler, süreklilikler bulunmaya gayret ediliyor. Eli kalem tutanlar, söylediğini duyurabilecek mecra bulabilenler, sorular sormaya, cevaplar aramaya, bulduklarını paylaşmaya uğraşıyor.

Ne işe yarıyor, kimde nasıl karşılık yaratıyor bilinmez ama bir işe yarasın diye yazılıyor, çiziliyor. Sadece tatmin olmak için konuşan ve dinleyenleri hariç tutsak bile, yazıp çizenlerde de, okuyup dinleyenlerde de hiç bitmeyen bir tatminsizlik, hep bir eksik kalmışlık hissi enseden ayrılmıyor, yakadan düşmüyor. Defalarca sınanmış bir tespitin yaşanan duruma tıpa tıp uyduğu keşfedildiğinde de, en ikna edici açıklamayı destekleyen veriler açık seçik ortada olduğunda da, en tumturaklı cümle kurulup nokta konduğunda da hep kalan bir son soru: “İyi ama neden?” İşin içine hatta merkezine insan girdiğinde kaçınılmaz olan, çünkü diye başlayan cümlelerin devamına ne yazılsa yetmeyen, ikna etmeyen, aynı temel çatışma üzerine milyonlarca yeni hikaye kurulmasını mümkün kılan kadim soru.

Herkesin vardır bir kör noktası. Bilgiyle, eğitimle çok alakası olmayan bir duraklık hali. “Her şeyi anlıyorum da şu uçak işini kafam almıyor, tonlarca demir nasıl uçar ya”; “Yok onu anlıyorum da, şu radyo işine hiç aklım ermez benim” türünden sözleri hiç ummadığınız insanlardan duyabilirsiniz. Gündelik sohbetlere sıkışan bu küçük itiraf- lar çoğunlukla pozitif bilim alanından gelir ama insan bilimlerinde de “anlamadım gitti” faslından bolca malzeme çıkar. Psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi, kültür ve ekonomide, “neden böyle oluyor?” sorularına verilmiş binlerce cevap var. An-

cak bütün bunlar çok iyi bilinse, hatta tartışmasız kabul görse de tam karşılanamayan on binlerce soru ortada kalıyor. Ömrünü anlamaya vermiş olanlar için baki kalan sorular, tatmin olmayacak meraklar devam ediyor.

Felsefe de, en saf “çocuk” sorularının üzerine kurulmaz mı zaten? “Tanrı varsa kötülük neden var..” “Bu elma benim kafama niye düştü?” ile “benim burada işim ne?” arasında belki pek bir mesafe yok, belki de sonsuzluk kadar uzak aslında. Bütün literatürü yemiştir yutmuş, birisi sorduğunda en ikna edici biçimde bütün neden-sonuç ilişkisini anlatabilecek yetkinlikteki uzmanlar bile sohbet biraz gayri resmi alana çıktığında içine girdikleri açmazları dökülürler. Pirinç tarlalarında barış içinde sürüler halinde yaşayan siyam balıklarının, akvaryumda yanına konan ilk kardeşini parçalamasının anlaşılmazlığı gibi, sıradan insanların ekonomik-siyasi bir varlık olduklarında nasıl kolayca kötülüğün (aymazlığın) parçası haline gelebildikleri, kabullenilmesi cevabı kadar kolay olmayan bir durum.

Kapitalizmin hakim sınıf çıkarlarına göre şekillenmiş siyasi örgütlenmesinin farkında olmak; neoliberalizmin borca bindirilmiş birikim modelinin yarattığı yığınsal ürkekliği görmek; sağ popülizmin sınıf kimliklerini, ekonomik rasyonaliteyi kıran söylem oyunlarını bilmek; yıllardır toplumsal ve siyasal alanı yapısal bir bozulmayla biçimlendirmiş sistemi anlamak pek çok şeyi açıklıyor. “Neden böyle oluyor?” sorularının çoğu için çok doyurucu karşılıklar veriyor. Ama soyut kimlik kalabalıkları veya yüzdeler için bu ikna edicilik, tek tek insanlar olarak düşünüldüğünde tekrar edemiyor. 3-5 lira daha ucuza sebze almak için saatlerce kuyrukta bekleyen -veya izleyen- bir insanın, buna “bolluk kuyruğu” denmesini alkışlayabilmesini anlamak, onu ait olduğu veya ait olduğunu düşündüğü kimlik tanımından çıkartınca hayli zorlaşıyor.

Otoritenin, baskının nasıl kurulduğu, nasıl işlediği, nasıl destek bulduğu, nasıl etkinleştiği üzerine de bir şey bilmiyor değiliz. En vahşi saldırganlıkların, en düşmanca haksızlıkların nasıl kolayca yapıldığı, bunlara nasıl destek tedarik edildiğiyle

Çok değil üç-beş sene önce aynı camide namaz kıldığı insanın, geçen ay pazarda pazarlık ettiği manavın hain, düşman ilan edilmesine bu kadar kolay katılan, sessiz kalanların durumu “kültürel uzaklık” ile ne kadar açıklanabilir?

İlgili verilmiş çok güçlü cevaplar var. Dünyanın da, memleketin de yakından bildiği deneyimler mevcut. Ama yine aynı açmaz burada da devreye giriyor: Bunların nasıl olup bittiğine dair en ikna edici gerekçeleri, süreçleri bilmek, yaşanana kabullenmeye, esas soruyu doyumaya yetmiyor. Huzursuzluk kaynağı olan soru dönüp durmaya devam ediyor: İyi de bunları yapanlar önüne, arkasına yazılmış bütün tanımların, sıfatların, isimlendirmenin ötesinde bildiğimiz insanlar. Ve öyle çıplak kaldıkları hiçbir anları olmuyor mu?

Yugoslavya parçalandığında, yıllardır yan yana yaşamış insanların bir sabah kalkıp komşularının boğazını kesmeye başlaması üzerine çok konuşulmuştu. Yan yana veya aynı alanda durmanın birlikte yaşamak olmayabileceği; bekletilen düşmanlıkların, hınç ve kinin nasıl dayanıklı olabileceği, potansiyel gerilimlerin siyasallaştırılınca nasıl kıyıcı olabileceği üzerine çok tartışıldı. Bugün de, kutuplaştırma ve kimlik siyaseti üzerinden teması, diyalogu, empatiyi imkansızlaştıran katılaştırmış bloklar haline gelindiğinden bahsediliyor. Toplumsal alandaki gerilim imkanları aşırı sivriltilecek siyasi alana taşınıyor. Gerçek hayatta karşılığı olmayan sertlikte bir siyasi dil kuruluyor. Fakat, söylenenler kadar, söylenmeyenler; dahil olunanlar kadar, itiraz edilmeyenler de önemli.

Sayısı milyonları bulan iktidar seçmeninin hangi saiklerle bu sürecin parçası olduğu, parçası haline getirildiğini bilmek, onları tek tek insanlar olarak düşününce ortaya çıkan şaşkınlığı kaldırmıyor. Otuz beş senedir gazetecilik vesilesiyle temas

ettiğim, tanıdığım iktidar çevresindeki siyasetçi ve gazeteciler için de öyle. Çok değil üç-beş sene önce aynı camide namaz kıldığı insanın, geçen ay pazarda pazarlık ettiği manavın hain, düşman ilan edilmesine bu kadar kolay katılan, sessiz kalanların durumu “kültürel uzaklık” ile ne kadar açıklanabilir? Memleketin yarısı, sabah günaydın dediği komşularının vatan haini olabileceğine, aynı mecliste görev yapanlar rakip parti milletvekillerinin halkın temsilcisi olmadığına inanıyor olabilir mi? Tacize, tecavüze, adaletsizliğe, ölçsüzlüğe bulunan “hafif” bahaneleri kabul etmenin bir “ağırlığı” yok mudur?

Bir süredir iktidar seçmeninde mahcubiyet duygusunun arttığı söyleniyor. Doğrudan siyasi pozisyon içermeyen anket sorularında ve bazı sokak röportajlarının alt metinlerinde bunun işaretleri görülüyor. Kulislerde ve kayıt dışı görüşmelerde, iktidar çevrelerinden pek çok kişinin artık daha fazla yapılan yanlışlardan bahsettiği söylentileri dolaşüyor. Artık ciddiye alınması biraz zorlaşsa da alternatif arayışların bunlardan cesaret aldığı anlatılıyor. Ancak, kimse tavrını değiştirmeden, bunu açıklamadan, itiraz etmeye başlamadan “utanmaya” ne kadar devam edilebileceğini söylemiyor. Tıpkı ırkçılık yapmamak değil, ırkçılığa karşı olmak; adaletsizlik yapmamak değil, adaletsizliğe karşı olmak gerektiği gibi, birilerinin inandığını iddia ettiği yalanlara itiraz etmemek de sizi yalancı yapar.

sonu
ur...

İMAMOĞLU
VARSA
ÇÖZÜM VAR!

MAN
İYECİLİĞİ

Olasılığın gücü kime çalışacak?

Bugüne kadar “olasılığın” gücünü iktidar, referandum sırasında pozitif, 24 Haziran’da negatif anlamda kullanmayı başardı. Olsa ne iyi veya olursa fena olur seçeneklerinden politik bir çıktı yarattı. Şimdi, yine “beka davası” üzerinden “fena olur” olasılığını siyaset masasına sürüyor.

KEMAL CAN

Son yıllarda her seçimde olduğu gibi, yine “bir şey olmaz” ile “bu sefer sürpriz” arasındaki uzun parkur açılmış durumda. Araştırmalar, analizler, hissiyatlar çok geniş bir yelpazeye yayılıyor, hatta bir kısmı parkur boyunca fazla geziniyor, farklı farklı noktalarda beliriveriyor. Seçimden sonuç bekleyenleri en sert şekilde azarlayanların bile araştırma rakamlarına ilgilerini saklayamadıkları görülüyor. Buna karşılık, 20 yıldır her adımını anketlerle ölçtüren Tayyip Erdoğan, araştırmalara ilgisini ve güvenini kaybettiğini söylüyor. Galiba, hayal kırıklıklarından veya kazalardan korunmak için “totem yapan” sayısı da hiç az değil. Önemli ve şaşırtıcı sonuçlar için sevinç de, endişe de, “yok canım olur mu öyle şey” denilerek yatıştırılmaya çalışılıyor. Ayrıca, daha önceki seçimlerden biraz

daha farklı olarak, iktidar tarafından belirlenen atmosfer bu sefer daha az etkili, son aya girilirken bile çoklu ruh hali hâlâ devam ediyor. Sanki herkes başka bir seçime ilerliyor, başka bir seçimi takip ediyor gibi.

Bilindiği üzere iktidarın -Bahçeli tarafından çerçevesi çizilen- seçim stratejisi, bugün yürürlükteki “beka davası” söylemine dayanıyor. Çok erken ve yüksek dozda kullanıma giren kutuplaştırma dilinin şimdiden vardığı nokta, 31 Mart’a kadar nereye tırmanabileceğini belirlemeyi zorlaştırıyor. Erdoğan’ın “konsolidasyonu sürdürmemiz lazım” tespiti de, önemli bir iktidar bekası endişesine işaret ediyor. Dolayısıyla, iktidar genel seçimin bile üzerinde bir referandum tekrarı ruh haline

çok daha yakın. Muhalefet partileri ayrı, adayları ise daha da ayrı bir seçim havasında. CHP'nin kendi seçmenini de çok kızdıran, ortaklaştırılması zor taktik yığını bir tarafta. Metropol adaylarının her birinin başka bir dille, başka önceliklerle ama neredeyse bağımsız kampanya yürütüyor olması diğer tarafta. İYİ Parti ve Saadet Partisi'nin 24 Haziran'da sözünü ettikleri iktidarın oy konsolidasyonunu çatlatma, yükselen dip dalga iddiaları yine yürürlükte. HDP'nin "kazanırken, kaybettirme" politikası devrede.

Seçim ne işe yarar? Neyi ölçer? Ölçü nasıl sonuç doğurur? Tartıya güven olur mu? Bütün bu sorular da yine gündemde. Erdoğan'ın bölgede ters etki yarattığı görülen kayyım tehdidini "halk geri verse de alırız" seviyesine çıkartması, seçim kurullarının kararları tartışmaları iyice tırmandırıyor. Bütün bu soruların çok haklı gerekçeleri olduğu gibi, neredeyse tamamının cevaplarının belirsiz olduğu ortada. Ancak, on yılda on kere sandık kuran iktidarın, seçimlere yoğun ilgisi, hatta bağımlılığı da açık. Zafetlerini, gücünü ve meşruiyetini de, korkularını, zayıflıklarını ve kaybetme riskini de -her neyi ölçüyorsa- bu tartıdan devşiriyor. İktidar seçime aşırı bağımlılığını, herkesi de bu ölçüyle hizaya sokarak yaygınlaştırmak istiyor. Bir taraftan tek siyaset alanı, tek ölçü haline getirilen seçimin önemini korumak; bir taraftan da değişmezliği gösteren bir kalkana çevirmek ikilemini hem besliyor, hem iyice içine gömülüyor. Fakat, öncekilerden farklı olarak iktidarın muhalefete göre bu seçime çok daha fazla önem atfettiğini veya böyle bir hava vermek istediğini izliyoruz.

Çeşitli nedenlerle daha önce oy verdiği partilere kızmış, küsmüş, heyecan göstermeyi istemeyen veya bundan korkan muhalefet seçmeninde de, iktidarın son birkaç seçimdir pek hareketlendiremediği, yüksek vaatlerle de, endişelerle de pek motive olmayan destekçilerinde de, merak uyandırıcı bir sessizlik hakim. Hangisinin sessiz hareketliliğinin seçim sonucunu belirleyecek olduğu sorusu da ortada duruyor. İlk araştırma sonuçları, iktidar partilerinin korumaya çalıştıkları konsolidasyonun epey gevşediğine, ekonomik kriz tablosunun beklenenden fazla etki göstermeye başladığına dair işaretler veriyor. "Uçup gideceğiz" diye çıkarılan yolda, engelleri aşmak için öne sürülen "beka davası" bahanesi seçmeni yakalayamıyor. Her şeyi çözecek güçte olduğu iddiası, hep ciddi sorunlar açmaya muktedir odakların varlığı teziyle zayıflı-

yor. Düşmanlar çuvalı genişletildikçe, inandırıcılık sorunu da büyüyor. Daha önceki seçimlerde de potansiyel olarak var olan tavandaki ve tabandaki iç gerilimler daha zor dengelenebiliyor. İktidara yakın diye bilinen bazı araştırmacılar da, bu tezleri destekleyen gözlemler paylaşıyor.

Mesela, Türkiye'nin en kalabalık altı şehri; İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya ve Adana'da -ki toplam nüfusun yüzde 40'ı- iktidarın belediye başkanlıklarını kazanamaması ihtimali ciddi ciddi dile getiriliyor. Böyle bir olasılığın gerçekleşmesi, hem ciddi bir oy yüzdesi değişimi, hem de beş metropolün iktidardan muhalefete geçmesi demek. Muhalefet seçmeni açısından, hayal kırıklığının yıkıcılığından sakınmanın veya tutarlı-ahlaki gelmeyen siyasi taktiklerin ortağı olmaktan kaçınmanın anlaşılabilir bir tarafı yok. Elbette, olanın içine sinmemesi, olamayacaktan endişe etmek ve bunu dillendirmek de herkes için hak. Fakat, anti-demokratik yöntemlerle el konulmuş bütün kayyım belediyelerini -yanına yenileri de eklenerek- kaybeden, 32 milyon insanın yaşadığı en büyük altı metropolün tamamını muhalefete kaptıran, bir süredir devam eden oy kaybında ciddi hızlanmayla yüz yüze kalan bir iktidar resmi, en radikal "bir şey olmaz" ekibinin bile sırtını dönebileceği bir tablo değil.

Her şeyin son derece kötü, gidişatın olandan bile beter, eldeki imkanların ve seçeneklerin çok geniş sayılamayacağı bir tabloda, bazen elde sadece "başkası da mümkün" ya da "neden olmasın?" cümlesi kalabilir. Şartlar ve önceki deneyimler tam tersini söylese de, olasılığın şaşırtıcı gücü de burada saklı. Olasılığın kendisi, onu yaratabilecek aktörlere inanılmasa da, sonucu yaratacak yol-yöntemlere büyük güven duyulmasa da örtülü bir enerji üretebiliyor. Bazen birincil sonucu önemsizleştiren stratejik bir amaç, bazen sadece ihtimalin kendisine hayat verecek bir hissiyat taşıyıcı oluyor. Bugüne kadar "olasılığın" gücünü iktidar, referandum sırasında pozitif, 24 Haziran'da negatif anlamda kullanmayı başardı. Olsa ne iyi veya olursa fena olur seçeneklerinden politik bir çıktı yarattı. Şimdi, yine "beka davası" üzerinden "fena olur" olasılığını siyaset masasına sürüyor. Muhalefetin birlikte ve güçlü bir oyuncu olarak masaya oturmakta zorlandığı, ortak bir seçenek koyamadığı söylenebilir ama "başka olasılığın" hayaleti hâlâ havada, sokaklarda dolaşıyor.

Meydan mahkemeleri

Seçim stratejisini beka davası, kampanyasını da önüne gelen herkesi suçlama üzerine kuran iktidar sayesinde, yeni bir durumla daha karşı karşıyayız: Meydanların dev mahkeme salonlarına dönüşmesi. Ama sadece iddia ve hükmün olduğu, savunmanın bulunmadığı mahkemeler.

KEMAL CAN

Yargının siyasal bir araç olarak kullanılması, kararlarının hukuki gerekliliklerden çok siyasi ihtiyaçlara göre biçimlenmesi yeni bir şey değil. Türkiye'nin siyasi tarihinde pek çok siyasi hesaplaşma, davalar yoluyla ve yargı eliyle görülmeye çalışıldı. Sembol davalar, ibretlik kararlar yaşandı, tartışıldı. Bu davalarda bazen mağdur, bazen zalim olarak rol alanlar, kendi hikayeleri kadar ülkenin yolculuğunu da belirledi. On yıllarca devam eden, defalarca tam tersine dönen, etkileri senelerce bitmeyen, hiç tamamlanmayan davalar oldu. Mahkemeleri başları dik “medeni ölü” olarak terk edenler de oldu, hapisanelerden palavra “kahraman” olarak çıkanlar da. Bir ay önce, 9 Şubat'ta Gazete Duvar'da “Siyasetin yeni sahnesi, mahkeme salonu” başlıklı yazıda, siyasi alanın tıkanmasının/kapanmasının, mahkeme salonlarını nasıl siyaset meydanlarına çevirdiğinden bahsetmişim:

“Gazeteciler, akademisyenler, sivil toplum aktivistleri, sanatçılar, siyasetçiler en yoğun mesailerini adliye binalarında geçiriyor. Her kesimden insanın yolu, bazen haklarında açılan davalar için, bazen başkalarına açılmış davalarda destek olmak için mahkeme kapılarına çıkıyor. Sosyal medya hareketliliğinin önemli bir yüzdesi davalar etrafında dönüyor. Toplumsal-siyasal duyarlılıklar, eğilimler, hesaplar, beklentiler, her türlü nabız savcılarının açtığı soruşturma dosyalarından, duruşma salonlarından taşan bilgilerden takip ediliyor. Aynaların aynı, ayrıların ayrı yerde duruşu, davalardaki performanslara göre ölçülüyor. Siyasi sicil kayıtları davalara verilen (veya verilmeyen) reaksiyonlara göre tasnif ediliyor. (...) Mahkeme salonları, sadece güç sahibi olanların değil, hak arayan, itiraz eden, mücadeleyi sürdürenlerin de en önemli siyasi sahnesi. Duruşmalarda yapılan savunmalar, çoğu zaman

mecliste yapılan konuşmalardan daha politik, daha derinlikli ve bazen de daha etkili.”

Seçim stratejisini beka davası, kampanyasını da önüne gelen herkesi suçlama üzerine kuran iktidar sayesinde, yeni bir durumla daha karşı karşıyayız: Meydanların dev mahkeme salonlarına dönüşmesi. Ama sadece iddia ve hükmün olduğu, savunmanın bulunmadığı mahkemeler. Davacısı, savcısı, hakimi, jürisinin aynı kişi olduğu mahkemelerin kurulduğu kolektif linç meydanları. Bunlar öyle mahkemeler ki, kanıt denilen şey “ben dedim” veya “bende saklı” lafından fazlası değil. Bunlar öyle mahkemeler ki, söylenenlerin doğru olmadığını, tam tersinin geçerli olduğunu herkesin bilmesinin bir önemi yok. Savunmaya, gerçeğe, adalete yer yok. Aslında, gerçek mahkeme salonlarının son haline de epey benziyor. Mikrofonu eline alan başlıyor anlatmaya: “Onlar hain, bunlar ajan, şunlar terörist, ötekiler işbirlikçi.” Karşısında da, zaman zaman kendisi, kendisi olmasa bir yakını mutlaka o suçlu torbasına dahil edilmiş olsa da pek de dinlemeden alkışlayan bir kalabalık. Peki kanıt ne? “Açıklaşam şaşırırsınız”, “zamanı gelince”, “kasetler haftaya”, “bunlaar...” Hüküm peşin, yalan taksit taksit. Fazla soru soran olursa, o da terörist ya da hain.

İddianamelerde “adeta” diyerek suç tarif edildiği, herhangi bir yerde yazmayan ve muhtemelen asla yazmayacak olan suçlar icat edilen, savunma yaptığı için tutuklanan avukatların olduğu bir ülkenin, meydan mahkemelerinden de fazla şey beklememek lazım. En tepeden verilen hükümlerin infaz memurlarına dönüşen hakimlerin olduğu yerde, mahkeme salonuna dönüşen meydan nasıl kurulur: Ülkenin Cumhurbaşkanı, sosyal medya hesabına ittifaklar tablosu koyup, kendi istediği seçimi yapmayanların tamamını hakaret sıfatlarıyla tanımlamayı geçip açıkça suçlu ilan ediyor. İçişleri Bakanı bazı suçların kendi korumasında olduğunu, bazı insanların ise yasal haklarının keyfine göre kaldırıldığını ilan edebiliyor. Bir gazete, seçime giren bir partinin lehine propaganda yapıldığı için insanların gözaltına alındığını yazmakta sakınca görmüyor. AKP’li bir belediye başkan adayı, Türkan Saylan’dan Bahriye Üçok’tan, Uğur Mumcu’dan devlet, bayrak, din düşmanı diye bahsediyor. İmam-cemaat diyalektiği meydan mahkemelerinde de işliyor.

İktidara yakın gazete ve televizyonlarda yapılan haberler, sokak röportajları, sosyal medyadaki paylaşımlar, meydan mahkemelerinin aslında ne işe yaradığını gösteriyor. Meydan mahkemelerinde atılmış suçlar ve gerçekliği -hatta olup olmadığı bile tartışmalı- kanıtlara dair sözler, sokağa propaganda malzemesi olarak taşınıyor. Yüzlerce hafta bir türlü gelmeyen “görüntülerin yayınlanacağı cuma”, “elimizdeki kanıtları bir bilerseniz” veya “bütün belgeler elimizde” gibi, daha söylenirken inandırma derdi olmadığı açık olan boş deliller tekrarlanan ezberlerin ham maddesi oluyor. Kanıtlanması gerekmeyen iddialar ve hükümden ibaret meydan mahkemesi, alkışlayan ve seyreden kalabalıkların dilinde her yere taşınıyor. Zaten ülkenin yöneticileri ve özellikle de Erdoğan yargıya talimatlarını meydanlardan vermeyi seviyor. Hükümleri açıklayıp gereğinin yapılmasını istiyor. Dolayısıyla, meydan mahkemelerine bu açıdan bir ihtiyaç yok, oradaki -ve izleyen- kalabalık da jüri rolünde değil. Hükme ve infaza tanıklık etmek, onay vermek; verilen hükmü, kanıtları önemsiz hale getirecek biçimde yaymak, taşımak ve tekrar etmekle görevli.

Meydan mahkemeleri kurmak, hukuk dışı davaları sokakta görmek, aslında adaletsizliği kolektif hale getiriyor. Yalan veya olmayan kanıtlara, yalancı şahitler, açık-gizli tanıklar tutmanın kitlesel gösterileri düzenleniyor. Yüzyıllarca cezaların herkesin gözü önünde infaz edilmesi, otoritenin kabul ve güç imkanını genişlettiği için uygulandı. Hâlâ uygulanıyor. Meydan mahkemeleri, infazla birlikte hükmün verilmesini de seyirlik hale getiriyor. Fakat bu “açıklık”, ne kadar adil davranıldığına göstermek için değil, adaletsizliği, hukuksuzluğu bir gösteri içinde normalleştirmek için. Mesnetsiz, haksız suçlamalar için, olmayan, açıklanmayan, zayıf kanıtları kalabalığın “zımnı” onayından geçirmek ve iddialarla birlikte vebali de onlara taşıtmak azımsanmayacak bir fayda sağlıyor. Çünkü, zayıf kanıtların veya “zamanı gelince” diye saklanan şantaj malzemesinin sürekli masaya sürülmesinin iddiaları güçlendirmeyeceğinin elbette herkes farkında ama bunların aksi kanıtlanırsa, yalan olduğu doğrulansa bile dolaşımda kalmasında kitlesel duruşmalar çok imkan sunuyor.

Beka gömleğinin örtemeyeceği çaresizlik

Beş senedir yapılan yedi seçim -veya referandumda- (2014’de iki, 2015’de iki, 2017’de bir, 2018’de iki) hikayesi bitmiş AKP ve aşırı kişiselleştirilmiş Erdoğan iktidarının devamı için şapkadan hep aynı tavşan çıkıyor: İktidarın bekası ile memleketin selameti arasında kurulan zorlama ilişki ve pozitif-negatif argümanlar eşliğinde Erdoğan’ın güçlerinin korunması/artırılması görüntüsünün devamı.

KEMAL CAN

Kantarın topu (topuzu) iyice kaçtı. Tamam olmamış, görülmemiş bir şey değil belki ama yerel seçim öncesinde oluşan siyasi atmosfer, kutuplaştırıcı tahrikler ve nefret dili, sadece saldırı altında olanları değil, saldırıya katılması istenenleri bile isyan ettirecek noktalara ulaştı. İktidarı destekleyen seçmenler, bazıları daha önce gönüllü tetikçilik faaliyetlerinde sınır tanımamış yandaş kalemler bile, liderlerini, sözcülerini sağduyuya çağırarak zorunda kalıyorlar. Resmi sözcüler, daha fütursuz olması beklenen sokak hatiplerini fersah fersah geçen performanslara imza atarken, çok büyük haksızlıklara bugüne kadar sessiz kalmayı becermiş olan iktidar yandaşları, üzerlerine yapışacak etiketten daha çok korktukları için, aforozu göze alıp açık itirazlar dile getiriyorlar.

Haberini yapanlar, üzerine yazı yazanlar birer birer iddialarını, suçlamalarını geri alır, sosyal medya paylaşımlarını siler, daha önce pek görülmemiş biçimde özür dilerken, Erdoğan tıpkı Kabataş İskelesi ve Dolmabahçe Camii olayında olduğu gibi, “Ezan protestosu” suçlamasını -kışkırtmasını- meydanlara taşımaya devam ediyor. Meydanlarda tam olarak ne söylendiğini dinlemeden alkışlayanlar bulunabilse de, sokaktan pek bir destek gelmiyor, desteklemek resmi sözcülere kalıyor: AKP Sözcüsü Ömer Çelik, Cumhur İttifakı'nın bu seçimdeki metin yazarı Bahçeli, doğru olmadığı apaçık iddiaları tekrarlamakta bir beis görmüyor. Bir süredir her fırsatı, olan olmayan her imkanı kullanarak yürütülen suçlama, karalama kampanyaları neredeyse her kesime yaygınlaştırılarak, dizginden boşalmış halde sürdürülüyor. Rakiplere hapis tehdidine, sokakları dar etmeye hatta sinkafa varan seçim konuşmaları gündelik hale geliyor.

İktidarın seçim kampanyasının şirazesinin iyice kayması, ölçü ve ayar tutmaz bir hale gelmesi, sadece suçlama ve saldırılarla da sınırlı değil. Oy verme ile ahirette başa gelecekler arasında kurulan ilişkiden, camilere protokol sokan imamların ettiği duaya kadar her türden istismar devrede. Fakat asıl çarpıcı olan, iktidarın kullandığı tek malzeme olan “beka davası” söylemini etkili kılmak için ileri sürülen argümanlardaki aşırılık: AKP Genel Başkan Yardımcısı Mahir Ünal, muhalefet partilerinin desteklenmesi için “PKK telsiz anonsu geçiyor” diyor. Cumhur İttifakı'nın Ankara adayı Özhasseki, seçimi kaybederlerse su faturalarını DHKP-C militanlarının getireceğini iddia ediyor. İçişleri Bakanı

Soylu, “31 Mart'ta iktidar zafiyeti oluşursa, mülki amirlerin 6 yaşındaki çocukların maskarası” olacağını ileri sürüyor. Bırakın bu iddiaların saçmalığını, dile getirilmesinin kimin çaresizliği olacağını idrakinde bile güçlük olduğu anlaşılıyor.

Bir tarafta akıl, izan, edep ve adap sınırı olmayan suçlamalar, diğer tarafta iler tutar tarafı olmayan akla ziyan korku hikayeleri. Bir taraftan dünyanın en etkili gücü olma, en süper ekonomisi olma iddiası, diğer taraftan yerel seçimdeki oy kaybıyla maskara olma korkusu. Bir tarafta hepsini ezdik, bitirdik, gücümüzü kabul ettiler övünmesi, diğer tarafta “maazallah bizi iki dakikada götürürler” endişesi. Bir tarafta “evet deyin sizi uçuralım” vaadi, diğer tarafta iki yıl geçtikten sonra “aman bizi kolların” yakarması. Bir tarafta türlü sıkıntıları artık dayanılmaz hale gelmiş olanları “yok bir şey” deyip “varlık kuyruğuna” sokmak, diğer tarafta “tek derdiniz benim iktidarım olsun” dayatması. “Beka davası” denilen şeyin kimin bekasından bahsettiğinin saklanamaması, hatta avaz avaz bağırılması. Bütün bu tablo, herhangi birinin ifşa etmesine gerek olmayacak açıklıkta bir çaresizlik halini gösteriyor. Böylesi zorunlu abartının ve fren tutmaz aşırılığın gösterdiği başka ne olabilir?

İktidarın çaresizlik ve sıkıntılarında bahsedilince, muhalefet cephesindeki çeşitli çevrelerden yüksek itirazlar yükseliyor. Kimi hüsnü kuruntu, kimi mesnetsiz umut tacirliği suçlaması yöneltiyor; bazıları öngörüsüzlük, bir kısmı da kötü niyetli iyimserlikten bahis açıyor. Bu, edep sorunlu iktidar seçmenininin 24 Haziran'da kazanmalarını kutlama sloganının karşı cephedeki simetrisi, kabullenişe öfke kalkını bulmak. Siyasi sürece kısa bir aralık-taki seçim sonuçlarıyla bakınca, hep “adam kazandı” oluyor. Galiba mevcut iktidarın yıkılmaz bir sağlamlıkta olduğuna inanç, bazı muhalefet çevrelerinde iktidarı destekleyenlerden bile daha fazla. “Sonuç” değişmedikçe bir şey olduğuna, tatmin olunmadıkça bir şey yaşandığına inanmamayı veya tahammülsüzlüğün getirdiği aceleciliği anlamak mümkün ama toplumsal süreçlerin çok sayıda değişkenle ilişkili başka bir ritmi olabileceğini de kabul etmek gerekir.

Türkiye'deki mevcut tablonun ürettiği, içine girdiği siyasi ve ekonomik tıkanma ve bunun üretebileceği sonuçlar konusundaki tartışmalarda pek taze olmayan ama hep güncel kalan bir yaklaşım var.

Uzunca bir süre -yapısal nedenler ya da dönemsel etkilerle- ekonomik kriz uyarısı yapanlara, “hani nerede?” diye soruldu. Ekonomik kriz apaçık ortaya çıktığında ise oluşan etkiler-tepkiler tatmin edici bulunmadı. Siyasi tıkanma, mevcut iktidarın yönetememe krizi konusunda da benzer reaksiyonlar veriliyor: “Öyle diyorsunuz ama sonuç yine değişmiyor” denilerek, her şeyin aynı kalmasını sağlayan “mutlak gerekçeler” aranıyor. Oysa, ekonomik, toplumsal ve siyasal süreçler, tatmin edici bir belirginlikte ortaya çıkmadığı veya istenen hız ve ivmeye ulaşmadığında da, önemli ve kalıcı sonuçlar verebiliyor. Hatta, en güçlü görünenler onu sarsacak bir dinamik harekete geçmezken bile kendilerini tüketen sürecin ateşini harlıyor.

Beş senedir yapılan yedi seçim -veya referandumda- (2014’de iki, 2015’de iki, 2017’de bir, 2018’de iki) hikayesi bitmiş AKP ve aşırı kişiselleştirilmiş

Erdoğan iktidarının devamı için şapkadan hep aynı tavşan çıkıyor: İktidarın bekası ile memleketin selameti arasında kurulan zorlama ilişki ve pozitif-negatif argümanlar eşliğinde Erdoğan’ın güçlerinin korunması/artırılması görüntüsünün devamı. Sloganları, kampanya ağırlıkları değişse de, 2012’den itibaren belirginleşen savunmaya çekilmiş iktidar stratejisi, aynı sonucun peşini sürüyor, yavaş erimeyi durduramasa da netice alıyor. Ancak, 31 Mart seçimine doğru ortaya konulan beka davası söylemi ve eşlik eden performans, asıl ihtiyacı, çaresizliği ve korkuyu fazla çıplak, pek görünür ve çok kaba biçimde açık ediyor. Bahçeli’nin, Erdoğan’ı mecburiyet ipiyle sıkı bağlamak için Cumhur İttifakı’na giydirdiği “beka gömleği”, “kralı” daha da üryan bırakıyor. Beka Davası ipinin, bunu sıkı bağlayanı nereye sürükleyebileceği konusunda da, medyascope’daki konuşma ve yazıyı [buraya](#) bırakayım.

Seçim neyi çözer, ne gösterir?

31 Mart'ta yerel seçim yapılacağı için doğrudan bir iktidar değişikliği ihtimali pek gerçekçi değil. Ayrıca -söz konusu bir genel seçim olsaydı da- muhalefetin bir iktidar alternatifi oluşturduğunu kendileri dahil söyleyen kimse yok. Fakat bu seçimin iktidarın meşruiyeti ve zafiyeti konusunda belirleyici olacağı tezi asıl olarak iktidar sözcüleri tarafından ısrarla dile getiriliyor.

KEMAL CAN

Topu topu on gün kaldı. Seçimin ne kadar yaklaşmış olduğunu meydanlarda, televizyon ekranlarında yapılan konuşmalardaki ayarsızlıktan da anlıyoruz. Son düzlük, son hamle, son çare baskısı ağızlarla kulakların irtibatını iyice kesmiş durumda. Kimi kendi kurduğu stratejiyi mayınlıyor, kimi kurulan tuzaklara balıklama atlıyor. Bir tarafta, siyasi tercihi nedeniyle bir grup vatandaşın rehabilitasyona tabi tutulması ihtiyacından bahseden belediye başkan adayı, diğer tarafta aynı adayın seçilse bile bedel ödeyeceğini, seçildiği şehre de bedel ödettireceğini söyleyen Cumhurbaşkanı.

Mesnetsiz suçlamaların, dayanaksız ithamların, haksız etiketlemelerin giderek koyulaştığını, kara propandaya, kirli siyaset diline daha geniş alanlar açıldığını

görüyoruz. Sadece saldırırken değil, savunma yapılırken de hak-adalet, edep-adap ölçüsünün kalmadığını görüyoruz. Örneğin, iktidar sözcüleri ve medyası tarafından bir karalama kampanyasına maruz kaldığını söyleyen Mansur Yavaş, aynı sözcülerin ve medyanın HDP hakkındaki iddialarını tekrar etmekte bir sakınca görmüyor. İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener, HDP ile yan yana durma "suçlamasını", AKP'ye "sizin yüzünüzden 6 milyon oy aldılar" diyerek cevap veriyor. İçişleri Bakanı söylediklerinin doğru olmadığını yüzüne söyleyenleri karakola aldırıyor.

Seçimin iyice yaklaşmasını, seçmenin küskünlüğüne rağmen şimdiye beklendiği kadar yükselmeyen "seçim ne işe yarar?" tartışmasının yeniden canlanmasından

da anlıyoruz. Özellikle Erdoğan'ın daha önce kayyım atanmış belediyeler için söylediği, "ellerinden tekrar alırsın" tehdidini Ankara için de tekrarlaması meseleyi alevlendirdi. "Her şey boş, kazanmasa bile kazandım der, kaybetse bile kazananın elinden alır, onu yapamasa iş yaptırmaz" şeklindeki bir fikri zincir yine dolaşma girdi. Birbiriyle tamamen çelişiyor olsa da, sandık manipülasyonu, seçimleri tanımama, seçime ihtiyacı olmama gibi argümanlar aynı iddianın içinde kullanılmaya başlandı.

Sezai Temelli ve Mansur Yavaş atışması da, zaten biraz netameli olan "ehveni şer" zorlanmasını, stratejik davranma sıkıntısını tazeledi. Kemal Kılıçdaroğlu'nun "HDP Genel Başkanı'nın ne dediği bizi ilgilendirmez" diyerek, kendi adayının söylediğinin ne kadar ilgilendirdiğine cevap vermemesi de pek başarılı bir savuşturma olmadı. Mansur Yavaş'ın pek hevesli biçimde içine atladığı tartışma, mevcut haliyle iktidarı kesmediği için, Hürriyet Gazetesi ve CNNTÜRK'e hazırlanan yalan haberle köpürtülmeye çalışılması da "hakkıyla" kullanılmadı. Bu anlamda, acele harekete geçmeyen Ekrem İmamoğlu'nun, meseleyi üretilen yalan haberle karşılama becerisini not etmek gerek.

Muhtemelen bu siyasi tablo çok değişmeden hatta biraz daha sertleşerek devam edecek. "Seçim ne işe yarayacak?" tartışmaları da öyle. Kalan sürede, büyük bir boykot kampanyası, yeni muhalefet örgütlenmesi beklenmediğine ve muhalefet partilerinin herhangi birinde seçimden çekilme diye bir gündem olmadığına göre, verili durum üzerinden konuşmak gerekiyor. Konuyu hissiyattan, küskünlüklerden, kişisel tercihlerden biraz ayırıştırarak serinkanlı bir zemine oturtmayı deneyelim. "Seçim ne işe yarar?" tartışması iki ana eksen üzerinde yürüyor. Birincisi, seçimin iktidar değişikliğine yol açıp açmayacağı; ikincisi seçimin sayısal bir ölçüm değeri olup olmadığı. Her iki seçenek için de farklı uçlara savrulan "mutlak" kanaatler veya hangi oranda etki yaratabileceğine dair ayrışan değerlendirmeler mevcut. 31 Mart'ta yerel seçim yapılacağı için doğrudan bir iktidar değişikliği ihtimali pek gerçekçi değil. Ayrıca -söz konusu bir genel seçim olsaydı da- muhalefetin bir iktidar alternatifi oluşturduğunu kendileri dahil söyleyen kimse yok. Fakat bu seçimin iktidarın meşruiyeti ve zafiyeti konusunda belirleyici olacağı tezi asıl olarak iktidar sözcüleri tarafından ısrarla dile getiriliyor. Muhalefet ise, daha önceki seçimlerden farklı olarak "bu seçimde tamam" iddiasını kullanmıyor, hatta AKP seçmenindeki bir çözülme olasılığını zayıflatmamak için özellikle uzak duruyor. Mesele değişiklikten çok, iktidarı geriletme üzerine kuruluyor.

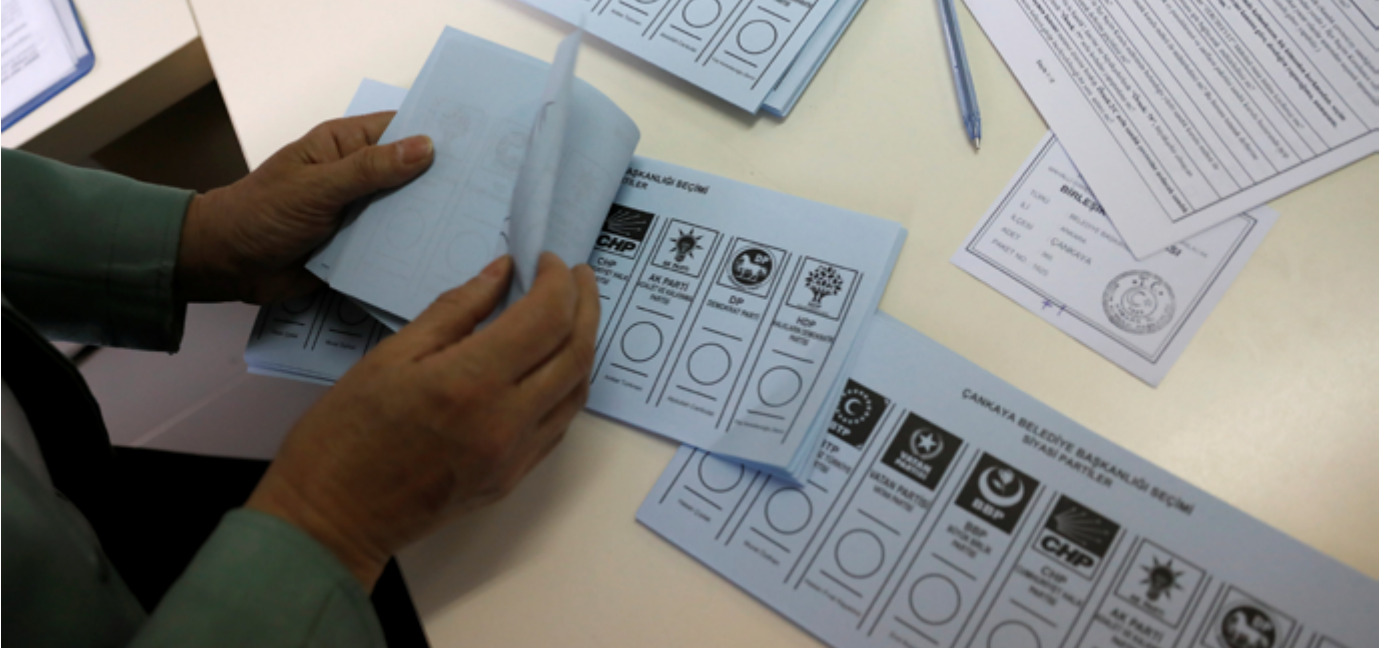
"Seçimle iktidar değişir mi?" sorusu en azından 31 Mart için güncel olmadığından tartışmanın ikinci ekse-

ni, yani seçimlerin ölçüm değeri ve yaratabileceği artçı süreçler öne çıkıyor. İttifaklar, kazanırken kaybettirme stratejisi, hazım sorunları yaratan formüller, sonuç aldığı görülen veya bir işe yaramayan taktikler, iktidarı geriletme iddiaları da hep bu eksen üzerine kurulu: İktidar seçmenindeki konsolidasyonun gevşemesiyle, bunun sayısal sonuçlara yansımaları; bazı önemli merkezlerde yerel iktidarın el değiştirmesiyle, iktidarın kaybedebilir olduğunun gösterilmesi. Kampanyaların gidişatında, iktidar sözcülerinin bu duruma daha fazla ihtimal verdiği veya veriyor gibi görünmeyi tercih ettiği izleniyor. Muhalefet tarafındaki kararlı itirazcıların bir kısmı, iktidarın böyle bir sayısal tabloya izin veremeyeceği, bir kısmı ise böyle bir tablo görülsün bile bir sonuç yaratmayacağı fikrinde ısrarlı. Seçimlerin verdiği sayısal sonuçların hangi seçimden sonra "anlamsız" hale geldiğini, hangilerinin sayılıp, hangilerinin ne kadarının geçerli kabul edileceğini belirleyen tariflere pek ulaşamıyor. Seçim usulsüzlüklerinin, üzerine konuşulan verileri hangi oranda bozduğu konusunda da, bunu bir inanç meselesi yapmaktan fazla çalışma yok. Hatta, aynı cümle içinde geçersiz kabul edilen seçimlerden ve yine o seçimde "aşılmış barajlardan" bahsedenler çıkabiliyor.

Bir iktidarın gücü, yaptıklarından, yapabildiklerinden, yapabildikleri karşısında gelişen direncin kuvvetinden ama en fazla da devam ettirebildiği toplumsal destekten takip edilebilir. Arkasında sayısal olarak ifade edilecek bir toplumsal destek olmaksızın veya buna ihtiyaç duymadan iktidar gücü kullanmanın mümkün olduğu rejimler, modeller mevcut. Fakat -bütün rejim değişikliği iddialarına rağmen- Türkiye'deki iktidar koalisyonunun meşruiyetini sandığa dayandırmaktan vazgeçmesi değil, yerel seçimleri bile referanduma dönüştürdüğü görülüyor. Muhalefet açısından da, bu restleşmenin politik olarak nasıl karşılanması gerektiği kritik soru: Seçimlerin mi, seçim sonuçlarının mı meşruiyet zemini olmaktan çıkartılması daha güçlü ihtimal, elde hangisinin araçları var ve an itibarıyla belirleyici eğilim hangisine yakın.

Yine bir başka kritik soru, iktidar -ekonomik göstergelerde de olduğu gibi- zorlamalarla sayısal verileri gerçekte olduğundan ne kadar uzağa taşıyabilir? Olanı ne kadar lehine bükebilir? Hiç olmayan bir şeyi, var gibi gösterebilir mi? Seçimlerin sayısal verileri tamamen çöp müdür? Bu kritik sorulara verilecek cevaplarla ilgili çok sert tartışmalar açılması mümkün ama "boş ver gitsin" veya "içimden gelmiyor" şeklindeki kişisel tutumların siyasi tavır haline getirilmesi çok rasyonel durmuyor. Seçim kalıcı bir çözüm getiremeyebilir ama hiçbir şey göstermediği, gösteremeyeceği de fazla zorlama. Ayrıca, seçimin neyi göstereceği konusunun sadece iktidara bırakılması da pek akıllıca görünmüyor.

Dersin değil sınavın zamanı

Soylu'nun "gün ders verme günü değil", Erdoğan'ın "kazansalar da bedel ödetiriz", Bahçeli'nin "ekmek sonraki iş" sözleri, iktidar seçmenindeki kopmanın/erimenin kabul edilebilir sınırı geçtiğinin göstergesi sayılabilir. Çünkü, ölçsüz bir saldırganlıkla muhalefeti merkeze koyan kampanya stratejisi yeterli baraj yaratamadığı gibi, aksine erimeyi hızlandırıcı bir etki de yarattı.

KEMAL CAN

"Zaman ders verilecek zaman değil." Bunu söyleyen, son zamanların en "veciz" cümlelerini bulan ve kullanan İçişleri Bakanı. Önce gerçeküstü, hatta distopik senaryolar eşliğinde kurulmaya, inandırıcı yapılmaya çalışılan endişe, "ne olur bize zafiyet yaşatmayın" şeklindeki yalvarma sınırına dayanmış durumda. Yani verilecek/alınacak bir ders, yenilecek bir dayak var da, sadece zamanı değil. Dersi, cezayı bir zahmet erteleyin ricası, yakarması. Cumhurbaşkanı'nın "seçilseler bile kalamazlar" diyerek tehdit sopasını kullandığı çıkışında da, ortağı Bahçeli'nin "ekmeği, işi sonra buluruz" avutmasında da aynı ton var aslında. Fütursuz, saldırgan ve aşırı sert kampanyanın

görünen yüzünün hemen yanında beliriveren ezik, yenik, çaresiz ikiz kardeşin silueti, gölgesi hiç gitmiyor. Bütün bu kampanyanın, beka davası söyleminin özeti; iktidarın seçmeni "bize bakarak değil, onlara bakarak karar verin" fikrine, yani dikkatin kendi üzerlerinden muhalefete çevrilmesine ikna etme çalışması. Sonuçta her zaman alışık olunanın tersine sürekli Erdoğan değil, muhalefet konuşuluyor. Bu, hem bir risk hem de bir fırsat. Hem çaresizlikten hem kurnazlıktan. Ama hangisine daha çok yaradığını 1 Nisan'da öğreneceğiz.

Seçime "hazırlıklı" olmak, sandıkları doldurmak/

patlatmak; muhtarlara seçmen, polise sandık taşımak; YSK'yı, medyayı, sonuç ekranlarını bağlamak; devletin imkanlarını, imamların dualarını seferber etmek. Ancak bütün bunların yetmediği, anketleri olduğu gibi olası sonuçları da güvenilir olmayan şeyler hâlâ var: Kendi belediye başkanlarını görevden alarak, siyasetin gereğine uymuyor deyip ortağa posta koyarak -ama hemen vazgeçerek- sağlanamayan canlanmanın sıkıntısı. Saklandığında pek işe yaramayan, artık ancak açıkça itiraf edildiğinde inandırıcılık kazanan iktidarın beka korkusu. Erdoğan'ın teşkilatlarla yaptığı toplantılarda, kendi seçmenine hitaben meydanlarda sık sık dile getirdiği konsolidasyonu koruma ihtiyacı. Yapılan araştırmalar, ortaya çıkan anketler bir kenara bırakılsa bile, atılan her adımda, söylenen her sözde yaratılmaya çalışılan endişeye eşlik eden sahici bir korkunun izleri. Üstelik, bazen satır aralarında, bazen ulu orta ifadelerle saklanamayan; bazen de açıkça itiraf edilen, hatta altı çizilen bir durum bu. Ayrıca, ortaya konulan tablo sadece bugünle ilgili gibi durmuyor, 1 Nisan sonrası uzanan tarafları da var.

Bahçeli'nin Erdoğan'a hediye ettiği, Süleyman Soylu'nun da tepesinde sürekli sallanmasına yardımcı olduğu beka kılıcı, iktidar için hem bir sığınak, hem de altında kalabileceği bir sorumluluk. Çünkü, Hakkı Özdal'ın dünkü "1 Nisan sabahı: Ya devlet başa, ya..." makalesinde yazdığı gibi "eğer siz bir seçime devlet olarak katılıyorsanız, onu kaybettiğinizde de ya 'devlet seçimi kaybetmiş' olur ya da siz devleti kaybetme riskiyle karşı karşıya kalırsınız." İşte telaş da, kontrolden çıkan saldırganlık da bu yüzden. Fakat, olanları, yaşananları, söylenenleri tamamen bir panik havasının mahsulü veya çaresizlik eseri saymak da çok doğru olmaz. Rasyonel bir kampanya aklının ve asıl olarak da sonuçlar ortaya çıktıktan sonra konuşulacak seçenekleri daraltma uyanıklığının izleri de mevcut. Yine Hakkı Özdal'ın yazısının sonunda sorduğu sorular da bununla ilgili: "Meşruyetini artık sadece tutuklamadan, kayyumdan alan bir 'devlet' kendisini oluşturan ittifakların tümünü etrafında tutabilir mi? Yoksa egemenlik ilişkileri, 'ya devlet başa' mottosu için 'yeni' bir çözüm üretmenin, olası 'yeni' çözümleri devreye sokmanın yollarına mı bakar?"

Büyük ölçüde Devlet Bahçeli imalatı olan "beke davası" kampanyası, iktidar-devlet eşitliğini zorunlu kılıyordu. Ancak, 24 Haziran seçimlerini de erkene almaya neden olan bir başka zorunluluk, başlayan ve artacak olan gerilemenin kabul edilmesi ve ona göre pozisyon alınmasıydı. İttifakı güncelleyen, daha güç-

lü bir yapışkanla perçinleyen de, hem bu iktidar-devlet özdeşliği hem de siyasal destekte ortaya çıkan zafiyet alametlerinin birlikteliği oldu. Bir erime, gerileme ve kısmi bir kopuş eğilimi ortaya çıkmış, yavaş ilerleyen bir trende dönüşmüş ve konjonktür bunu hızlandırma riskleri getiriyorsa ne yapılabilir? Bu eğilimi tersine çevirecek yeni bir hikaye yaratılır. Rahatsızlıkları giderebilecek inandırıcı çarelere yüklenilir. Seçmeni ateşleyecek yeni bir vaat paketi veya motivasyon üretilir. Peki bunları yapmanın imkanları yoksa ve bulunan formüller pek işlemezse ne yapılır? Koparı, gideni, eriyeni durduramıyorsan, durduramadığını kabul eder ve gidebilecekleri alternatifleri tıkamayı denersin. Senden gidenin, başkasının olmasını durdurmayı denersin. "Biz" daha iyiyiz diyemiyorsan, "onlar" çok kötüyü anlatırsın. Riskli olduğu kadar, fırsatçı olan aşırı saldırgan seçim kampanyası böyle bir akılla kuruldu. Yani, kendi oyunu konsolide etmekten çok, muhalefeti bulunduğu alanda, bulunduğu seviyede konsolide etmeye yöneldi. Zaten kendisini alternatif olmanın çok uzağında tutan, birlikteliğinden mahcup muhalefete karşı da bunun çok kolay işleyeceği düşünülürdü.

Soylu'nun "gün ders verme günü değil", Erdoğan'ın "kazansalar da bedel ödetiriz", Bahçeli'nin "ekmek sonraki iş" sözleri, iktidar seçmenindeki kopmanın/erimenin kabul edilebilir sınırı geçtiğinin göstergesi sayılabilir. Çünkü, ölçüsüz bir saldırganlıkla muhalefeti merkeze koyan kampanya stratejisi yeterli baraj yaratamadığı gibi, aksine erimeyi hızlandırıcı bir etki de yarattı. Bunun, alınabilecek bütün önlemlere rağmen, önemli kayıplarla görünür olacağı bir tablo ihtimali hayli yüksek. Bundan sonra kampanyanın zaten var olan risklerinin geri çevrilmesi çok zor ama bu aşamadan sonra da muhalefete dönük yüklenmenin gevşemesi değil, artması beklenir. Ancak bu yüklenme, seçime dönük değil, daha çok seçimden sonrasıyla ilgili olacak: Ders verilmiş, dersini almış, sert bir karşı atağa hazır, pes etmeye niyetli görünmeyen ve hâlâ alternatifi olmayan bir iktidar ittifakı seçeneğini canlı tutmak. Ancak, yüzdeler itibarıyla olmasa bile sayısal olarak ciddi bir gerilemenin görüleceği seçimden sonra, 4,5 yıl sürecek kesintisiz stabil bir siyasi süreç gerçekçi durmuyor. 17 yıllık AKP iktidarının başlangıç seviyesine yakın bir noktaya gerilemiş oy grafiğinin de yeniden bir dalgalanma ile yukarıya döndürülmesi hiç kolay değil. Dolayısıyla, "şimdi zamanı değil" denilen dersin, seçmene ilişkin son bir ikna hamlesi olmaktan çok, sınav tarihi hatırlatması olarak okunması da mümkün.

Seçim okuma kılavuzu

Reform paketleri, dev kalkınma hamleleri, sorunlara mucize reçeteler, birer yıllık ertelemelerle önce referandumu sonra Cumhurbaşkanlığı seçimini, şimdi de yerel seçimden sonrayı beklemek zorunda. Verilecek dersler bile sonraya bırakılmalı. Muhalefet aktörlerinin de etkili bir alternatif söz kurmak için hep ileriye doğru itilen bir ajandaları, önce aşmaları gereken bir barajları var. Her seçim öncesinde başlayan bu biçimlendirme, doğal olarak seçim sonuçlarını okurken de devrede.

KEMAL GAN

Kırk sekiz saat geçmeden merak edilen bazı soruların cevapları sandıklardan gelecek. Bir yandan da, cevap bekleme sırasına girecek yeni sorular yine aynı sandıklardan çıkacak. İktidarın yürüttüğü kampanyayla bir referanduma dönüştürülmüş olsa da, seçimde yerel seçim alışkanlığı ve algısı hala yüksek. Seçimle ilgili yaygın merak da, büyükşehir sonuçlarına odaklanmış durumda. Kazanan-kaybeden resmini en anlaşılır biçimde göstereceği için, herkesin ilk bakacağı büyükşehir belediye başkanlıklarındaki sonuçlar olacak. İktidar İstanbul'u kaybetti mi? Mansur Yavaş Ankara'yı aldı mı? Önemli şehirlerde durum ne? Sürpriz bir el değiştirme görüldü mü? 'Bizim orda' kim kazandı? İktidar tarafında rahat bir soluk alınıp alınmayacağını, muhalefet tarafında bir sevinç havası oluşup oluşmayacağını ilk etapta bu sonuçlar gösterecek. Sonra, karmaşık ve kuralsız ittifak düzeni nedeniyle sağlıklı ölçülmesi neredeyse imkansız hale gelen genel destek seviyelerine bakılacak. Kampanyanın başında Bahçeli tarafından çizilen yüzde 52 çitası ve son dönemdeki "zaman ders zamanı değil" "bizi zafiyete düşürmeyin" sözleri nedeniyle Cumhur İttifakı'nın aldığı toplam oy dikkatle takip edilecek. Ekonomik kriz iktidar oylarını gerilettili mi? Bütün yakarmalara rağmen seçmen ders vermekte ısrar etti mi? Beka davası ne kadar tuttu? Konsolidasyon sağlam mı, çözüldü mü? Yüzde 51 kime geçti? Elbette, geri alınacak kayyım belediyelerindeki oylar ve değişen oranlar da, bir grup seçmen için belki diğer rakamlardan bile önemli olacak.

Bazı belediyeleri iktidarın kaybetmesi, önemli merkezlerde muhalefet adaylarının kazanması, iktidar ve muhalefet oylarındaki dengenin küçük farklarla da olsa değiştiğinin görünmesi, her şeyi değiştirecek siyasi tablo üretir mi? Bu sorunun cevabı, sadece sayısal sonuçlara bakarak verilemeyecek kadar karmaşık. Alınacak sonuçlara nasıl muamele yapıldığı, nasıl kullanılacağı çok daha fazla belirleyici olacak. Oranı ne olursa olsun iktidarın geriletilebildiğinin, yenilebilir olduğunun, beş yıldır yavaş ama düzenli biçimde düşen oy kaybının hızındaki değişimin görülmesi elbette önemli olacak. Bunun orta ve uzun vadede siyasi sonuçlar yaratması, bazı süreçleri etkilemesi kuvvetle muhtemel, hatta kaçınılmaz. Fakat, 29 Mart 2009 ve 7 Haziran 2015 seçimleri düşünüldüğünde, iktidarın seçimleri etkilemekteki yetersizliğini seçimde uğradığı kayıpları önemsizleştirerek

telafi edebildiği de hatırlanacaktır. Söz konusu iki seçimde de, iktidar -31 Mart'ta 2019 için en iyimser muhalefet beklentilerinin, en abartılı anketlerin bile beklemediği kadar- büyük oy kayıplarına uğramıştı. AKP 2007 ile 2009 arasında toplamda yüzde 8'in üzerinde oy gerilemesi; 2011 ile 2015 arasında ise yüzde 9 seviyesinde bir kayıp yaşadı. Bu erime, bir alternatif öne çıkmadığı için etkili bir siyasi sonuç üretmediği gibi, iktidar tarafından da sonuçtan ders çıkartmak şöyle dursun hayli agresif biçimde yenilgiyi yok sayma tavrıyla karşılandı. Her iki bozgunun ardından, kuvvetli ittifaklar -ve onun uzantısı verimli düşmanlar- bulunarak veya yenilenecek kayıpları telafi etti.

İktidarın kampanyasının son düzlüğüne hakim olan dile baktığımızda, neredeyse bütün sorunlarla ilgili "çözümler" gibi, hesap sormaların da seçim sonrasına bırakıldığını, bunun ısrarla altının çizildiğini görüyoruz. Hesap sorulacaklar listesi, "GBT"leri biriktirilen adaylar, yabancı yatırımcılar, yerli otomobil işini ağırdan alanlar, eski yol arkadaşları, daha önce her adım için rehberliğine başvurulmuş anketçiler, bütün muhalefet partileri genel başkanları, Anzak torunları şeklinde uzayıp gidiyor. Olası bir yenilgi veya yeterince tatmin edici bulunmayan bir sonuç için faturaların şimdiden hazırlandığı veya öyle bilinmesinin istendiği anlaşılıyor. Beş yıldır ana teması değişerek bazen "hendeklere gömmek", bazen "güçlü Türkiye", bazen de "beka davası" olan ama tamamen karşısındaki, yanındaki herkesi tehdit etme ve şantaj üzerine kurulu olan seçim stratejisi, bu sefer sınırları çok zorladı. Bir taraftan en yüksek perdeden meydan okunurken, "ne olur bize ders vermeyin" ezikliği de, "verdiğimiz mesajları ne olur dikkate alın" noktasına kadar geri çekildi. Başta ekonomik kriz tablosu olmak üzere, gelmekte olan sert konjonktürün baskısının seçime kadar itilebilmiş olması da seçim sonrası için enerji rezervini tüketmiş durumda. Ancak en belirleyici faktör, yeni bir ittifak tazelenmesi için alternatif kalmamış olması ve kurulan ittifakın da çok erken yorularak kendi içinde oy ve enerji tüketen bir pratiğe dönüşmesi. İktidar seçmeninin siyasi bir hattan uzaklaşıp lidere bağlı kimlik kalabalıklarına dönüşmesi veya bu talebin aşkar hale gelmesi. Dolayısıyla, alışılmış kampanyasını en yüksek dozda tekrarlayan iktidarın, seçim sonuçlarını karşılamak için de hazır ezberleri kullanması çok kolay olmayacak.

İster demokrasi ve faşizmin geriletilmesi görevi olsun, ister beka davasının savunulması olsun, hep yerine getirilmesi istenen bir görev var. Talepler, rahatsızlıklar, beklentiler, sıkıntılar hep bu görevin sonrasındaki bir zamanın konusu. Reform paketleri, dev kalkınma hamleleri, sorunlara mucize reçeteler, birer yıllık ertelemelerle önce referandumu sonra Cumhurbaşkanlığı seçimini, şimdi de yerel seçimden sonrayı beklemek zorunda. Verilecek dersler bile sonraya bırakılmalı.

Muhalefet cephesinde de, bazı merkezleri iktidarın elinden alma üzerine kurulmuş başarı ölçüsü ve belediye kazanmaktan ibaret motivasyon önemli riskler taşıyor. Kendisini ve destekleyen seçmeni böyle bir sonuca hazırlayan muhalefetin, bu resmi -tatmin edici biçimde- gösterememesi durumunda karşılamak zorunda kalacağı bir yenilgi -en azından eksiklik- hissi olacak. Önemli bir oy artışı sağlanmış, iktidar da ciddi bir gerileme yaşamış olsa da, sadece İstanbul'un alınamamış olmasının bile ciddi tatminsizlik yaratması olası. Bir başka mesele de, iktidar seçmenini ürkütmek için kullanılan "iktidar değişikliği yok" söyleminin, seçim sonuçlarını farklı biçimlerde okumanın önünü tıkaması. Hayli başarılı taktik hamlelerle yürünen kısa menzile fazla odaklanmış bakış, yeni bir "adam kazandı" durumunu engelleyecek okumaları pek yedeklemiyor. Bunun bir başka cephesi, yerel seçim için karşı blokla temas ve ilişki barajında açılan gediklerin, belediyeyi kazanmak dışında nasıl kullanılacağına belirsiz olması. Aslında, bu belirsizlik belediyelerin kazanıldığı durumlar için de geçerli. Mesela, çok başarılı olduğunu teslim etmek gereken İmamoğlu'nun (ve destek veren muhalefetin) İstanbul'u almış veya çok ciddi bir oya rağmen ucu ucuna kaybetmiş olduğunda devam cümlesi nedir? Seçim sonuçlarının nasıl okunacağını belirlemeyi iktidara bırakan -veya ondan alamayan- muhalefet, kendi kazandığını da iktidarın kaybettiğini de yeterince kullanamayabilir. 7 Haziran 2015 sonuçlarının, AKP-MHP koalisyonunu zorlamak yerine engellemek için kullanılmaya kalkılması gibi.

Blok/kimlik siyasetinin, kutuplaştırmanın ve siyasetsizleşmenin estirdiği sert rüzgarlarla, artık sandıkta "seçmenin verdiği mesaj" değil, Bekir Ağır'ın "kimlik sayımı" dediği sayısal veriler okunuyor. Belki de liderlerinin verdiği görevleri kalabalıkların ne kadar yerine getirdiği ölçülüyor. Siyasi aktörler de, yorumcular da, hatta seçmenler de aksini söyleseler de böyle bir mercekte bakıyor. İster demokrasi ve faşizmin geriletilmesi görevi olsun, ister beka davasının savunulması olsun, hep yerine getirilmesi istenen bir görev var. Talepler, rahatsızlıklar, beklentiler, sıkıntılar hep bu görevin sonrasındaki bir zamanın konusu. Reform paketleri, dev kalkınma hamleleri, sorunlara mucize reçeteler, birer yıllık ertelemelerle önce referandumu sonra Cumhurbaşkanlığı seçimini, şimdi de yerel seçimden sonrayı beklemek zorunda. Verilecek dersler bile sonraya bırakılmalı. Muhalefet aktörlerinin de etkili bir alternatif söz kurmak için hep ileriye doğru itilen bir ajandaları, önce aşmaları gereken bir barajları var. Her seçim öncesinde başlayan bu biçimlendirme, doğal olarak seçim sonuçlarını okurken de devrede. Bu yüzden bazen çok stratejik sayılan bir oy verme davranışının aslında son derece pragmatik, çok irrasyonel gibi duran bir tutumun fazlasıyla stratejik, aşırı fırsatçı görünen bir pozisyonun çok siyasi olduğu gözden kaçabiliyor. Hep kullanılan klişenin aksine "büyük resim" resmin önemli detaylarını gizliyor. Bu yüzden 31 Mart gecesi, her ne görünüyor olursa olsun, ilk gördüğünüzle yetinmeyin.

Ezberleri yavaşça yere bırakalım lütfen

Beş yılda seçmen sayısının sabit olduğu varsayılsa bile Cumhuriyet İttifakının oy oranı önce 57.3'ten 51.1'e, ardından da 48.3'e düşmüş, erime düzenli hale gelmiş. Oy sayısı olarak toplamda 1 Milyon 600 bin kayıpla beş yılda neredeyse yüzde 9 civarında gerileme yaşanmış. Bu tabloyu, iktidarın oylarını koruduğu, çok katı konsolidasyonu sürdürdüğü, hiçbir şeyin olmadığı şeklinde yorumlamak pek mümkün değil. Bu konudaki ısrar, kötü niyetten değilse, kötü ezberden olabilir.

KEMAL CAN

Seçimin üzerinden henüz iki gün geçti. Seçimin sonuçları çeşitli açılardan değerlendiriliyor, tartışılıyor. Ancak çok erken ve ciddi yanlışlar içeren değerlendirmeler, ezberlenmiş tekrarlara ve kabul edilmiş hatalara dönüşme eğiliminde. Siyasi sözcülerin seçim verilerini kendileri için en elverişli rakamları seçerek kullanması bilinen bir durum. Bu konuda, ilginç bir matematik sistemi kullanan Bahçeli ile hemen her seçimden başarı süzebilen Baykal'ın özel bir yeri vardır. Profesyonel gazetecilerin, araştırmacıların da siyasi yakınlıklarına göre rakamları eğip büktüğüne sık rastlanıyor.

Fakat, maksatlı olmadığı anlaşılan ama bazı ezberlere uyduğu için kolay kabul gören hataların tekrar ettiği görülüyor. En belirgin olanı şu: Seçim sonucu veren kaynakların neredeyse tamamında “Türkiye geneli” diye belediye başkanlığı oylarının toplamı veriliyor. Ve bu verinin karşısında partilerin yüzdesi olarak görülen rakamlar da partilerin oy seviyeleri olarak bütün yorumlarda kullanılıyor. Buna dayalı analizler yapılıyor. Bu rakamlara göre AKP yüzde 44.3 ve MHP yüzde 7.3 oranları toplanıp cumhur ittifakının yüzde 51.6 oyu olduğu hükmüne varılıyor. Peşinden de, “önceki seçime göre iktidar oylarını korudu”, “çok şey değişmedi” yorumları geliyor.

Bu toplamı ittifak oyu olarak kullananlar AKP'nin neden yüzde 2 yükseldiğini, MHP'nin yüzde 4 düştüğünü açıklayamadıklarına da bakmıyorlar (sadece bu bile olayda bir saçmalık olduğunu görmeye yeter olsa). İktidar ve yakınları da, ilk geçeden bu yorum versiyonunu çok sevdiği için altını kalınca çiziyorlar. Ancak, muhalif çevreler de bunu doğru kabul edip, yenilgiyi kaybedilen belediyeler üzerinden anlatmayı seçiyor. Siyasi analiz olarak yanlışlığı bir yana, matematik olarak bile büyük

bir saçmalık bu. Çünkü, olay tamamen elmalar ile armutların karşılaştırılması. Anlatayım... Yerel seçimlerde belirli bir şehirde, bir bölgede veya ülkenin bütününde partilerin aldığı desteği görebilmek için bakılması gereken veri, belediye ve il genel meclisi oylarıdır. Çünkü belediye başkanlığında oy kullanan seçmen, adayın kimliği, kazanma olasılığı ve daha pek çok faktörle parti tercihlerinden ayrılır / ayrılabilir. Buna karşılık meclis seçimlerinde parti tercih veya mensubiyetine daha uyumlu oy davranışı gösterir. Büyük (belediye başkanlığını kazanma şansı bakımından önde) partilerin belediye başkan oyları yüksek, meclis oyları daha düşük çıkarken, küçük ve ideolojik partilerin belediye meclis oyları başkanlık oylarına göre daha yüksek olur. Bu fark, küçük ve önemsiz kabul edilecek bir fark da değildir. Mesela, 2014 seçiminde AKP'nin bu iki kategori oyu arasında yüzde 2.5 fark vardı. MHP'de ise bu fark yüzde 4'e yakındı.

Durum, daha önceki yerel seçimlerde olduğu gibi, 2019 seçimi için de geçerli. Hatta karmaşık ittifak sistemi dolayısıyla daha da önemli. Bir başka karşılaştırma sakatlığı da, katılım oranları ve seçmen sayıları farklı olan seçimlerde yüzdelere bakarak ölçme yapmaktır. Çünkü farklı koşullarda yüzdelere aynı sayıları ifade etmezler. Yani bir seçimdeki yüzde 50, seçmen sayısı ve katılım oranı farklı bir başka seçimdeki yüzde 50 ile aynı sayıyı ifade etmez. Bu yüzden oy seviyesindeki değişimi yüzdelere üzerinden değil oy sayıları üzerinden yapmak gerekir. Bu çerçevede, Cumhur İttifakı beş senedir hep aynı sonucu alabiliyor mu? Oyunu hep koruyor mu. Hiçbir şey değişiyor mu? Elmalarla elmaları, armutlarla armutları karşılaştırarak ve istatistikî çapakları temizlemeye çalışarak bir bakalım:

Önce, sadece seçimler arasındaki bir karşılaşmadan daha fazla şey anlatabilmek için tercih ettiğim özel gruptan bahsetmem gerekiyor: Türkiye'nin seçmen sayısı açısından sıralı ilk on şehri (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya, Adana, Konya, Kocaeli, Mersin, Gaziantep) toplam seçmen sayısının tam yarısını oluşturuyor. AA verilerine göre 31 Mart'ta 46 milyon 430 bin geçerli oy kullanılmış, bunun 23 milyon 212 bini bu on şehirde sandığa girmiş. Bu şehirler 1 milyon ve üzerinde seçmenin oy kullandığı merkezler ve Türkiye'nin ekonomik, toplumsal, kültürel ve dolayısıyla siyasal hareketliliğinin en yüksek olduğu şehirler. Sadece sıralamaya göre gruplandırılmış olsalar da kendiliğinden bir kültürel-politik, hatta kısmen coğrafi çeşitlilik içerdikleri de ortada.

Bu merkezlerin temsil ettiği Türkiye'nin ortaya koyduğu eğilimin, siyasi gelecek açısından ülke genelinden daha fazla şey söylüyor olacağını iddia etmek çok yanlış olmaz. Bu yüzden Cumhur İttifakının son beş yılda oy desteğindeki hareketliliği ölçmek için karşılaştırmaları bu on ildeki toplam oylar üzerinden yapmak, geçmişi karşılaştırmaktan çok geleceğe dair olacaktır ve dinamik eğilimi, değişimin yönünü gösterecektir. Elbette bu çalışmayı tüm büyükşehirler -ki bu otuz şehir ülke seçmeninin üçte ikisi- veya Türkiye geneli için genişletmek de mümkün. Ancak, aşağıdaki veriler bu on ildeki toplam oylar üzerinden ve sadece iktidar ittifakını değerlendirmekle sınırlı olacak.

2014 büyükşehir Belediye başkanlığı	2014 belediye meclis üyeliği	2018 genel seçimleri	2019 büyükşehir belediye Başkanlığı	2019 belediye meclis üyeliği
AKP 10.258 (45.0) MHP 2.591 (11.4)	AKP 9.570 (42.3) MHP 3.396 (15.0)	AKP 9.871 (40.2) MHP 2.468 (10.1)	C.İ 11.180	C.İ 10.716
C.İ 12.849 (56.4)	C.İ 12.966 (57.3)	C.İ 12.553 (51.1)	T.C.İ 11.800 (50.7)	T.C.İ 11.250 (48.3)

Türkiye'nin en fazla seçmeni olan ilk on ilde toplam oy tablosu

Söz konusu illerde bugün Cumhur İttifakı olarak hareket eden partilerin 2014 yerel seçimlerinde ve 2018 genel seçiminde aldıkları toplam oy sayıları şöyle:

2014 yılında her iki partinin büyükşehir belediye başkanlığı oyları toplam 12 Milyon 850 bin (yüzde 56.4). Aynı seçimde belediye meclisi üyeliği seçiminde ise bu sayı 12 Milyon 960 bine çıkıyor (yüzde 57.3). 2018 genel seçimlerinde de cumhur ittifakının bu şehirlerde aldığı toplam oy 12 milyon 550 bin (yüzde 51.1). 31 Mart 2019 için henüz YSK geçici sonuçları açıklamadı ama medyada aktarılan verilere göre, bu on şehirde iktidar ittifakı büyükşehir belediye başkanlığında 11 milyon 200, belediye meclisinde de 10 milyon 720 oy almış görünüyor. Henüz toplama dahil edilmemiş yüzde beş oy olduğunu varsayarak (biraz bol kepçe) rakamları 11 milyon 800 bin (yüzde 50.7) ve 11 milyon 250 bin (yüzde 48.3) şeklinde yuvarlasak bile oy sayısındaki ciddi düşüş çok bariz olarak görülüyor.

İttifak partilerinin 2014 yılındaki büyükşehir belediye başkanlığında aldıkları toplam oyda beş yıl içinde 1 milyon gerileme olduğu görülüyor. 2018 genel seçimi ile de karşılaştırılabilecek belediye meclisi oylarında ise, 2014 – 2018 arasında 300 bin, 2018 – 2019 arasında ise 1 milyon 300 bin olmak üzere toplamda 1 milyon 600 binlik gerileme yaşanmış. Yani Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "gönüllere girememe" özründen yola çıkılırsa, aslında ittifak Türkiye'nin yarısında 1 milyon 600 bin kişinin (yaklaşık yüzde 8) gönülünden çıkmış. Bu tabloya, grafikte son derece uyumlu 7 Haziran 2015'de 12 Milyon 505 bin (yüzde 55.2) ve 2016 referandumundaki 11 Milyon 687 bin (yüzde 47.9) sayıları da gerilemenin düzenli biçimde yürüdüğü düşüncesini destekliyor. Yüzde olarak 57, 55, 48, 51, 48 şeklinde bir grafik oluşuyor. Bu on şehirde -YSK kesin rakamları açıkladığında oran muhtemelen 48'in de altına düşecek. İttifak sistemindeki karışıklık nedeniyle bu oyun AKP ve MHP arasında bölüşürülmesi çok zor ama kayıp payının AKP'de daha fazla olduğunu düşünmek için çok

nedenimiz var ve bu on şehirde AKP oyunun yüzde 40'ın altında olması güçlü ihtimal.

Beş yılda seçmen sayısının sabit olduğu varsayıl-
sa bile ittifak partilerinin oy oranı önce 57.3'ten
51.1'e, ardından da 48.3'e düşmüş, erime düzenli
hale gelmiş. Oy sayısı olarak toplamda 1 Milyon
600 bin kayıpla beş yılda neredeyse yüzde 9 ci-
varında gerileme yaşanmış. Bu tabloyu, iktidarın
oylarını koruduğu, çok katı konsolidasyonu sün-
düdüğü, hiçbir şeyin olmadığı şeklinde yorumla-
mak pek mümkün değil. Bu konudaki ısrar, kötü
niyetten değilse, kötü ezberden olabilir.

Ayrıca yukarıda özetlediğim karşılaştırma bile, ta-
ban hareketinin gerçek ebatlarını anlamak açısından
eksik ve yanıltıcı. Çünkü, söz konusu tarihler
arasında seçmen sayısında da önemli artış yaşan-
dığı hesaba katıldığında, gerçek gerileme ancak bir
projeksiyonla gösterilebilir. YSK verilerine göre,
2014 – 2019 arasında seçmen sayısı yaklaşık yüzde
8 artmış. Katılım oranlarını dikkate alıp bunu
yüzde 5'e çeksek bile; cumhur ittifakının belediye
meclisi kategorisinde 2014'deki oyunu korumuş ol-
duğunu iddia edebilmek için alması gereken oyun
13 milyon 600 bin olduğu ortaya çıkıyor. Oysa 31
Mart itibarıyla cumhur ittifakının bu on şehirde
belediye meclisinde aldığı toplam oy 10 milyon
720 bin (Biz onu 11 milyon 250'ye yuvarladık).
Oyunu korumuş bir cumhur ittifakının alması

gereken oylara göre yapılacak bu projeksiyona
göre, 2014 seçimine göre ittifak toplam 2 Milyon
350 bin seçmen kaybetmiş. 2018 genel seçimine
göre yapılacak projeksiyondaki kayıp ise yaklaşık
1 Milyon 400 bin civarında. Dolayısıyla, “gerçek
kaybın” yüzde 10'ların üzerinde olduğunu söyle-
mek mümkün.

Ancak daha önemlisi, Türkiye'nin en dinamik ya-
rısını temsil eden bu şehirlerdeki eğilimin son de-
rece düzenli ve kararlı bir eğri oluşturması. İşte bu
yüzden, bir hareketsizlikten çok, yavaş ama kararlı
bir hareketten bahsedilebilir. Türkiye'nin dinamik
yarısında milyonlar seviyesinde oy, beş yıldır yavaş
ve düzenli biçimde iktidardan uzaklaşıyor. Çeşitli
araştırmalardaki yaş, eğitim, sosyo-kültürel veriler
açısından iktidarın hangi gruplarda zorlandığına
dair işaretlerle çok uyumlu bir tablo. Bu bir siyasi
çizgi için, gidişatı değiştirmedeği takdirde “yavaş
ölüm” tablosu. Buna karşılık “bir şey olmaz”, “her
şey donmuş” ezberlerine sarılmak, oraya doğru
sürülmeye direnmek yerine teslim olmak, agresif
rehaveti büyütme bu kadar cazip olmamalı. Yazı-
ya başlarken işaret edilen yanlış da böyle yerleş-
iyor: “Yüzde 51 değişmez” fikrine fazla bağlanınca,
gösterilen ilk rakam da gerçek zannediliyor.

Pazartesi günkü Medyascope yayınına buradan
ulaşabilirsiniz.